

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Masteroppgave 2023 30 stp
Fakultet for landskap og samfunn

Anbefalinger til uteareal ved videregående skoler: Økt trivsel og bedre skolehverdag på elevenes premisser

Recommendations for outdoor areas in upper
secondary schools: Increased well-being and better
school life based on the students' needs and wishes

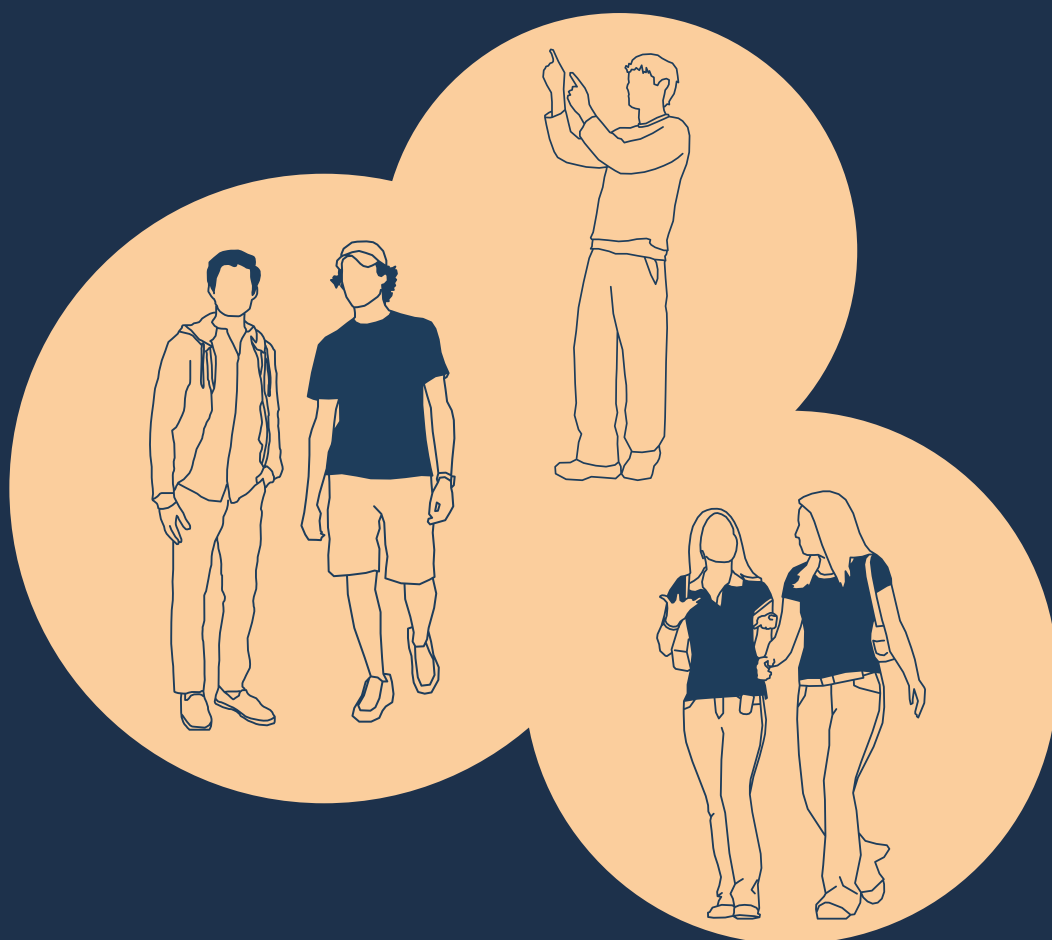
Helene Prestesæter Endsjø og Mina Margreta Sagelvmo
Master i landskapsarkitektur og master i by- og regionplanlegging

Anbefalinger til uteareal ved videregående skoler

Økt trivsel og bedre skolehverdag
på elevenes premisser

Biblioteksside

Tittel: Anbefalinger til uteareal ved videregående skoler: Økt trivsel og bedre skolehverdag på elevenes premisser

Title: Recommendations for outdoor areas in upper secondary schools: Increased well-being and better school life based on the students' needs and wishes

Forfattere: Helene Prestesæter Endsjø og Mina Margreta Sagelvmo

Veileder: Kine Halvorsen Thorén

Institusjon: Norges miljø- og biovitenskapelige universitet

Årstall: : 2023

Antall sider: 188, inkl. vedlegg

Format: Stående A4

Emneord: videregående skole, uteareal, behov og ønsker, anbefalinger, stedsutvikling, Viken fylkeskommune, skolegård, dagens praksis, affordance theory

Keywords: upper secondary school, outdoor areas, wishes and needs, recommendations, planning, Viken county municipality, schoolyard, current practice, affordance theory

Sammendrag

Tema: Gjennom oppgaven undersøkes det hvordan uteareal ved videregående skoler kan ivareta elevenes ønsker og behov. Det ses også på hvordan utearealene er i dag, og hvordan dagens praksis for utforming av disse fungerer.

Kunnskapsgapet: Det er i dag et stort kunnskapsgap knyttet til temaet, som fører til at det finnes få anbefalinger og retningslinjer til disse utearealene. Videregående elever er i en viktig og definerende fase av livet og dermed er det viktig å utvikle et godt kunnskapsgrunnlag om temaet.

Mål: Formulere konkrete anbefalinger for utearealene og sette behovet for dette på dagsorden i planfaget.

Metode: Oppgaven bygger på casemetodikk med Viken fylkeskommune som overordnet case og Jessheim vgs, Roald Amundsen vgs og Drømtorp vgs som delcase. Temaet undersøkes gjennom metodetriangulering av kartlegging, intervju og observasjon.

Hovedfunn: De tre case-skolene viser store forskjeller i uteareal ved videregående skoler, både når det kommer til innhold, størrelse og utforming av arealene. Elevene har lyst til å være ute, og de har flere ønsker og behov til utearealene ved skolen. Et bedre uteareal som oppfordrer til bruk fører til at elevene får en bedre skolehverdag. Derfor ønsker elevene seg gode muligheter for utendørs sosialisering og aktivitet ved skolene, samtidig som de er opptatt av gjennomtenkt utforming som er tilpasset deres bruk og behov. Det vises til at dagens praksis kan bedres ved at det stilles mer konkrete retningslinjer.

Bidrag til feltet: Med utgangspunkt i arbeidet, fremmer vi konkrete anbefalinger til uteareal ved videregående skoler. Disse består av anbefalinger til arealstørrelse, soneinndeling, innhold og utforming. Målet er at disse anbefalingene brukes i alle faser i skoleutbyggingsprosjekter over hele landet.

Abstract

Topic: This thesis investigates how outdoor areas at upper secondary schools can meet the wishes and needs of students. It also examines how outdoor areas are currently designed and how the current practice works and affects the areas.

Knowledge gap: There is currently a significant knowledge gap related to the topic, which leads to few recommendations and guidelines for these outdoor areas. Upper secondary school students are in an important and defining phase in life, and, therefore, more research on how these outdoor areas should be is needed.

Aim: Formulate specific recommendations for the outdoor areas and put this on the agenda in the planning field.

Method: The thesis is based on case methodology with Viken County Municipality as the overall case and Jessheim Upper Secondary School, Roald Amundsen Upper Secondary School, and Drømtorp Upper Secondary School as sub-cases. The topic is investigated through method triangulation of mapping, interviews and observation.

Key findings: The three case schools show significant differences in outdoor areas at upper secondary schools, both in terms of content, size and design of the areas. Students want to be outside, and they have several desires and needs for the outdoor areas at their schools. A better outdoor area that encourages use leads to students having a better school day. Therefore, students want better opportunities for outdoor socializing and activities at school with thought to design that is tailored to their use and needs. The current practice can be improved by providing more specific guidelines.

Contribution: Based on this study, we promote specific recommendations for outdoor areas at upper secondary schools. These consist of recommendations for area size, zoning, content and design. The goal is for these recommendations to be used in all phases of school development projects across Norway.

Forord

Denne oppgaven markerer avslutningen på fem flotte år på studiene Landskapsarkitektur og By- og regionplanlegging ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet.

Vi har lært utrolig mye på studiene våre, og denne oppgaven har gitt oss en fantastisk mulighet til å dypdykke i noe vi selv brenner for. Temaet er noe vi synes er viktig å fokusere på, og anbefalingene våre er et forsøk på å gi noe tilbake til fagfeltet.

Vi ønsker å takke alle som har hjulpet oss i arbeidet med denne oppgaven. Først ønsker vi å takke veilederen vår, Kine Halvorsen Thorén, for gode faglige diskusjoner og nyttige innspill. Dette har bidratt stort til oppgaven og vi er takknemlig for muligheten til å arbeide med deg!

Vi vil også takke hverandre for fantastisk samarbeid, god støtte og alle sushidatene. Å arbeide sammen om dette har bidratt til at prosessen har vært utrolig morsom, lærerik og givende.

Det må også rettes stor takk til alle involverte fra Jessheim vgs, Roald Amundsen vgs, Drømtorp vgs, Viken fylkeskommune og Asplan Viak. Oppgaven hadde ikke vært mulig uten deres engasjement, og vi setter stor pris på det gode samarbeidet. Vi vil også takke jentegjengen på Ski vgs som stilte opp som prøvekaniner og gjorde oss tryggere på arbeidet.

Det må også rettes en oppmerksomhet til alle støttespillere som har vært der gjennom disse fem årene, og Helenes kjære samboer som sørget for at kaffekannen var full gjennom hele masterskrivingen. Og sist, men ikke minst, takk til Kristine og Karin for verdifulle innspill.

13.05.2023

Helene Prestesæter Endsjø & Mina Margreta Sagelvmo

Innhold

1. Introduksjon	10	7. Diskusjon	90
1.1. Bærekraft	14	7.1. Fysiske forhold ved utearealene	92
1.2. Sentrale definisjoner	15	7.2. Elevenes bruk og oppfatning av utearealene	99
2. Bakgrunn	18	7.3. Elevenes ønsker og behov til utearealene	102
2.1. Tidligere forskning	20	7.4. Dagens praksis	112
2.2. Barn og unges utvikling	21	7.5. Variasjon i innspill	117
2.3. Juridiske føringer	22	7.6. Arealstørrelse	118
2.4. Kunnskapsgapet	23		
3. Teoretisk tilnærming og problemstilling	24	8. Anbefalinger	120
3.1. Affordance theory	26		
3.2. Problemstilling	27	9. Avslutning	128
3.3. Forskningsspørsmål	27	9.1. Veien videre	131
4. Metode	28	Litteraturliste	132
4.1. Casemetodikk	30	Figurliste	137
4.2. Utvalg av case	30		
4.3. Metodetriangulering	34	Vedlegg:	
4.4. Etikk og personvern	35	1. Litteratursøk	144
4.5. Intervju	35	2. Befaringsskjema	146
4.6. Kartlegging	41	3. Informasjonsskriv	148
4.7. Observasjon	41	4. Informasjonsskriv til elever	152
4.8. Oppgavens avgrensninger	43	5. Meldeskjema Sikt	156
5. Case	44	6. Intervjuguide elevråd	158
5.1. Viken fylkeskommune	46	7. Intervjuguide rektor/ass. rektor o.l.	163
5.2. Jessheim vgs	48	8. Intervjuguide helsesykepleier	166
5.3. Roald Amundsen vgs	50	9. Intervjuguide miljøarbeider	169
5.4. Drømtorp vgs	52	10. Intervjuguide fylkeskommunen	172
6. Resultater	54	11. Intervjuguide landskapsarkitekt	177
6.1. Fysiske forhold ved utearealene	56	12. Observasjonsskjema	181
6.2. Elevenes bruk og oppfatning av utearealene	74		
6.3. Elevenes ønsker og behov til utearealene	84		
6.4. Dagens praksis	87		

1

Introduksjon

Introduksjon

Å være elev på videregående innebærer viktig personlig utvikling, både mentalt og fysisk. Samtidig kan overgangen fra ungdomsskolen til videregående oppleves som noe stort og overveldende. Denne livsovergangen involverer mange viktige valg, lærdommer og bygging av nye sosiale nettverk. Videregåendeelever er i en fase hvor man nærmer seg voksenlivet, og omgivelsene deres kan spille en viktig rolle i å fremme positiv utvikling (Fjørtoft et al., 2018). Skolen er en stor del av hverdagen til elevene, og vi ser dette som en sentral arena for å nå ut til "alle" ungdommer og tilrettelegge for god utvikling. Det virker som at mange elever opplever å ha lite og dårlig uteareal på videregående skole, og av egen erfaring er dette noe som påvirker hverdagen. Selv gikk vi på en skole hvor utearealet besto av et par kvadratmeter gress, en og annen piknikbenk og resten parkeringsplass. Dette førte til lange dager i et rom med tett luft og mye stillesitting. Erfaringene våre fra videregående har motivert oss til å jobbe med dette problemet i norske videregående skoler.

Gode sosiale møteplasser i nærmiljøet bidrar positivt til barn og unges grunnlag for utvikling, og i en så formativ alder som videregåendeelever er i vil utvidelse av sosiale nettverk være spesielt viktig (Folkehelseinstituttet, 2020). Gode uteareal kan også føre til videreutvikling av elevenes motoriske ferdigheter, og legge grunnlaget for et livslangt forhold til utendørs bevegelse (Fjørtoft et al., 2018). Det er vist at fysisk aktivitet avtar med økende alder (Caspersen et al., 1994, referert til i Kolle et al., 2012), men nye studier viser også at videregåendeelever blir mer og mer aktive (Bakken & Strandbu, 2023). Derfor er det viktig å tilrettelegge for gode utearealer ved skolene som oppfordrer til aktivitet. Bruk av uterom i skolen kan også bidra til økt fokus og lavere stressnivåer (Chawla et al., 2014), hvilket kan forbedre skoleprestasjoner (Kweon et al., 2017). Elevene vet best hva som er gode uterom for dem, og vi ønsker å engasjere oss i å finne ut av dette ved å lytte til dem.

Kontekst

Det er kanskje ikke så rart at utearealene er dårlige når lovverket antyder at det ikke er så viktig med videregående skoler når det kommer til utforming og størrelse. For eksempel sier Veileder til Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler dette:

"Anbefalingen gjelder alle skoletyper, men det anses som viktigst at kravene ikke fravikes i de laveste skoletrinnene." (Helsedirektoratet, 2014, s.19)

Dette er retningslinjer knyttet til et lovverk som allerede stiller svært få krav, og som er uklart når det kommer til uteareal. Inntrykket vårt er at manglende kunnskap og faglig innsats har ført til at uteareal ved videregående skoler blir nedprioritert. I denne oppgaven ønsker vi å vise til eksisterende forskning på temaet, men også frembringe ny kunnskap om ungdommens ønsker og behov til utearealene sine. Dette er noe vi mener er viktig og fortjener oppmerksomhet. Vi tror, i likhet med det som foreligger for grunnskolen (Thorén et al., 2019), at det å lage anbefalinger vil bidra til større fokus på utearealet i alle prosjekteringsfaser. Det er på høy tid at noen engasjerer seg i å skape et godt "arbeidsmiljø" for videregåendeelever, også utendørs, og denne oppgaven er et bidrag til dette.

Oppgavens oppbygning

Oppgaven er systematisk delt opp i syv deler: Bakgrunn for oppgaven, teoretisk tilnærming og problemstilling, metode, case, resultater, diskusjon og anbefalinger.

I bakgrunn for oppgaven presenteres tidligere forskning gjort på tema, samt noen prinsipper om barn og unges utvikling og lovverket rundt videregående skoler. Teoretisk tilnærming trekker frem en teori som oppgaven baserer seg på, denne teorien munner så ut i oppgavens problemstilling og forskningsspørsmål. Gjennom metodedelen forklares case-metodikk og utvalg av de ulike casene. Deretter ses det til intervju, kartlegging og observasjon som er metodene som skal brukes i oppgaven. Case-delen presenterer overordnet case og delcasene. Funnene fra intervju, kartlegging og observasjon legges frem i resultater, og disse struktureres etter forskningsspørsmålene. Diskusjonsdelen trekker frem funnene og diskuterer disse. Til slutt settes funn og diskusjon sammen til anbefalinger til uteareal ved videregående skoler.

Figur 1.1:
Oversikt over oppgavens oppbygning.

Mål med oppgaven:

- Formulere konkrete anbefalinger som fagfeltet kan lene seg på ved utarbeidelse av nye videregående skoler eller rehabilitering av eldre skoler
- Bidra til at elevenes behov og ønsker i større grad blir ivaretatt, ved å vise til deres engasjement og innspill
- Skape forståelse rundt viktigheten av utearealene ved videregående skoler, og bidra til at disse ivaretas i større grad i planleggingen

1.1. Bærekraft

Vi tar utgangspunkt i FNs bærekraftsmål (FN, 2023) som et eksempel på hvordan denne oppgaven og skoleutforming kan bidra til å skape et bærekraftig samfunn. De mest sentrale målene vi søker å jobbe mot er:

- 3: God helse og livskvalitet
- 4: God utdanning
- 10: Mindre ulikhet
- 11: Bærekraftige byer og lokalsamfunn
- 15: Livet på land
- 17: Samarbeid for å nå målene

Flere videregående skoler i Norge er plassert i tett bebyggelse og nær sentrumsområder. Dette skaper en naturlig møteplass, også utenfor skolens åpnings-tider, og gjør skolene til en viktig del i diskusjonen om bærekraftig by- og stedsutvikling. Samarbeid med elevene og implementering av deres behov og ønsker i skolegården, gjør at anleggene blir bedre forankret og levedyktige. Ved å bruke utearealene til å også støtte oppunder biologisk mangfold gjennom grundige prosjekteringsprosesser, bekjemper man ødeleggelse av arts mangfoldige økosystemer. Alt dette blir best løst gjennom samarbeid og tverrfaglig tilnærming til utvikling av videregående skoler.

Utvikling av skoler som åpner for gode og inviterende sosiale møteplasser, kan bidra til å utjevne sosiale forskjeller i samfunnet. Dette bidrar igjen til bedre helse og livskvalitet i en formativ alder, og kan øke den fysiske aktiviteten hos ungdommen og senere i livet. Innbydende uteareal ved skolen som oppfordrer til bruk, kan øke skoleprestasjonene til elevene, som bidrar til målet om bedre utdanning. Skolegårdene kan i tillegg brukes som del av undervisningen, og være et godt tilskudd til utdanningstilbudet. Denne oppgaven søker å bidra til en bærekraftig utvikling med fokus på klima, miljø og sosiale forhold.

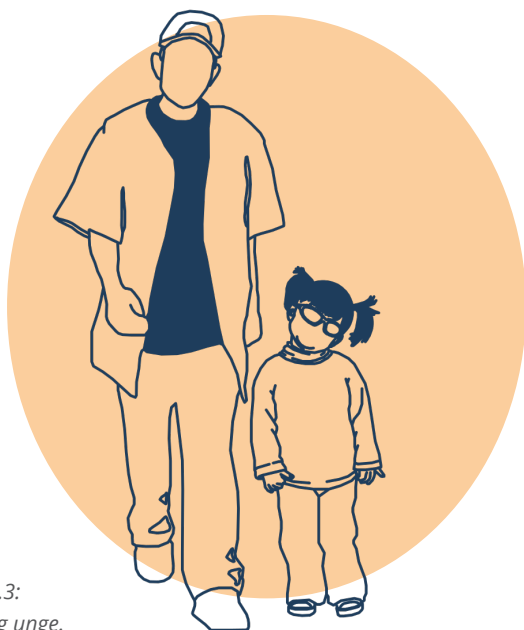
Figur 1.2:
Egenprodusert illustrasjon av
utvalgte bærekraftsmål for oppgaven.

1.2. Sentrale definisjoner

For å sikre tydelig formulering gjennom oppgaven og god forståelse hos lesere, ønsker vi å definere sentrale ord og begreper som brukes videre.

Barn og unge

Tradisjonelt sett tar begrepet **“barn og unge”** for seg aldersgruppen 0-18 år, personer som er umyndige. Videregående elever består av ungdom i alderen 15-19 år (ved avsluttet skolegang til normert tid), og beveger seg dermed ut av denne betegnelsen. De blir også myndige borgere i løpet av videregående. I denne oppgaven inkluderer vi likevel 18- og 19-åringer som del av “barn og unge” på grunn av deres tilhørighet til videregående skole.

Figur 1.3:
Barn og unge.

Universell utforming

Ifølge FNs konvensjon om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne, gjelder følgende definisjon av universell utforming:

«Utforming av produkter, omgivelser, program og tjenester på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpasning og en spesiell utforming.»

(Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013, s. 9)

I denne oppgaven vil universell utforming fremgå som en viktig del av utearealenes utforming ved videregående skoler. Dette fordi alle offentlige utearealer har krav om universell utforming jf. Forskrift om tekniske krav til byggverk (2017) § 8-2 for å sikre allmenn bruk og eliminere diskriminering (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013).

Universell utforming ved uteoppholdsareal innebærer utforming som gjør det mulig for alle å bruke og oppholde seg på stedet. Dette kan bestå av å sørge for trappefri adkomst til anlegget, svak helning på gangveier, lesbarhet i omgivelsene og sklisikkert underlag. Kravene om universell utforming og andre hensyn som tas under prosjektering av uteareal, bidrar dermed til utjevning av sosiale forskjeller.

Tomt, uteareal og tilleggsareal

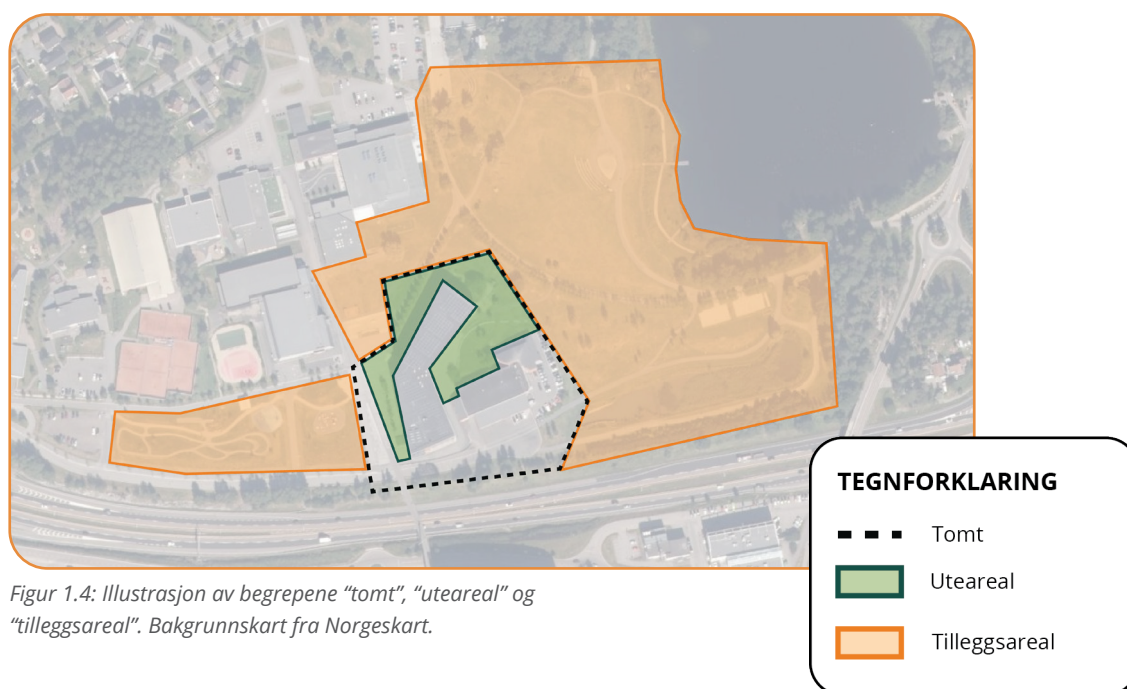
Med utgangspunkt i Thorén et al. (2019), definerer vi begrepene tomt, uteareal og tilleggsareal på følgende måter.

“Tomt” refererer i denne oppgaven til alt areal som tilhører skolen, inkludert bygninger og veiareal. Det vil si skolens bruttoareal.

Begrepet **“uteareal”** vil benyttes i oppgaven for å beskrive tilgjengelig bruksareal for elevene, dette er bruttoareal med fratrekk av bygninger, parkeringsareal, trafikkareal, og drifts- og vedlikeholdsareal. Vi forholder oss til begrepet som definert i Byggteknisk forskrift (2017) § 5-6 om minste uteoppholdsareal (MUA): “Uteoppholdsareal er de delene av tomten som er egnet til formålet og som ikke er bebygd eller avsatt til kjøring og parkering.” Denne definisjonen gjelder også begrepene **“uteoppholdsareal”**, **“uterom”** og **“uteområde”** som vil brukes i oppgaven.

Begrepet **“tilleggsareal”** beskriver areal som ikke tilhører skolen (ikke inngår i skolens bruttoareal), men som er tilgjengelig og tiltenkt å brukes av elevene i skoletiden. Dette kan være for eksempel nærliggende idrettsbane, skog eller sentrumspark.

Figur 1.2 visualiserer et eksempel på hvordan dette kan utspille seg ved en skole med tomt, uteareal og tilleggsareal markert.

Figur 1.4: Illustrasjon av begrepene “tomt”, “uteareal” og “tilleggsareal”. Bakgrunnskart fra Norgeskart.

Anbefalinger, krav og normer

En **anbefaling** er noe som utarbeides for å støtte og veilede utforming og prosjektering, i denne sammenhengen uteareal ved skolen. En anbefaling kan gi retningslinjer som konkretiserer ønsket innhold, størrelse og utforming. I denne oppgaven har vi som mål å lage en veileder med anbefalinger til uteareal ved videregående skoler. Her vil vi overføre innspill fra intervjuer til konkrete anbefalinger som søker å resultere i bedre uterom. Denne veilederen kan brukes av fylkeskommuner, landskapsarkitekter, planleggere, arkitekter og andre fagfolk for å skape gode utearealer ved videregående skoler på nasjonalt nivå.

Krav er noe som er politisk vedtatt og dermed juridisk bindende. I denne oppgaven er relevante krav stilt gjennom lovverket, blant annet Lov om planlegging og byggesaksbehandling (2008), Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (1998) og Forskrift om tekniske krav til byggverk (2017). Det vil også vises til andre juridisk bindende dokumenter som reguleringsplaner og reguleringsbestemmelser, og hvilke krav som stilles gjennom disse.

Arealnormer er skriftlige krav eller retningslinjer ment for å styre arealbruk, utforming og innhold til bebyggelse og uteområder (Thorén et al., 2019). Et eksempel på en slik arealnорм er størrelsesanbefalingene til skoler og barnehager sitt uteareal (Thorén, 2003; Helsedirektoratet, 2014). Arealnormer kan bli juridisk bindende dersom de blir nedfelt i lover, forskrifter eller kommunale planer (Thorén et al., 2019). Gjennom slike politiske vedtak kan arealnормene oppfattes enten som krav eller anbefalinger (Thorén et al., 2019).

2

Bakgrunn

Bakgrunn

I denne delen presenteres hva som er gjort av tidligere forskning på temaet, barn og unges utvikling og ulikt lovverk som er relevant for oppgaven. For å finne tidligere forskning ble det gjennomført et systematisk litteratursøk (se vedlegg 1), og sett til annen innhentet relevant litteratur.

2.1. Tidligere forskning

De tre inkluderte studiene (Thorén et al., 2019; Westgaard, 2020; Rutkauskaitė et al., 2021), har sett på tilstand og bruk av uteareal ved ulike skoler. Disse studiene er utarbeidet med utgangspunkt i forståelsen av skolen som en viktig arena for å skape god helse hos barn og unge, med en 'affordance'-tilnærming (Gibson, 2014) til temaet. Med vekt på utvikling og fysisk aktivitet i hverdagen, viser alle studiene til at gode uteareal på skolen kan bidra til utvikling av motoriske ferdigheter, og bygge gode vaner for utendørs aktivitet hos elevene.

Thorén et al. (2019) sin rapport omfatter uteareal i barnehage og grunnskole. Til tross for at denne rapporten ikke inkluderer videregående skoler, er det likevel en viktig veiledning til Opplæringslova (1998) med mål om å stille konkrete krav og anbefalinger til uterommene (Thorén et al., 2019). I rapporten (Thorén et al., 2019) legges det vekt på arealstørrelse, samtidig som det vises til at variert innhold med naturelementer og soneinndeling også er av stor betydning for å skape kvalitet i skolegårdsutforming. Dette er også noe man ser i Rutkauskaitė et al. (2021) sin gjennomgang.

Thorén et al. (2019) sin rapport er omfattende med fire ulike delstudier bestående av ulike kunnskapsgrunnlag, oversikt over normer og regler, og eksempler på gode anlegg i ulike kommuner. Forfatterne viser også til at vi i Norge har manglende tallfestede normer, noe som har blitt etterspurt i fagfeltet av blant annet landskapsarkitekter (Nilsen, 2014, referert til i Thorén et al., 2019). Nasjonale anbefalinger om størrelse, sikkerhet, utforming

og liknende finnes i nordiske land (Thorén et al., 2019), men disse er mindre strenge enn i baltiske land (Rutkauskaitė et al., 2021). Thorén et al. (2019) viser til at kommunen og deres planhierarki spiller en stor rolle i det å skape en helhetlig planprosess med innføring av kravspesifikasjoner i skoleutbygging. Rapporten (Thorén et al., 2019) bemerker også viktigheten av medvirkning, og fremhever behovet for å flytte utviklingen fra å konsentrere seg om sikkerhet til å rette seg mer mot fremming av helse og trivsel. Det trekkes også frem at anleggene kan tilgjengeliggjøres for nærmiljøet og oppfordre til bruk utenfor skoletid, og dermed tilrettelegge bedre for en mangfoldig brukergruppe.

I sin masteroppgave, skriver Westgaard (2020) om en videregående skole sitt uteareal, og hvordan dette ikke er opparbeidet på en måte som inviterer til bruk og aktivitet. Denne oppgaven bygger mye på Thorén et al. (2019), men er skrevet i et idrettsfaglig perspektiv med hovedvekt på aktivitet og motoriske ferdigheter. Westgaard (2020) utforsker om skolens uteområde imøtekommer elevenes behov, og hva som skal til for at ungdommen skal bli mer fysisk aktive og mindre stillesittende på skolen. Ved denne skolen har utearealet lite innhold, til tross for funn i intervju om at elevene ønsker å være aktive utendørs i skoletiden. Elevene kommer også med egne forslag til innhold som vil fasilitere aktivitet, og det legges vekt på viktigheten av det sosiale aspektet ved aktivitet for denne aldersgruppen. I tillegg viser Westgaard (2020) til et behov for engasjement og tilrettelegging fra skolen og lærere, og at et godt uteareal kan bidra til at elevene får en fysisk aktiv livsstil senere i livet. Westgaard (2020) avslutter med forslag til innhold i utearealene som kan tilrettelegge for gode aktivitetsvaner og mindre stillesitting.

2.2. Barn og unges utvikling

Mennesker utvikler seg på flere måter gjennom livet, og spesielt i barneårene og tidlig voksen alder. Skolen kan dermed spille en stor rolle i å skape gode forhold for personlig utvikling. I denne oppgaven er det spesielt viktig å se på motorisk, psykososial og kognitiv utvikling, og i denne delen presenteres dette i grove trekk. Vi viser også til hvordan elevene kan danne seg gode vaner for utendørs aktivitet gjennom tilrettelegging av uteareal.

Motorisk utvikling

Fjørtoft et al., (2018) har utarbeidet en såkalt aktivitets-trapp for å illustrere at ulike aldersgrupper har ulike behov for fysisk og motorisk aktivitet. Trappa deles inn i aldersgruppene 0-5 år, 6-8 år, 9-12 år, 13-15 år og 16-18 år. Gjennom livet og de ulike alders-trinnene utvikler barnet ulike fysiske og motoriske ferdigheter som ligger til grunn for deres forhold til fysisk aktivitet senere i livet. Teorien viser til at det er viktig at barn og unge sitt aktivitetstilbud utvikles i sammenheng med behovsendringene til de ulike aldersgruppene. For denne oppgaven er det relevant å se til deres anbefalinger for 16-18 år, som går primært på å legge til rette for selvbestemte aktiviteter som skaper gode arenaer for sosialisering. (Fjørtoft et al., 2018).

Psykososial utvikling i åtte stadier

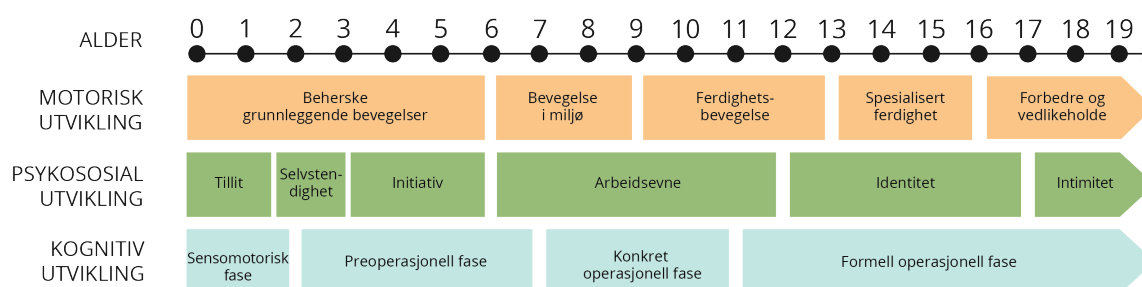
Mennesker utvikler personligheten sin gjennom livet, og etter Erikson (1968, referert i Dunkel & Harbke, 2016) sin teori skjer dette i åtte psykososiale stadier. Disse fasene knyttes opp til alderstrinn, og personlighetsutviklingen preges av kriser, muligheter og miljø. Fasene frem til 12 år består av å skape tillit, selvstendighet, initiativ og arbeidsevne. I ungdomstiden skal personlighetsutviklingen bestå av å finne ut av hvem man selv er og ta mer ansvar for eget liv. God overensstemmelse med personlig modenhet og stilte forventninger kombinert med positive tilbakemeldinger fra omgivelsene, kan føre til positiv identitetsdannelse. Ved tidlig voksen alder vil den

grunnleggende personlighetsutviklingen avgjøre hvorvidt en kan knytte sterke og intime bånd til andre mennesker eller ikke. Dette går ut på om man er trygg på menneskene rundt seg og har evne til å kunne gi og ta imot kjærlighet. Dette legger videre grunnlag for utvikling gjennom voksenlivet og hvorvidt en føler helhet og integritet ved slutten av livet. (Dunkel & Harbke, 2016).

Kognitiv utvikling

Kognitiv utvikling, eller intellektuell utvikling, foregår også over ulike stadier gjennom livet. Her spiller arv og miljø inn på hverandre, og dette samspillet danner grunnlaget for hvordan man oppfatter verden rundt seg. Piaget (referert til i Paulsen et al., 2018) ser kognitiv utvikling som foregående over stadier, sterkt knyttet opp til evne til å kunne bruke sansene sine. Balanse mellom påvirkning fra omgivelsene og at barnet utforsker aktivt bruk av dette, fører til læring. Barnet går gjennom sensomotorisk fase (0-2 år), preoperasjonell fase (2-7 år) og konkret operasjonell fase (7-11 år). Fra barnet er 12 år består kognitiv utvikling av formell operasjonell fase, som innebærer at barnet kan løsrive seg fra konkrete gjenstander og sammenhenger. Denne fasen har sterk tilknytning til personlighetsutvikling, og går blant annet på å skape verdi og egne meninger i samfunnet gjennom kritisk tenkning. (Paulsen et al., 2018).

Disse ulike teoriene om utvikling vises i figur 2.1., der Fjørtoft et al. (2018) vises i oransj farge, Erikson (1968) i grønn farge og Piaget (referert til i Paulsen et al., 2018) i blå farge. Som figur 2.1. illustrerer, er det ulik utvikling for aldersgruppen 15-19 år i forhold til hva det har vært tidligere i livet. Dette er det viktig å tilrettelegge for. Sosialisering er spesielt viktig for denne aldersgruppen sin utvikling. Dette legger grunnlag for å fremme egne anbefalinger for videregående skoler, ettersom disse elevene har andre behov enn de har på grunnskolen. Å ta hensyn til denne utviklingen til ungdommen, vil bidra til å skape et godt grunnlag for videre utvikling i voksen alder.

Figur 2.1: Illustrasjon med sammenstilling av de ulike teoriene om utvikling.

Vanedanning

Mye av grunnlaget for livet videre blir lagt på skolen, også på videregående, og her lærer man alt fra studieteknikk til sosiale ferdigheter. Vi tror at bedre tilpassede uteareal ved videregående skoler kan bidra til at elevene opparbeider seg gode aktivitetsvaner og et godt forhold til å være utendørs (Fjørtoft et al., 2018). Dette kan være i sammenheng med at elevene blir mer selvstendige og utvikler egen refleksjon gjennom opplevd autonomi i valg om å være utendørs (Ryan & Deci, 2000). Dette understøttes også av at arealene tilbyr elevene muligheter for ulik bruk basert på egne erfaringer og behov (Gibson, 2014), og meningsfylt og verdiskapende bruk (Ryan & Deci, 2000). Dette vil si at for at elevene skal velge å oppholde seg i skolens uteareal er det viktig at de føler det er et poeng i å bruke det, og at dette skaper verdi.

Selvbestemmelse (Ryan & Deci, 2000) og indre motivasjon er vist å føre til vanedanning, blant annet ved å forsterke gode vaner knyttet til fysisk aktivitet (Gardner & Lally, 2012). Dette går ut på at individet gjør aktiviteten basert på egne verdier og mål, og dermed opplever indre motivasjon for å gjøre det igjen og igjen (Gardner & Lally, 2012). Dersom personen opplever å ha egen vilje i valget om å gjøre en ting, for eksempel være aktiv sammen med venner, er det sannsynlig at dette forsterker denne vanen (Gardner & Lally, 2012). Dette bidrar til at denne atferden gjøres automatisk senere (Gardner & Lally, 2012). Det kan tenkes at ungdommens utendørsvaner påvirkes av at de ikke opplever noen indre motivasjon for å bruke et mindre tilrettelagt og attraktivt uteområde. Dersom utearealet tilbyr dem det de trenger for å oppfylle og understøtte sine egne verdier, er det potensial for at de velger å være ute.

2.3. Juridiske føringer

Barn og unge er en gruppe det er spesielt viktig å legge til rette for fordi de er umyndige, har liten innflytelse, og er ofte fullstendig avhengig av voksne for ivaretagelse av interessene deres (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2021). Det er flere lover, retningslinjer og konvensjoner som stiller krav til beskyttelse av barn og unges interesser. Nedenfor vil noen av disse bli utbrodert. I tillegg vil krav og anbefalinger stilt til videregående skoler uteareal bli presentert.

Først og fremst er det stilt noen internasjonale føringer knyttet til barn og unges interesser i FNs barnekonvensjon. Gjennom konvensjonen har barn og unge fått et særskilt menneskerettighetsvern ved at den er ufravikelig og vil ha forrang dersom to lover strider mot hverandre (Barne- og familiedepartementet, 2022).

Når det kommer til planlegging er det spesielt to punkter i FNs barnekonvensjon som er vesentlige. Dette er Artikkel 3 og 12 (Barne- og familiedepartementet, 2003). Av disse fremkommer det at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle handlinger som berører barn, og at barnet skal ha mulighet til å uttrykke sine synspunkter i saker som gjelder barnet (Barne- og familiedepartementet, 2003). Dette er videre nedfelt i Grunnloven (1814) §104, som igjen er nedfelt i formålsparagrafen i Plan- og bygningsloven, jf. §1-1 femte ledd. Føringerne tilsier at man skal ta hensyn til barn og unge sine oppvekstvilkår, fordi alle barn har rett på en god oppvekst. Skolen er en stor del av barn og unge sin hverdag og regelverk som Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (1998) kan være med på å bidra til gode oppvekstvilkår.

I Opplæringslova (1998) beskriver §9 A-7 i kapittelet "Elevene sitt skolemiljø", ofte omtalt som barnas

arbeidsmiljølov, hvordan skolens fysiske miljø skal ivareta elevenes helse, trivsel, trygghet og læring. Videre stilles det også i Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. (1995) nasjonale føringer til utformingen av videregående skolars uteareal. Det fremgår av §9 at skolens utearealer skal utformes og innredes på en måte som ivaretar forskriftens formål om å fremme helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold, i tillegg til å forebygge sykdom og skade, jf. § 1. Forskriften har hjemmel i Folkehelseloven (2011). Det kommer tydelig frem at alle de lovpålagte kravene til utforming av videregående skolars uteareal er overordnet og lite spesifiserte.

Veileder til forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler (Helsedirektoratet, 2014) tar for seg alle bestemmelsene i forskriften og setter forutsetninger for god praksis. Veilederen stiller noen anbefalinger til skolens uteareal, men er gjeldende for alle skoletrinn og stiller ingen egne anbefalinger for videregående skoler. Det påpekes i tillegg i veilederen at det er viktigst at anbefalingene blir fulgt i de lavere årstrinnene, og dermed stilles det ikke like definerte anbefalinger til videregående. I veilederen er det spesielt kapittel "§ 9. Utforming og innredning" som er gjeldende for videregående skolars utearealer. Her står det blant annet at krav til universell utforming skal følges, i tillegg skal arealene være skjermet fra trafikk, og inneholde muligheter for fysisk aktivitet, sosialisering, rekreasjon og hvile (Helsedirektoratet, 2014). Veilederen viser også til størrelsesanbefalingene stilt i Thorén (2003) sin rapport "Skolens utearealer - Om behovet for arealnormer og virkemidler". Disse anbefalingene er på 50 kvm per elev (Thorén, 2003), men dette har senere blitt justert ned til 30 kvm per elev (Thorén et al., 2019).

Det kan også stilles retningslinjer til utearealene ved videregående skoler gjennom strategier og overordnede planer. Disse utarbeides og vedtas gjerne på fylkeskommunalt eller kommunalt nivå. For eksempel har Viken fylkeskommune (2021) vedtatt en politisk strategi for helsefremmende skoler.

2.4. Kunnskapsgapet

Det er stor mangel på kunnskap om videregående elever sitt behov til utearealer. Dette nevnes for eksempel avslutningsvis i Thorén et al. (2019) som et forslag på videre forskning. Som vist, har videregående elever andre behov enn grunnskoleelever, og dette er i liten grad forsket på og vist frem. Av den grunn er det også manglende krav og anbefalinger rettet mot utearealene ved videregående skoler. Dette er veldig synd, ettersom disse elevene er i en fase i livet som består av mange viktige valg. Bredere kunnskapsgrunnlag kan skape endring ved praksisen rundt utearealene og bidra til bedre oppvekstvilkår for elevene. Denne oppgaven blir dermed, i likhet med Westgaard (2020) et forsøk på å tette dette kunnskapsgapet med mål om å forbedre elevenes skolehverdag og personlige utvikling.

Kunnskapen vi ønsker å innhente gjennom oppgaven skal være grunnlaget for anbefalingene vi stiller til videregående skolars uteareal. Anbefalingene er tiltenkt å brukes i arbeid med nye eller oppgradering av gamle videregående skoler. Thorén et al. (2019) viser til at innenfor planlegging og detaljutforming, blir minimumskvaliteter sikret gjennom arealnormer. Slike arealnormer er viktig for å opprettholde gode kvaliteter. Thorén et al. (2019) viser til Nilsen (2014) som illustrerer hvordan bortfall av arealnormer drastisk påvirker arealene gjennom konkrete eksempler fra kommunal praksis. Det kommer tydelig frem at arealnormer har positiv effekt, og som presentert tidligere i oppgaven, finnes det ikke arealnormer spesifikt for videregående skolars uteareal. Vi ønsker derfor å definere noen anbefalinger, slik at gode og viktige kvaliteter også kan bli ivaretatt i uteareal ved videregående skoler.

3

Teoretisk tilnærming og problemstilling

Teoretisk tilnærming og problemstilling

I oppgaven vil vi arbeide med temaet med utgangspunkt i Gibsons (2014) Affordance theory, en teori om hvordan vi bruker omgivelsene rundt oss. Dette vil knyttes opp til problemstillingen og forskningsspørsmålene, samt metodene våre og hvordan vi diskuterer resultatene. På denne måten settes funnene opp mot en faglig kontekst som kan bidra til å skape et helhetlig perspektiv på tema.

Figur 3.1:
Affordance theory.

3.1. Affordance theory

Gibsons (2014) teori om *"affordances"* ble publisert i 1979. Teorien introduserte en ny måte å se omgivelsene våre på, hvor man ser menneskene og miljøet vi lever i som utfyllende av hverandre. Teorien handler om hva miljøet *"affords us"*, tilbyr oss, hvor fysiske omgivelser kun kan måles som relative til menneskene. Gibson (2014) viser til at verden består av *"verdens møblement"*, som kan være fastsittende eller løse objekter som trær og biler. Man ser dermed mot samhandlingen mellom omgivelsene og mennesket, og hvordan disse gir hverandre mening. Gibson (2014) mener at måten vi naturlig ser på tingene rundt oss er hva de tilbyr oss, ikke hvilke egenskaper objektet har, for eksempel farge, tekstur og liknende. Dette er måten vi ser objekter på fra vi blir født, og former hvordan vi gir mening til tingene rundt oss.

Gibson (2014) trekker frem ulike eksempler som forklarer teorien nærmere. For mennesker, vil for eksempel en fysisk overflate i knehøyde, tilby et sted å sitte. En voksens knehøyde vil være annerledes enn et barns knehøyde, og derfor må slike elementer ses relative til størrelsen på mennesket. En stol tilpasset en voksen person kan tilby et barn noe å klatre på eller dytte rundt. Det er slik objektet innehar og tilegnes mening av den som oppfatter det. Ethvert objekt kan også inneha flere *"affordances"*, og tilby flere mulige bruk og opplevelser. Disse kan også variere ut fra hvem som oppfatter objektet, og deres erfaringer tilknyttet objektet. Dermed kan et objekt

med skarp kant (kniv) bli sett på som et verktøy for å skjære mat av en person, mens samme objekt kan ses på som et våpen av en annen person.

Mellommenneskelige *"affordances"* er blant det rikeste og dypeste omgivelsene våre kan tilby oss. Mennesker er ifølge Gibson (2014) *"objekter"* som man interagerer med og blir påvirket av når det gjelder atferd i vårt daglige liv. Vi påvirkes også av hva vi gir tilbake til andre mennesker, og hva denne utvekslingen tilbyr oss. Slike mellommenneskelige *"affordances"* er komplekse, men de er like grunnleggende som det vi oppfatter gjennom sansene våre. På lik måte kan også ulike oppholdssteder tilby oss forskjellige *"affordances"*, som et godt gjemmede som tilbyr ro og skjerming.

Gibsons (2014) Affordance theory handler med andre ord om hvordan vi tolker omgivelsene ut fra egne forutsetninger og indre prosesser, og hvordan dette fører til en autonom og indre styrt bruk av tingene rundt oss. Dette er teorien vi legger til grunn ved arbeid med oppgavens tema, for å undersøke elevenes egne ønsker og behov. Gjennom denne tilnærmingen er målet å flytte fokuset bort fra konkrete apparater, og i stedet rette oss mot hva slags bruk uteområdene kan og bør tilby elevene. Det mellommenneskelige aspektet i Affordance theory er også viktig for å understreke behov for sosiale møteplasser i hverdagen.

3.2. Problemstilling

For å utforske introdusert tema med utgangspunkt i Gibsons (2014) Affordance theory, stilles følgende problemstilling for oppgaven:

“Basert på elevenes ønsker og behov, hvilke anbefalinger bør stilles til uteareal ved videregående skoler?”

3.3. Forskningsspørsmål

Videre stilles følgende forskningsspørsmål, som inngår i besvarelsen av problemstillingen:

Forskningsspørsmål 1:

“Hva slags fysiske forhold er det ved dagens uteareal ved videregående skoler?”

Forskningsspørsmål 2:

“Hvordan brukes og oppfattes utearealene av elevene?”

Forskningsspørsmål 3:

“Hva slags ønsker og behov har elevene når det gjelder uteareal ved skolen?”

Forskningsspørsmål 4:

“Hvordan påvirker gjeldende krav og anbefalinger dagens praksis rundt utforming av uteareal ved videregående skoler?”

4

Metode

Metode

For å besvare problemstillingen og forsknings-spørsmålene, benytter vi flere ulike metoder. Under presenteres de ulike metodene, som bygger på en casemetodikk med overordnet case og delcaser. Datainnhenting foregår videre gjennom metode-triangulering av intervju, kartlegging og observasjon.

4.1. Casemetodikk

Tematikken i oppgaven er kompleks, og inneholder mange ulike aspekter som må tas hensyn til. Derfor er oppgaven bygget opp på en casemetodikk, hvor vi benytter Bell et al. (2019) og Flyvbjerg (2006) for å begrunne metodevalget.

Casemetodikk går hovedsakelig ut på å utføre en detaljert analyse av et spesifikt case, der formålet er å tilegne seg en dyp forståelse av caset og dets særegenhet (Bell et al., 2019). Det finnes flere fordeler ved casemetodikk. Stake (1995, referert til i Bell et al., 2019) viser til muligheten til å gå i dybden i hvert enkelt tilfelle, at man kan undersøke generelle fenomener ved å ha flere case-objekter, og at casen kan settes i et større perspektiv ved å knytte den til et større problem eller ved generalisering. Denne oppgaven bygger på slik tilnærming til case-metodikk, og benytter metodene intervju, kartlegging og observasjon. Dette gir en metodetriangulering som forsterker oppgaven og funnenes pålitelighet og validitet.

For å undersøke tema, sammenlikner vi ulike case gjennom en multiple-case-studie. Dette er en case-metodikk som tar for seg to eller flere case-objekter og sammenlikner disse med hverandre. Metoden gjør at man får undersøkt likheter og ulikheter i de valgte casene, som gir grunnlag til å konkludere med hva som anses som normalt på tvers av case, og hva som anses unikt (Bell et al., 2019). I denne oppgaven har vi et overordnet case med tre ulike delcaser.

4.2. Utvalg av case

Det har lenge vært en generell skepsis til case-metodikk sin pålitelighet på grunn av at det kan være vanskelig å generalisere funnene (Flyvbjerg, 2006; Bell et al., 2019). Skeptikerne mener blant annet at funn fra én case ikke kan være gjeldende for alle. Flyvbjerg (2006) argumenterer imot denne skepsisen ved å spesifisere at det kommer an på casen og hvordan denne er valgt. Nøye utvalgte caser vil forsterke validiteten, og dette er lagt til grunn ved valg av case-objekter.

4.2.1. Viken fylkeskommune

Som overordnet case ønsket vi å se på en fylkeskommune som anses relevant for problemstillingen og målet med oppgaven. Samtidig spilte nærhet til NMBU en viktig rolle på grunn av gjennomførbarheten til prosjektet. Oslo ble utelukket på grunn av for lite variasjon i utforming av deres videregående skoler, der det generelt sett er små utearealer. Samtidig har Viken fylkeskommune areal til disposisjon ved oppgradering og opparbeidelse av nye videregående skoler. I tillegg kan man se Viken fylkeskommune som en fylkeskommune som har spesielle faglige forutsetninger for videregående skolars utvikling. Dette på grunn av tilgjengelig areal, sterkt voksende innbyggertall og sentral beliggenhet, noe som kan tenkes å gi dem en høyt faglig kvalifisert administrasjon. Av den grunn valgte vi Viken fylkeskommune som overordnet case. Dette fører til at ved å se på Viken fylkeskommune som overordnet case, ser vi på Flyvbjergs (2006) "*kritisk case*" som kan være representativ for andre caser, i dette tilfellet fylkeskommuner. Dette er en case som kan sette en type standard for andre liknende caser, og er valgt med grunnlag i underliggende informasjon om casen (Information-oriented sample jf. Flyvbjerg, 2006).

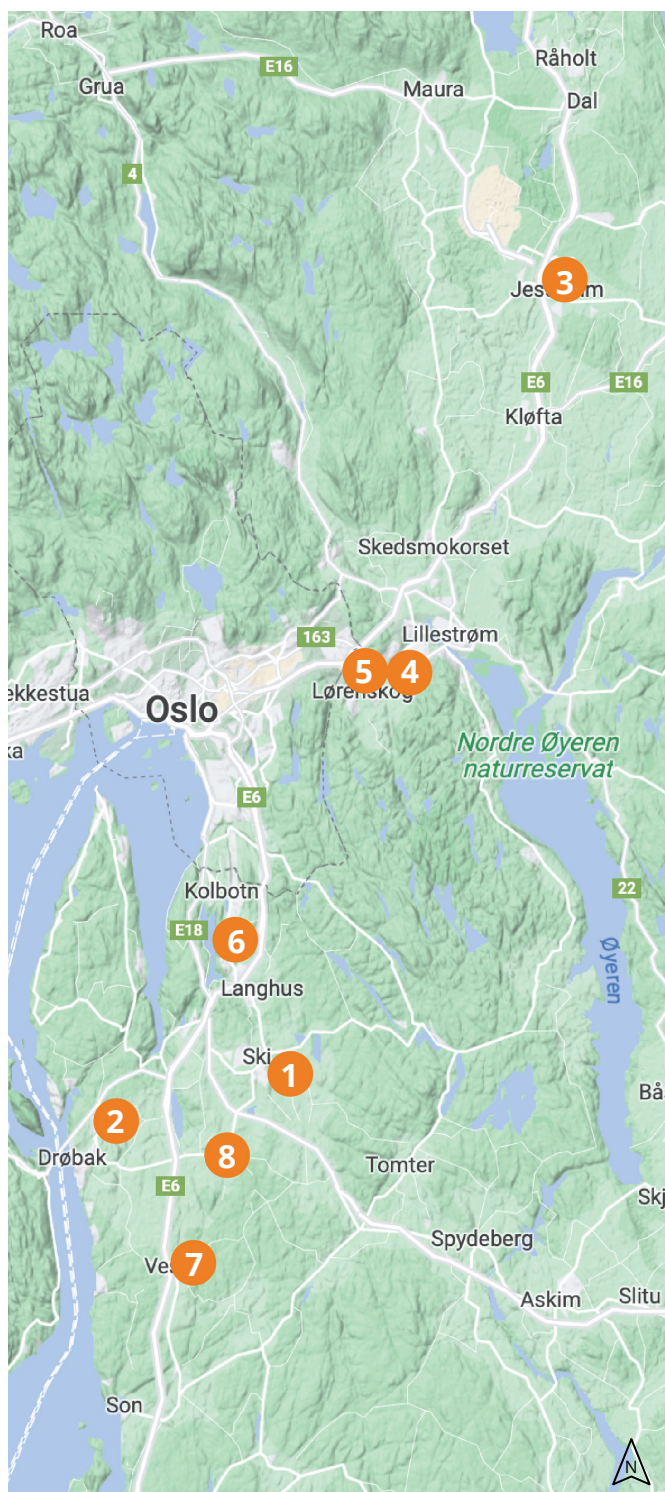
4.2.2. Ulike skoler som case

For å videre undersøke Viken fylkeskommune og hvordan fylkeskommunen håndterer utearealene ved videregående skoler, er det valgt ut flere skoler som delcase. Utvalget av skolene er gjort med utgangspunkt i Flyvbjergs (2006) *"informasjonsorientert seleksjon"* (B), som er en type seleksjon med mål om å maksimere informasjonen man får fra casene. Ved denne type seleksjon gjør man også valg av case ut fra en forventning om hvilken informasjon casene innehar. Valget av skoler er videre basert på Flyvbjergs (2006) B.2. *"caser med maksimal variasjon"*. Her ønsket vi, i henhold til Flyvbjerg (2006), å innhente informasjon fra ulike skoler som har varierende uterom når det gjelder størrelse, innhold og andre kvaliteter. Ved å velge denne type case får man et bredt informasjonsgrunnlag, som skaper gode muligheter for sammenligning.

4.2.3. Valg av skoler til befaring og kriterier

I forkant av befaring undersøkte vi ulike skoler i Viken som vi ønsket å se nærmere på. Dette ble gjort ved å se på bilder av uteområdene ved skoler i Follo-området, samt områder rundt Oslo. Vi undersøkte også om noen av utearealene til skolene i Viken fylkeskommune var tegnet av en landskapsarkitekt. Forarbeidet førte til at følgende skoler ble valgt til befaring. Dette er skoler med variasjon i innhold og størrelse på uteareal.

1. Drømtorp videregående skole
2. Frogn videregående skole
3. Jessheim videregående skole
4. Lørenskog videregående skole
5. Mailand videregående skole
6. Roald Amundsen videregående skole
7. Vestby videregående skole
8. Ås videregående skole

Figur 4.1: Illustrasjon over befarte skoler.
Skolene er markert med oransj prikk.
Bakgrunnkart fra Kartdata ©2023 Google.

Med mål om å få et godt grunnlag til å velge ut tre case-skoler, satt vi opp kriterier som skulle ses på ved befaringen (heretter referert til som befaringskriterier) (se vedlegg 2). Disse kriteriene er i hovedsak basert på anbefalingene i Thorén et al. (2019), der et utvalg relevante anbefalinger og punkter ble inkludert som befaringskriterier. I tillegg så vi mot Helvik & Buan (2020) sin masteroppgave og deres seks prinsipper for utvikling av sosiale møteplasser for og av ungdom. Vi inkluderte fire av disse seks prinsippene i befaringskriteriene: flerbruk, tydelig design, trygghet og aktivitet. På denne måten ble befaring gjennomført med utgangspunkt i tidligere forskning på skolens uteområde, i kombinasjon med ungdoms ønsker til sosiale møteplasser. Med disse kriteriene ønsket vi å ha en faglig og systematisk tilnærming til befaring, og senere utvelgelse av case.

4.2.4. Gjennomføring av befaring

Befaring av de utvalgte skolene ble gjort over to dager sommeren 2022. Første dagen, tirsdag 2. august 2022, var vi innom Jessheim videregående skole, Mailand videregående skole, Lørenskog videregående skole, Frogn videregående skole og Vestby videregående skole. Den andre dagen, søndag 28. august 2022, var vi innom Drømtorp videregående skole, Ås videregående skole og Roald Amundsen videregående skole. Alle befaringene ble gjennomført systematisk med de tidligere beskrevne befaringskriteriene som fokus for å sikre et helhetlig og konsekvent vurderingsgrunnlag. Ved hjelp av skjemaet (se vedlegg 2), skrev vi ned notater, erfaringer og observasjoner fortløpende ved hver skole, samtidig som vi tok bilder av alle utearealene.

Befaringskriterier:

- Antall elever
  - Kvadratmeter uteareal
  - Kvadratmeter uteareal per elev
  - Lokale forhold
  - Tilgjengelighet
  - Soneinndeling
  - Sosiale møteplasser
  - Varierende funksjoner
  - Vegetasjon/topografi
  - Overvannshåndtering
  - Tilleggsareal
  - Skjøtsel/vedlikehold
  - Aktiviteter
  - Tydelig design
  - Trygghet
  - Flerbruk
  - Annet
- (Se vedlegg 2 for beskrivelse)

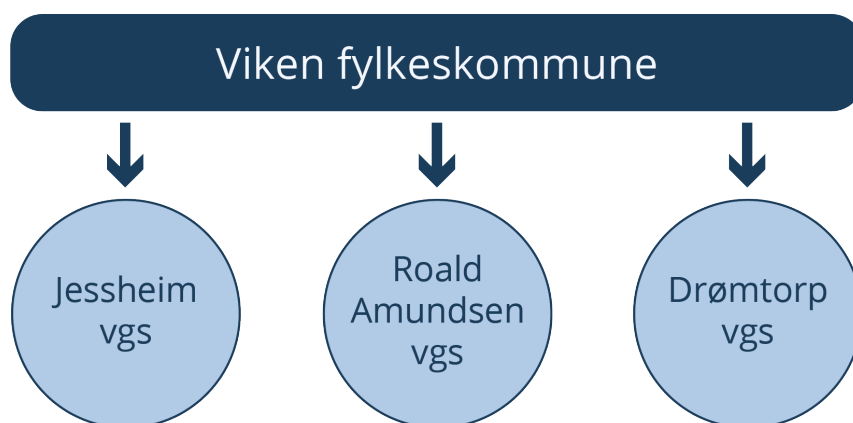
4.2.5. Valg av case og samarbeid

Etter gjennomført befaringsreise av alle aktuelle skoler, valgte vi ut tre skoler som vi ønsket å jobbe videre med. Utvalget ble gjort basert på observasjoner i henhold til kriteriene under befaringsreise og vårt sammenlagte inntrykk av utearealene ved hver skole. Det ble også tatt en vurdering på om vi skulle inkludere skoler med mye tilleggsareal og lite eget areal, men dette ble utelukket på grunn av prosjektets omfang og hovedfokus. De tre skolene representerer da Flyvbjergs (2006) caser med maksimal variasjon, ved at vi valgte ut en skole med godt uteareal (Jessheim vgs), en skole med svakt uteareal (Drømtorp vgs) og en skole som ligger midt på treet (Roald Amundsen vgs).

Til case med godt uteareal valgte vi ut Jessheim videregående skole, ettersom dette utearealet oppfylte de fleste av kriteriene under befaringsreise og ga et godt førsteinntrykk. Dette er også et uteareal som har blitt tegnet og opparbeidet av landskapsarkitekter ved Asplan Viak, og ga oss derfor muligheten til å undersøke hvordan landskapsarkitekter jobber med videregående skoler med utgangspunkt i et konkret eksempel. Dette er også et stort uteareal i forhold til antall elever ved skolen.

Roald Amundsen videregående skole ble valgt ut som den skolen vi mener ligger midt på treet etter befaringsreise. Dette utearealet treffer på noen, men ikke alle punktene i befaringskriteriene. Arealet skilte seg også ut fra de andre skolene vi besøkte fordi mye av tomte fremstår som naturtomt med mye vegetasjon. Drømtorp videregående skole ble valgt ut som den av skolene vi besøkte med svakest uteareal. Utearealet var det som oppfylte færrest av kriteriene. I tillegg er utearealet lite i forhold til antall elever ved skolen.

Videre tok vi kontakt med skolenes administrasjon for å forespørre samarbeid med de utvalgte skolene. Ved avtale om samarbeid, ble utvalget av skoler ferdigstilt, ettersom oppgaven bygger på datainnhenting gjennom intervju av elever og relevante ansatte. Videre kontaktet vi også Viken fylkeskommune og Asplan Viak for å avtale samarbeid i form av intervjuer.

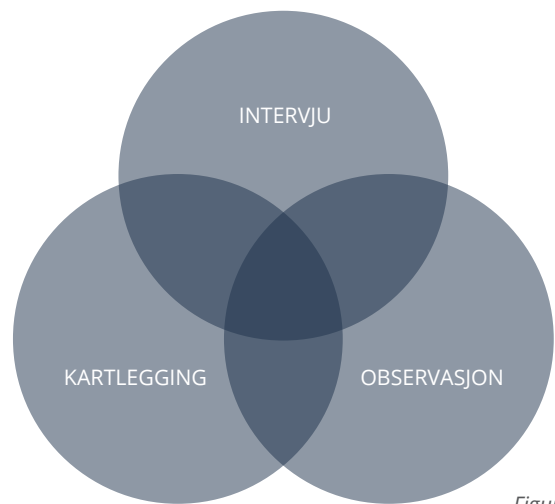

Figur 4.2:
Illustrasjon av
oppgavens case-struktur.

4.3. Metodetriangulering

Metodetriangulering er en måte å understøtte prosjektets validitet og reliabilitet. Dette gjøres ved at man tar i bruk flere metoder for innhenting av data, deretter blir funn fra en metode, eksempelvis intervju, kryssjekket med funn fra en annen metode, eksempelvis observasjon (Bell et al., 2019). Når funn fra en metode samsvarer med funn fra en annen metode, øker validiteten til funnene. Denne oppgaven bygger på metodetriangulering ved å bruke intervju, kartlegging og observasjon for å så knytte funnene opp til relevante teoretiske perspektiver. I tabell 4.1. vises en oversikt over hvilke metoder som er benyttet for å besvare oppgavens ulike forskningsspørsmål.

Figur 4.3:
Metodetriangulering.

Forskningsspørsmål	Metode
"Hva slags fysiske forhold er det ved dagens uteareal ved videregående skoler?"	• Kartlegging • Intervju • Observasjon
"Hvordan brukes og oppfattes utearealene av elevene?"	• Intervju • Observasjon
"Hva slags ønsker og behov har elevene når det gjelder uteareal ved skolen?"	• Intervju • Litteratur
"Hvordan påvirker gjeldende krav og anbefalinger dagens praksis rundt utforming av uteareal ved videregående skoler?"	• Litteratur • Intervju

Tabell 4.1: Metodetriangulering knyttet til forskningsspørsmål.

4.4. Etikk og personvern

For å overholde forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH, 2021) har det vært viktig at samtykke til deltakelse til intervju har blitt gjort frivillig, informert, utvetydig og dokumenterbart. Av den grunn har vi tatt i bruk Sikt sin mal for informasjonsskriv og samtykkeskjema. Informasjonsskrivene (se vedlegg 3 og 4) inneholder informasjon om prosjektet, og hva informantenes deltakelse vil bidra til. Ettersom vi intervjuet både ungdom og voksne valgte vi å lage to ulike informasjonsskriv og samtykkeskjemaer. Ungdom skulle bli fullstendig anonymisert, så dette var opplyst i elevenes informasjonsskriv, mens voksne derimot ville kunne bli gjenkjent. Dette fremgikk av informasjonsskrivet til de ansatte ved skolene, fylkeskommunen og landskapsarkitekten. Her ble det understreket at de ville få mulighet til å forhåndsgodkjenne bruken av utsagn, for å sørge for korrekt tolkning før publisering av oppgaven. Det fremgikk også utvetydig at deltakerne kunne trekke seg når som helst, og at all informasjon knyttet til personen da ville bli slettet.

Prosjektet ble godkjent av Sikt 25.01.2023, se vedlegg 5.

Samtykkeskjemaet ble skrevet under fysisk eller digitalt av hver deltaker og levert til oss før intervjuene ble gjennomført.

Gjennom dialog med Sikt, ble det konkludert med at vår valgte observasjonsmetode ikke var meldepliktig. Observasjonsstudien innhenter ingen gjenkjennbar informasjon som kan knyttes opp til personer, og søker kun å gi et helhetlig bilde av dagens bruk av utearealene. Dermed var det kun intervjuene som krevde godkjenning i prosjektet.

4.5. Intervju

Hovedvekten av oppgaven baserer seg på kvalitative intervjuer med relevante personer i tilknytning til tema. Intervjuene består av semistrukturerte gruppeintervju med ungdom og semistrukturerte dybdeintervju med relevante ansatte ved skolene og andre relevante fagfolk.

4.5.1. Utvalg av informanter

Vi har tatt for oss to typer utvalg av informanter til prosjektets intervjuer: utvalg til dybdeintervju og utvalg til gruppeintervju.

Ved utvalg til dybdeintervju valgte vi ut ifra Jacobsen (2005) sitt utvalgskriteriet "*Informasjon*", som innebærer at vi valgte intervjuobjekter som vi anså sannsynlig å gi oss mye og god informasjon. Ved de ulike skolene valgte vi å intervju helsearbeidere, miljøarbeider og rektor/assisterende rektor. I Viken fylkeskommune valgte vi å intervju en relevant person innenfor seksjonen Skolebygg, og i Asplan Viak intervjuet vi oppdragsleder for utarbeidelsen av Jessheim videregående skole sitt uteareal.

I tilknytning til utvalg av deltakere til gruppeintervju valgte vi også personer basert på forventet mengde og type informasjon. Utvalget falt på elever fra elevrådet ved de utvalgte skolene, av den grunn at elevrådet er representanter for elevene på skolen. Etter loven skal elevrådet jobbe blant annet for å fremme læringsmiljøet, arbeidsforholdene og velferdsinteressene til elevene (Opplæringslova, 1998, §11-6 andre ledd). Dermed tenkte vi at denne gruppen er egnet til å snakke på vegne av skolens elever, og kan ha mulighet til å diskutere temaet med klassen sin på forhånd av intervjuet. På denne måten kan de hente ut innspill på vegne av elevene og formidle dette til oss.

Gruppeintervju er egnet når man ønsker synspunkter på noe spesifikt, når man vil få frem enigheter og uenigheter, og når man ikke ønsker synspunkter fra enkeltpersoner (Jacobsen, 2005). Vi så det gunstig med gruppeintervju fordi vi ønsket dialog rundt elevenes generelle synspunkter, samtidig som elevene får mulighet til å bygge på og verifisere hverandres innspill.

Gruppesammensetningen vil være heterogen (Jacobsen, 2005). Dette tilsier at deltakerne kan ha ulike bakgrunner, og på den måten håpte vi å innhente flere ulike synspunkter (Jacobsen, 2005). Dette kan også bidra til at funnene i oppgaven stiller seg representative for flere skoler i landet, og blir et bidrag til fagfeltet. Jacobsen (2005) opplyser også at en optimal gruppestørrelse er på mellom fem til åtte deltakere. Vårt utvalg ble satt på fem til seks deltakere. Vi anså dette som en passende gruppestørrelse, hvor vi sikrer stor bredde av synspunkter uten at det blir for mange informanter. En mindre gruppestørrelse kan også tenkes å bidra til at elevene føler seg trygge på å komme med innspill.

4.5.2. Intervjuguide

Semistrukturerte intervju tilsier at man tar utgangspunkt i en intervjuguide, men man er ikke bundet til den (Bell et al., 2019). På den måten har intervjueren mulighet til å blant annet stille oppfølgingsspørsmål for å sørge for utdypende svar. I tillegg kan spørsmålene omformuleres underveis i intervjuet for å bedre tilpasses intervjuobjektet. Fordi oppgaven tar for seg multiple-case-studie har det likevel vært viktig å sørge for lik nok struktur i de ulike intervjuene, slik at studiene er sammenlignbare (Bell et al., 2019). Av den grunn er det valgt en sterk struktureringsgrad etter Jacobsen (2005). Derfor vektla vi under utarbeidelse av intervjuguide å strukturere intervjuene ut fra kategorier og en konsistent oppbygning.

Intervjuguiden og de fleste spørsmålene er lagd med utgangspunkt i Gibsons (2014) teori om "*affordances*". Dette vil si at fokuset i intervjuene er rettet mot å få elevene til å snakke om bruk av omgivelsene sine, fremfor konkrete apparater og innhold. Vi ønsker å undersøke hvordan de bruker uterommet og de fasilitetene som finnes der uten fokus på det materielle ved utearealet. Derfor er spørsmålene stilt på en måte som styrer unna benevnning av konkrete eksempler på innhold og ting i uterommene, og retter seg mer mot en åpen dialog om hva elevene gjør.

Intervjuguiden er bygd på en mal fra emnet AOS340 - Kvalitativ metode (Mikhailova, 2022). Malen består av følgende oppsetning: Bakgrunn, Biografiske data, Oppvarmingsspørsmål, Hovedkategorispørsmål, Avslutning og Takk for intervjuet. Av personvernshensyn er biografiske data i hovedsak sløyfet, eller så er det inkludert i oppvarmingsspørsmål der det er sett nødvendig. Se vedlegg 6-11 for å lese intervjuguidene i sin helhet.

Intervjuene starter med informasjon om prosjektet og formålet med prosjektet. Her blir deltakerne påmint prosjektets formål, og viktig informasjon om anonymisering og forskningsetikk blir gjentatt. Dette gjøres for å forsikre oss om at deltakerne har forstått nødvendig informasjon, og for å sette klare rammer for intervjuet og dets bruk. Bakgrunnsdelen avsluttes med å gi deltakerne innsikt i estimert tidsbruk. De første spørsmålene som stilles er oppvarmings-spørsmål. Dette er enkle spørsmål som ikke krever mye refleksjon fra informanten. Det vil være enkelt for deltakerne å svare på spørsmålene, noe som kan skape en trygghet hos informantene om at situasjonen er overkommelig. Starter vi med for komplekse spørsmål, er det fare for at samtalen går i lås (Jacobsen, 2005). Oppvarmingsspørsmålene skaper også en lav terskel for dialog mellom informanter og intervjuer.

Etter oppvarmingsspørsmålene har vi valgt å dele intervjuet inn i 3-4 ulike hovedkategorier. Det er litt variasjon i kategoriene basert på hvem intervjuet retter seg mot. Hovedkategoriene er som følger for de ulike intervjuene:

Elevrådet (vedlegg 6), rektor (vedlegg 7), helsesykepleier (vedlegg 8) og miljøarbeider (vedlegg 9):

Hovedkategori 1: Helhetlig bilde av skolen

Hovedkategori 2: Uteareal nåsituasjon

Hovedkategori 3: Behovsanalyse

Fylkeskommunen (vedlegg 10):

Hovedkategori 1: Skoleutforming

Hovedkategori 2: Uteareal ved videregående skoler

Hovedkategori 3: Dagens praksis

Landskapsarkitekt (vedlegg 11):

Hovedkategori 1: Skoleutforming

Hovedkategori 2: Uteareal ved videregående skoler

Hovedkategori 3: Uteareal ved Jessheim
videregående skole

Hovedkategori 4: Dagens praksis

Vi har lagt inn en kort informasjonstekst til hver kategori. Dette gir deltakerne informasjon om hva vi ønsker å finne ut av knyttet til kategorien. Slik blir det lettere for dem å besvare spørsmålene. Samtidig vil dette bidra til å skape en klar progresjon under intervjuene. Kategoriene inneholder relativt like spørsmål, men er tilpasset intervjuobjektet.

Spørsmålene er basert på oppgavens problemstilling og forskningsspørsmål, og søker å besvare disse. Først og fremst ønsker vi å undersøke de fysiske forholdene ved dagens uteareal. Av den grunn har vi lagt kategoriene "uteareal nåsituasjon" og "uteareal ved videregående skoler", hvor det blant annet stilles spørsmål om hva som finnes av uteareal, hvor mye uteareal hver skole disponerer og vedlikehold av disse. Forskningsspørsmål 2 og 3 går på elevenes oppfatning og bruk av utearealet, samt deres ønsker og behov. Dette er i hovedsak tenkt besvart gjennom

kategoriene "helhetlig bilde av skolen", "uteareal nåsituasjon" og "behovsanalyse". Det siste forskningsspørsmålet vi ønsker å besvare handler om dagens krav og anbefalinger til utforming av videregående skolars uteareal og hvordan disse påvirker dagens praksis. Spørsmål knyttet til dette stilles kun til relevante fagpersoner, da disse anses å inneha mest informasjon og erfaring med dette. Og det blir gjort gjennom kategoriene "dagens praksis", "skoleutforming", "uteareal ved Jessheim videregående skole" og "uteareal ved videregående skoler". Til tross for at intervjuene er systematisk delt opp, er det mulighet for at informantene kommer med innspill som kan være nyttig for andre spørsmål enn det som blir stilt.

Spørsmålene er i hovedsak åpne spørsmål utformet på en måte som er ment å skape dialog. Likevel har vi sett det gunstig å avslutte enkelte kategorier med et konkret ja/nei spørsmål, for å konkretisere hovedmeningen. Eksempelvis avsluttes kategorien "uteareal nåsituasjon" i intervjuguiden til elevene med "Er dere fornøyd med utearealet ved skolen?". Under flere av spørsmålene har vi lagt til under-spørsmål, samt at på enkelte steder har vi lagt inn stikkord til oss selv på hva vi kan stille oppfølgings-spørsmål om. Dette er lagt inn for å fasilitere dialog dersom det stopper opp, men er ikke nødvendig for å gjennomføre intervjuene.

Intervjuet avsluttes med et avslutningsspørsmål der deltakerne får mulighet til å legge til ekstra informasjon. Her kan de blant annet dele ting de følte de ikke fikk sagt, ting de har tenkt over som det ikke er blitt spurt om, eller andre refleksjoner de har hatt underveis. Dette er viktig for å skape en trygghet for informantene om at alle innspill blir tatt med og hørt på. Til slutt takker vi for intervjuet og deltakelsen, og informerer om at de kan kontakte oss dersom de har flere innspill senere som de ønsker å legge til.

4.5.3. Prøveintervju

For å undersøke hvor anvendelig intervjuguiden var, valgte vi å gjennomføre et prøveintervju med elever ved en videregående skole som ikke var del av prosjektet. Her fikk vi testet om deltakerne forstod spørsmålene, samt om spørsmålene fungerte som ønsket i et gruppeintervju. I tillegg fikk vi selv trening i utøvelse av intervju- og gruppeintervju med aldersgruppen.

Prøveintervjuet tok for seg en gruppe på åtte elever fra 3. trinn på videregående. Til selve prosjektet valgte vi å gå ned i antall deltakere fordi vi erfarte at diskusjonen gjerne ble oppdelt i flere parallelle diskusjoner. Samtidig ønsket vi at alle skulle få muligheten til å uttale seg og dette føles gjerne tryggere i en mindre gruppe (Jacobsen, 2005). Prøveintervjuet ble gjennomført med deltakere som allerede kjente hverandre godt, dermed var det ikke et problem med at enkelte havnet i bakgrunnen. Det kunne forventes at personene fra elevrådet ikke var like komfortable med hverandre, og dermed ønsket vi å bidra til trygghet ved å redusere antall deltakere. Vi innså også at det ville være lettere rent praktisk å holde styr på ulike synspunkter ved en mindre gruppe, og dette forenklet også bearbeidelse av lydopptak senere.

Det er viktig å etablere en tillit mellom intervjuobjektet og intervjuer for å få en åpen dialog (Jacobsen, 2005). Til prøveintervjuet tok vi med ulike typer kjeks, chips og brus, og satt dette frem til elevene. Vi informerte om at det bare var å forsyne seg, og fikk raskt god respons. Vi oppfattet at settingen ble mindre alvorlig og formell, og at elevene heller følte seg velkomne til å ta del i en samtale fremfor et intervju. Når vi spurte om tilbakemelding på prøveintervjuet, var dette også noe som ble trukket frem som positivt av elevene. De bemerket at de følte at terskelen og skuldre ble senket før vi startet selve intervjuet, og at de følte seg trygge på oss. Av den grunn valgte vi å ta med snacks til gruppeintervjuene med elever.

Gjennom prøveintervjuet fikk vi testet spørsmålene i intervjuguiden. Vi erfarte at elevene forstod disse godt, og fikk tilbakemelding fra elevene om at det var gode spørsmål som fikk dem til å reflektere. Likevel erfarte vi at noen spørsmål måtte skrives om eller deles opp i flere spørsmål. I tillegg fikk vi innsikt i enkelte temaer vi ikke hadde spesifisert fra før, dermed ble disse lagt til som stikkord til oss selv, slik at vi husket å spørre om dette dersom elevene ikke selv tok det opp.

Personen som jobber som miljøarbeider på skolen ble ofte dratt frem under prøveintervjuet. Av den grunn så vi det hensiktsmessig å også intervju denne personen ved de andre skolene, ettersom miljøarbeider skal være ansvarlig for det psykososiale miljøet. Det kan også hende denne personen er mer involvert i elevenes trivsel og har gode innspill til oppgaven.

Vi testet også ut elevenes forståelse av ortofoto og ulike målestokker. Vi brukte målestokkene 1:1000, 1:2500 og 1:5000 på A3-papir. Her erfarte vi at de printede kartene fungerte bra og var lette å forstå. I tillegg var det fint med tre ulike målestokker fordi det viste skolen i en større kontekst, samtidig som de hadde mulighet til å peke ut spesifikke steder i utearealet. Vi kunne med fordel fjerne målestokken 1:5000, fordi utsnittet ble alt for stort og dette gjorde det vanskelig for elevene å lese. Vi ble også bevisstgjort på at det ville være gunstig å printe ut ortofoto på større ark enn A3, for å kunne tilpasse målestokkene litt mer. Med A2-ark kan man for eksempel printe ut 1:500 uten å miste deler av utearealet til skolen. Det skapte også mye engasjement å sette post-it-lapper på kartet med informasjon, og dette er noe deltakerne i etterkant påpekte som en morsom aktivitet som de likte godt.

4.5.4. Gjennomføring av intervju

Gjennomføringen av intervjuene ble gjort i perioden 8. februar til 17. mars. De fleste skoleintervjuene ble forsinket på grunn av vinterferien og flyttet til uke 8 og 9. Vi fikk likevel gjennomført intervjuet med landskapsarkitekt den 8. februar. Til skoleintervjuene ble det produsert og printet ut ortofoto på A2-papir i målestokkene 1:500, 1:1000 og 1:3000. Vi kjøpte også inn post-it-lapper, skrivesaker, mat og drikke. I tillegg printet vi ut tilstrekkelig med informasjonsskriv og samtykkeskjema til å ha med på de fysiske intervjuene, i tilfelle informantene ikke hadde lest eller signert på forhånd. For å holde orden på de mange intervjuene gjorde vi klart det meste av forberedelser tidlig, ved å opprette Nettskjema til lydopptak, laste ned appen Nettskjema-diktafon på begge telefoner og planlegge hvem som skulle si hva under intervjuet. På denne måten minimerte vi sannsynligheten for at noe uforutsett skulle oppstå under intervjuene, noe vi anså viktig med tanke på hvor mange intervjuer som var planlagt.

Intervju ved skolene

Vi organiserte intervjuene med elever og ansatte ved skolene slik at vi fikk hele dagen ved hver skole. Dette ga oss muligheten til å skape sammenheng i inntrykkene våre, samtidig som vi unngikk å reise unødvendig mye. Det virker som dette også var optimalt for skolene vi var på. Vi la opp dagene i samarbeid med kontaktpersonen vår ved hver skole, og det er derfor varierende rekkefølge på intervjuene.

Vår første intervjudag ved en skole var 27. februar. Denne dagen var vi på Jessheim videregående skole og holdt intervjuer. Vi begynte med helsesykepleier, og var fornøyd med innspillene og hvordan intervjuet gikk. Videre snakket vi med representanter fra elevrådet på et møterom. Disse virket ikke forberedt på hva de skulle være med på og trodde det var et vanlig elevrådsmøte. Her var det godt å ha med ekstra informasjonsskriv og samtykkeskjema som elevene leste gjennom og signerte før vi

startet intervjuet. I tillegg erfarte vi her at noen av spørsmålene og formuleringene våre ikke var tydelige nok, og at elevene snakket mer ut fra egne behov og erfaringer fremfor alle elevene ved skolen sitt behov. Dette tok vi med oss videre. Vi opplevde også at å tilby snacks og brus var et stort pluss. Til slutt denne dagen intervjuet vi rektor, som gikk veldig fint. Intervju med miljøarbeider ved Jessheim vgs ble gjennomført senere over Teams 16.03.2023 på grunn av krasjende timeplan.

Etter første dagen med skoleintervjuene på Jessheim vgs satt vi igjen med mange forskjellige inntrykk og erfaringer. Vi opplevde at det var problematisk at vi ikke visste helt hvor vi skulle gå mellom de ulike intervjuene, og at vi burde ha fastsatt programmet for dagen litt bedre. Dette kunne vært løst med at vi oppsøkte kontaktpersonen som vi hadde maillet med ved ankomst. Dette kan også ha vært påvirket av at den dagen vi var ved skolen var første dag tilbake etter vinterferien. Vi tok også med oss erfaringen fra intervjuet med elevrådet om at vi måtte presisere bedre at de skulle snakke på vegne av alle elevene ved skolen.

Neste skole vi var på var Drømtorp videregående skole, som vi besøkte 1. mars. Her hadde vi på forhånd avtalt å ha et eget rom som vi satt på, og hadde hatt god kommunikasjon med kontaktpersonen vår om når de ulike intervjuene skulle avholdes. Dette fungerte kjempegodt, og ga oss muligheten til å ha en liten base som forenklet håndtering av kart, tegneutstyr, pc, lydopptak m.m.. Det er klart at det er lettere for de som er på skolen hver dag å finne frem til dette rommet enn at vi skulle finne frem til de ulike informantene. Første intervju her var med miljøarbeider, hvilket fungerte godt. Neste intervju var med representanter fra elevrådet, der kun to av fem meldte dukket opp. Dette førte til en nødløsning, der disse elevene hentet inn noen venner som hadde mulighet og lyst til å delta. Tilfeldigvis var den ene av disse tidligere elevrådsleder. Vi ga elevene god tid til å lese

gjennom informasjonsskrivet, slik at de fikk innsikt i hva intervjuet handlet om, samt at det var frivillig å delta. Intervjuet fungerte veldig godt, og vi fikk mange interessante innspill og mye engasjement rundt å vise på kart med post-it. Etter dette intervjuet vi skolens assisterende rektor, som også fungerte godt. Helsesykepleier ved Drømtorp videregående skole ble gjennomført senere (17.03.2023).

Den siste skolen vi var på var Roald Amundsen videregående skole. Her var vi 8. mars. Dette er eneste skolen hvor vi fikk gjennomført alle intervjuene samme dag. Her møtte vi vår kontaktperson med en gang, og ble tildelt et rom å holde de første intervjuene i. Her intervjuet vi helsesykepleier først, for så å snakke med miljøarbeider. Begge disse intervjuene gikk fint. Videre snakket vi med assisterende rektor på et møterom. Dette intervjuet gikk også bra. Det siste intervjuet for dagen var med elevrådsrepresentanter. Disse møtte forberedt og var klar over hva de deltok på. Dette intervjuet ble holdt etter skoletid, hvilket vi mistenker at kan ha påvirket hvor lang tid elevene var villige til å bruke på det. Vi dro derfra godt fornøyd med dagen.

Andre intervjuer

Det aller første intervjuet vi hadde var med landskapsarkitekten som arbeidet med utearealet til Jessheim videregående skole. Dette intervjuet holdt vi over Teams 8. februar. Dette gikk veldig fint, og i ettertid ser vi det som optimalt som vårt første intervju. Her opplevde vi at intervjuguiden og at vi delte opp kategoriene mellom oss fungerte godt. Vi fikk også testet ut Nettskjema-Diktafon-appen i en reell intervjusituasjon, og dette gjorde oss trygge på videre arbeid.

Intervjuet med representanten fra avdeling for Skolebygg i Viken fylkeskommune ble også holdt over Teams, og dette intervjuet ble gjennomført 13. mars. Her fungerte intervjuguiden også veldig godt, samtidig som vi hadde åpnet for å kunne stille oppfølgingsspørsmål. Her lærte vi mye nyttig og fikk mange gode innspill om hvordan Viken fylkeskommune arbeider med temaet.

4.5.5. Bearbeiding

For å skaffe oversikt over alt som ble sagt i intervjuene valgte vi å ta lydopptak. Dette gjorde at vi kunne hente opp informasjonen fra intervjuene som en påminnelse og understreking av hva som ble sagt. Samtidig gjorde det at vi kunne ta en aktiv rolle i intervjuet, fordi vi ikke trengte å fokusere på å ta notater underveis. Lydopptaket ble gjort gjennom Nettskjema-diktafon (TSD), for å ivareta personvern.

I henhold til avtale med Sikt ble lydopptakene transkribert fortløpende etter intervjuene. I størst mulig grad ble lydopptakene transkribert ordrett, men navn og annen identifiserbar informasjon ble utelatt fra transkripsjonen. Lydopptakene ble liggende i Nettskjema frem til prosjektets slutt, og så slettet.

4.6. Kartlegging

Vi har gjennomført kartlegging av utearealene for å danne oss et godt bilde av de ulike skolenes områder. Kartleggingen består av befarings på skolene sommeren 2022 og analyser i GIS ved bruk av kartgrunnlag og ortofoto. Formålet med kartleggingen var å skaffe innsikt i størrelse på utearealet og tomte, samt ulike typer innhold og soneinndeling. Dette er senere illustrert som diagrammer og andre kartillustrasjoner, samt bilder fra stedene.

Kommende kartillustrasjoner i oppgaven er produsert med utgangspunkt i kartdata lastet ned fra geonorge.no. Kartdataene er FKB-data og Matrikkel-data i UTM32 Euref89, og er laget av Geovekst og har følgende årstall:

- Jessheim vgs: 2023
- Roald Amundsen vgs: 2021
- Drømtorp vgs: 2021

Dette gjelder for alle kartillustrasjoner dersom ikke annet er oppgitt.

4.7. Observasjon

For å understøtte og ettersjekke innspill fra intervju og kartlegging, har vi benyttet observasjon på de ulike skolene.

4.7.1. Observasjonsmetode

Observasjon er en metode hvor man observerer menneskers atferd i en naturlig kontekst (Bell et al., 2019; Jacobsen, 2005). Observasjon er nyttig der man ønsker å se på atferd i kontekst, eller der man ønsker å se hva mennesket faktisk gjør, ikke hva de sier de gjør (Jacobsen, 2005). Ved intervju og spørreundersøkelser settes intervjuobjektet i en kunstig situasjon, noe som kan føre til mangelfull eller feilaktig informasjon (Bell et al., 2019). For eksempel kan intervjuobjektet glemme eller huske feil. Flere aspekter ved intervjusituasjonen (f.eks. mangel på tillit) kan også føre til at intervjuobjektet unnlater informasjon eller legger det frem på en måte som ikke stemmer overens med realiteten. Gjennom observasjon vil man kunne se på situasjonen slik den naturlig forekommer, hvilket skaper en sikker kilde til realiteten.

Vi valgte å gå for en strukturert observasjonsmetode (Bell et al., 2019), hvor vi på forhånd satt krav til observasjonen og dokumentasjon av observasjonen. Vi utarbeidet et observasjonsskjema (se vedlegg 12) som fortalte oss hva vi skulle se etter og som skulle brukes ved alle case-skolene. I tillegg bestemte vi at vi kun skulle dokumentere gjennom notater som var uidentifiserbare.

For å understøtte funn fra intervju, valgte vi å gå for en skjult ikke-deltakende observasjonsmetode. Dette betyr at personene ikke vet at de blir observert, samt at vi observerer fra avstand. Personer som vet at de blir observert kan ha en tendens til å endre atferd (Jacobsen, 2005), og slik atferdsendring er ikke ønskelig for prosjektet.

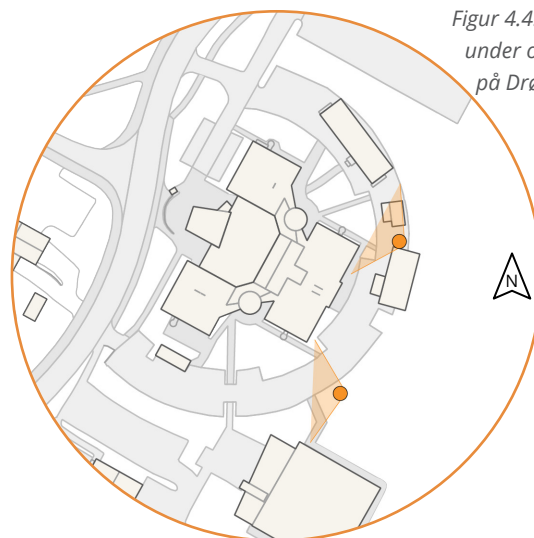
Tidspunktet for observasjonsstudien ble valgt basert på hva vi tenkte var et godt tidspunkt for å representere det typiske (Jacobsen, 2005). Skoleelever tilbringer mesteparten av skoledagen inne i klasserom, derfor valgte vi å observere i lunsjen. Dette er trolig det tidspunktet flest elever har mulighet til å benytte seg av utearealene.

4.7.2. Gjennomføring og bearbeiding

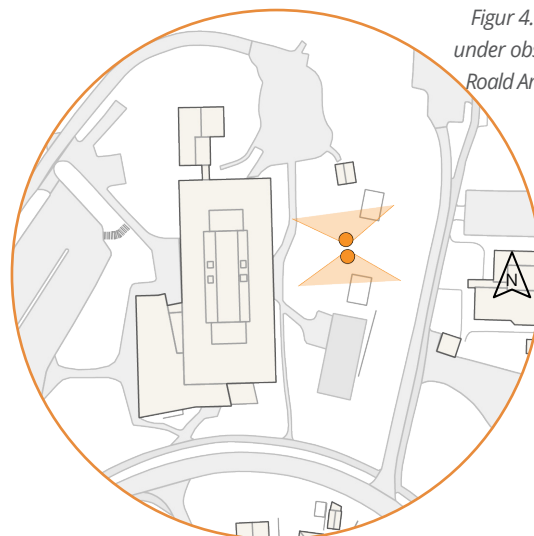
Observasjon ble gjennomført i uke 16. Dette var noe senere enn hva vi hadde ønsket, men på grunn av dårlige værforhold ble observasjonen forskjøvet. Observasjonen ble likevel et flott tilskudd av informasjon, som understreker funn fra intervjuene.

Under observasjonene var det skyfri himmel, så å si vindstille og rundt 15 grader. Først gjennomførte vi observasjon på Drømtorp vgs (18.04), deretter Roald Amundsen vgs (19.04) og til slutt på Jessheim vgs (20.04). På grunn av at de ulike skolene hadde ulik lengde på lunsjen, valgte vi lengde på observasjon ut ifra den korteste pausen. Av den grunn ble observasjonen satt til 30 minutter ved hver skole.

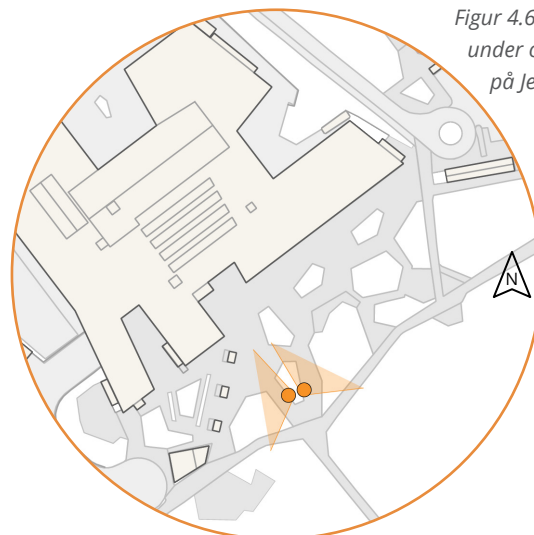
Under observasjon valgte vi plassering strategisk ut fra innspill fra intervju. Vi valgte derfor å plassere oss ved de arealene vi hadde inntrykk av at ble mest brukt (vist med oransj prikk i figur 4.4, 4.5 og 4.6). Dette gjorde at på Drømtorp vgs ble en person sittende ved utearealet på nordsiden (vist i figur 4.4), og den andre ved utearealet på sørsiden. På Roald Amundsen vgs valgte vi å sitte sammen for å få full oversikt over det største arealet (vist i figur 4.5), ettersom det kom frem under intervju at dette arealet er mest brukt. En av oss gikk et par runder rundt skolen under observasjonen for å få oversikt over de andre områdene. På Jessheim vgs fant vi også en plassering som ga oss full oversikt over arealet og alle aktivitetene på sørsiden (vist i figur 4.6).

Figur 4.4: Plassering under observasjon på Drømtorp vgs.

Figur 4.5: Plassering under observasjon på Roald Amundsen vgs.

Figur 4.6: Plassering under observasjon på Jessheim vgs.

4.8. Oppgavens avgrensninger

Prosjektet har noen avgrensninger. På grunn av at prosjektet foregår primært over perioden januar-mai, vil gjennomført observasjon falle på en mindre optimal tid med tanke på normal bruk av uterommet. Dette kan også føre til at informantene ikke husker like godt hvordan de bruker utearealet, siden det er en stund siden høysesongen for å være utendørs. Det er også kun gjennomført observasjonsstudie i april, og dermed er det ikke undersøkt variasjon i sesongavhengig bruk. Omfanget av oppgaven begrenser også utvalget av informanter, case-områder og metodevalg.

Oppgaven har heller ikke fokusert på hvilke utdanningsstilbud de ulike skolene har, og dermed ikke hvilken effekt dette har på utearealene. To av de utvalgte casene har tilrettelagt utdanningstilbud, hvilket kunne vært et interessant tema å se nærmere på. På grunn av oppgavens omfang har ikke dette vært mulig. Ettersom personer med sterk grad av funksjonsnedsettelse har andre typer behov, mener vi dette fortjener et eget dedikert prosjekt.

5

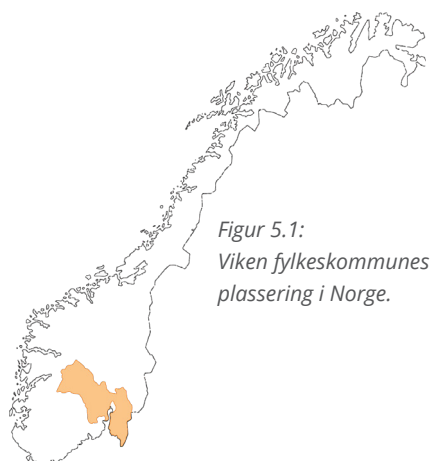

Case

Case

I oppgaven tar vi for oss tre ulike case-skoler i den overordnede casen Viken fylkeskommune. I dette kapittelet presenteres de ulike casene med utvalgt informasjon og illustrasjoner.

5.1. Overordnet case: Viken fylkeskommune

Figur 5.1:
Viken fylkeskommunes
plassering i Norge.

Befolkning: 1 252 384 innbyggere (23,4% av Norges befolkning)

Areal: 24 595 km²

Antall kommuner: 51 kommuner

Byer: Drammen, Ski, Lillestrøm, Fredrikstad, Sandvika m.m.

Antall videregående skoler: 75

Antall videregående elever: 40 000 elever på videregående skoler i fylkeskommunal regi (25% av Norges videregående elever)

(Viken fylkeskommune, 2023a)

Figur 5.2:
Viken fylkeskommune med case-skoler.
Bakgrunnskart fra Kartdata © 2023
Google, GeoBasis-DE/BKG (©2009).

Viken fylkeskommune sitt ansvar i forbindelse med videregående skoler:

Viken fylkeskommune har plikt til å tilby videregående opplæring til sine innbyggere. Norges fylkeskommuner skal i samsvar med Opplæringslovas (1998) § 13-3 planlegge og bygge ut opplærings-tilbudet som samsvarer med søkerens ønsker, samfunnsbehovet og nasjonale mål. Fylkeskommunen er skoleeiere og skal sørge for at ungdom og voksne får best mulig ivaretatt sine behov for opplæring slik at de består og fullfører videregående opplæring. I tillegg har fylkeskommunen ansvar for virksomheter som oppfølgingstjenesten, karriereveiledningen og pedagogisk-psykologisk tjeneste. Fylkeskommunen fungerer som forvaltningsorgan som også skal ivareta fylkets samlede interesser. (NOU 2019: 25).

Strategi for helsefremmende skoler

Viken fylkeskommune har utarbeidet og vedtatt en strategi for helsefremmende skoler, der elevene og ansatte sin fysiske og psykiske helse blir styrket i kraft av godt arbeid med skolemiljøet, undervisnings-tilbudet og undervisningssituasjonen (Viken fylkeskommune, 2021). Helsefremmende arbeid er alle handlinger gjort på lærer-, skole-, og skoleeier-nivå som direkte eller indirekte er med på å skape helsefremmende omgivelser på skolen (Viken fylkeskommune, 2021). Viken er pålagt dette arbeidet gjennom Opplæringslova (1998) §9 A-2 og Folkehelseloven (2011) §20. Det er spesielt to punkter i strategien som vi anser relevant for vår oppgave:

“5. Skolen tilrettelegger for at elevene skal få oppleve bevegelsesglede

Skolen oppfordrer til at ungdom bør være fysisk aktiv i 60 minutter hver dag. En del av denne aktiviteten bør kunne gjennomføres i forbindelse med skolehverdagen. Det oppfordres til at skolen tar i bruk aktiv læring som metode i fag. Kroppsøvingundervisningen må være tilrettelagt for bevegelsesglede og mestring for alle elever.” (Viken fylkeskommune, 2021).

“6. Skolen har et godt universelt utformet læringsmiljø

Skolen og arealene bør være tilrettelagt slik at det er lett å velge ulike aktiviteter i løpet av skoledagen, både i undervisning og i fritid. Elevene skal oppleve trivsel og føle seg trygge på skolens områder.” (Viken fylkeskommune, 2021).

5.2. Jessheim videregående skole

Antall elevplasser: 1542

Linjer: Studiespesialisering,
Helse- og oppvekst,
Musikk, dans og drama,
Kunst, design og arkitektur,
Påbygging til generell studiekompetanse,
Salg, service og reiseliv,
Teknologi- og industrifag,
Tilrettelagt opplæring, m.m.

(Viken fylkeskommune, 2023b)

Figur 5.3:
Foto av Jessheim vgs.

Figur 5.4:
Ortofoto av
Jessheim vgs
(Norgebilder).

Reguleringsbestemmelser tilknyttet Jessheim videregående skole:

Tomten er regulert til offentlig eller privat tjenesteyting. Reguleringsbestemmelsene er detaljert beskrevet over åtte sider. Her stilles det krav til blant annet situasjonsplan og utomhusplan, hvorav utomhusplanen skal godkjennes før arbeid på tomten kan igangsettes. Videre er det satt fellesbestemmelser på blant annet estetiske retningslinjer, universell utforming, eksisterende vegetasjon og byforming, jf. punkt 5. Relevant for utearealet er det blant annet skrevet at ubebygde deler av tomten skal formes på en måte som inviterer til aktiv bruk, og ha tydelige skiller mellom harde og myke flater, jf. punkt 5.1. Nye tiltak skal også tilpasses landskapet og eksisterende bebyggelse, jf. punkt 7.1. Området skal utformes arkitektonisk helhetlig og ha god estetisk utforming i samsvar med tiltakets funksjon og med respekt for naturgitte og bygde omgivelser, jf. punkt 5.1. (Ullensaker kommune, 2012).

I samsvar med Plan- og bygningsloven (2008) §12-7 nr. 4 er det lagd egne krav til uteoppholdsarealet i punkt 7.4 (Ullensaker kommune, 2012). Det er stilt krav til at minste uteoppholdsareal skal følge anbefalingene stilt i Rapport IS 1130 "Skolens utearealer" fra Sosial- og helsedirektoratet (Thorén, 2003), og det er satt et minstekrav på 15 daa + 25 m² for hver elev over 300 elever (Ullensaker kommune, 2012). I tillegg er det stilt krav til at utearealene skal ha bymessig og parkmessig utforming, som danner et helhetlig sammenhengende område (Ullensaker kommune, 2012). Uteoppholdsarealet skal også være tilrettelagt for varierte aktiviteter og funksjoner (Ullensaker kommune, 2012).

Figur 5.5:
Kollasj med befarings-
bilder av Jessheim vgs.

5.3. Roald Amundsen videregående skole

Antall elevplasser: 449

Linjer: Studiespesialisering,
Idrettsfag.

(Viken fylkeskommune, 2023b)

Figur 5.6:
Foto av Roald
Amundsen vgs.

Figur 5.7:
Ortofoto av
Roald Amundsen vgs
(Norgebilder).

Reguleringsbestemmelser tilknyttet Roald Amundsen videregående skole:

Tomten er regulert til offentlig eller privat tjenesteyting. Reguleringsbestemmelser fra 2010. Kravene stilt til uteareal er minimale, hvor det står at det skal utarbeides en utomhusplan (denne er ikke tilgjengelig) og at eksisterende vegetasjon skal bevares i størst mulig grad, jf. §4 bokstav e. Når det kommer til estetiske retningslinjer skal ny bebyggelse tilpasses eksisterende bygning, og utformes helhetlig med tanke på materialbruk, farger og volumer, jf. § 4 bokstav c. Både ny bebyggelse og utearealer skal følge prinsippene for universell utforming, jf. §4 bokstav d. (Oppegård kommune, 2010).

Figur 5.8:
Kollasj med befarings-
bilder av Roald Amundsen vgs.

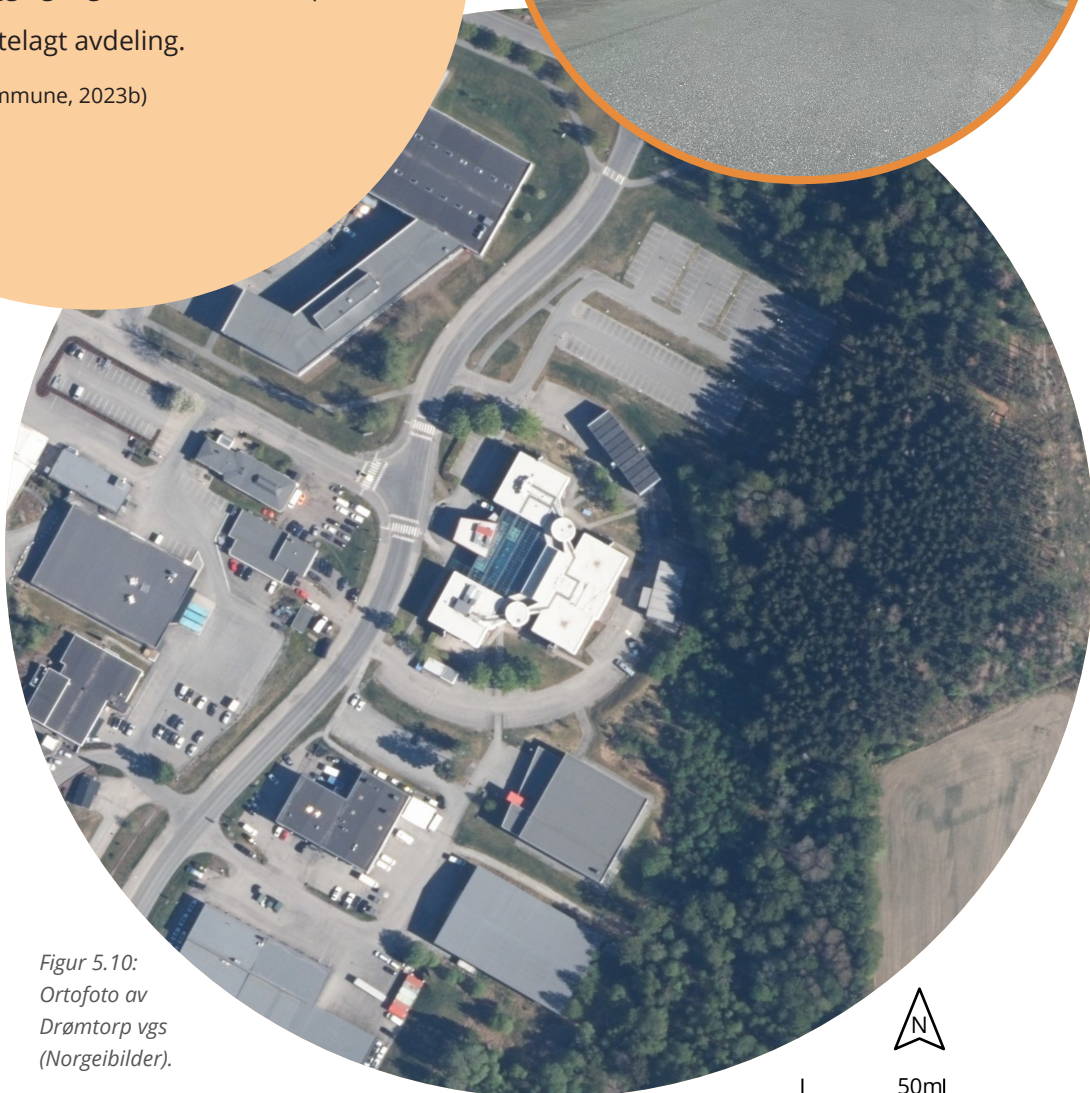
5.4. Drømtorp videregående skole

Figur 5.9:
Foto av Drømtorp vgs.

Antall elevplasser: 658

Linjer: Helse- og oppvekstfag,
Salg, service og reiseliv,
Medier og kommunikasjon,
Påbygging til generell studiekompetanse,
Tilrettelagt avdeling.

(Viken fylkeskommune, 2023b)

Figur 5.10:
Ortofoto av
Drømtorp vgs
(Norgebilder).

Reguleringsbestemmelser tilknyttet Drømtorp videregående skole:

I detaljreguleringen, som ordinært er fra 1986 (oppdatert i 2012), er tomten til Drømtorp videregående skole regulert til byggeområde for industri (Ski kommune, 1986). Arealet har siden den gang blitt omregulert til kombinert bebyggelse og anleggsformål (Nordre Follo kommune, 2019). Reguleringsbestemmelsene knyttet til detaljreguleringen fra 1986 er fortsatt gjeldende (Ski kommune, 2012). Ettersom området er regulert til industri er det ingen bestemmelser som retter seg mot skoleanlegg, eller utearealer (Ski kommune, 2012).

Figur 5.11:
Kollasj med befarings-
bilder av Drømtorp vgs.

6

Resultater

Resultater

I denne delen presenteres funnene fra kartlegging, intervju og observasjon. De ulike delene organiseres etter forskningsspørsmålene.

6.1. Fysiske forhold ved utearealene

I denne delen presenteres funn knyttet opp til forsknings-spørsmål 1: "Hva slags fysiske forhold er det ved dagens uteareal ved videregående skoler?".

Dette tar utgangspunkt i kartlegging gjennom GIS, befarings og observasjon, samt innspill fra intervjuene ved skolene. Funnene er her presentert i ulike diagrammer og er sortert med utgangspunkt i noen utvalgte befaringskriterier.

6.1.1. Jessheim videregående skole

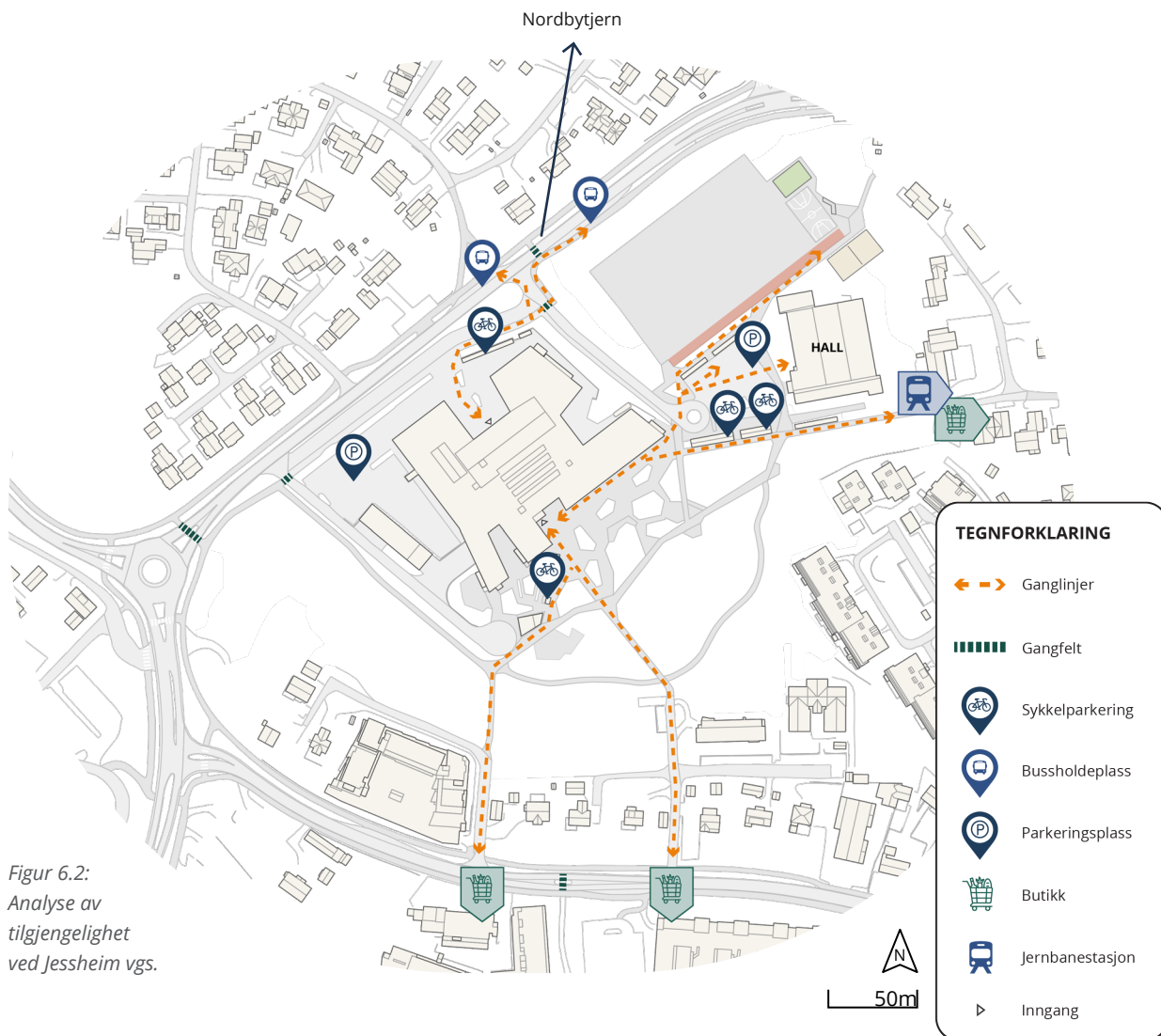
Tomtestørrelse: 79 daa (NIBIO, u.å.a; NIBIO, u.å.b)

m² per elev: 39 m²

Skoleanleggets ferdigstillelse: 2017 (Asplan Viak, u.å.)

Utearealet er utformet og prosjektert av Asplan Viak landskapsarkitekter. Det er et variert uteområde av god størrelse og parkmessig preg. Det er godt opparbeidet og gjennomtenkt grønnstruktur som bidrar til romfølelse. Arealet inneholder varierte sittemuligheter og aktivitetstilbud. Utearealet er godt inndelt i ulike soner som åpner for variert bruk og varierte sosiale møteplasser.

Figur 6.2:
Analyse av
tilgjengelighet
ved Jessheim vgs.

Tilgjengelighet og lokalisering

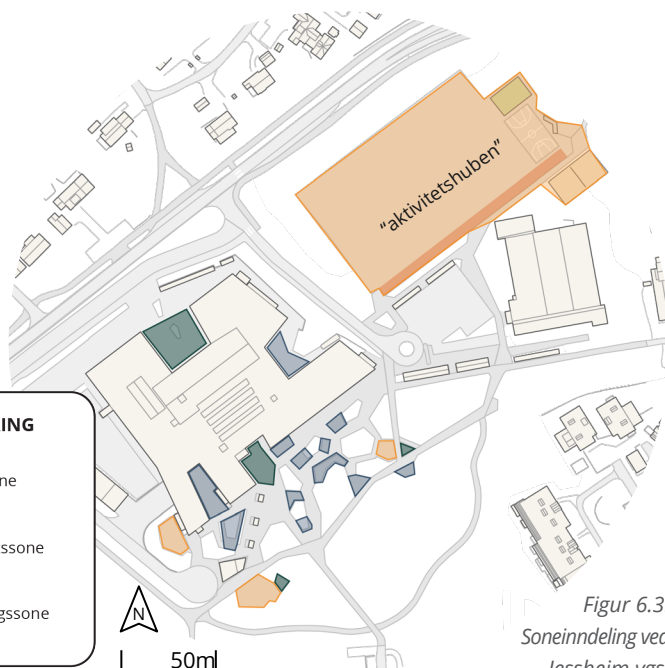
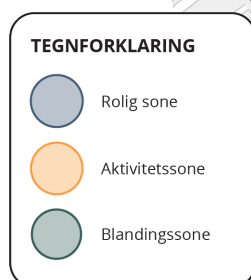
Jessheim vgs ligger i et ganske sentralt område med nærhet til viktige funksjoner i Jessheim. Det er omtrent 12 minutter å gå til Jessheim storsenter, og omtrent 15 minutter å gå til Jessheim jernbanestasjon. Dersom man ikke ønsker å gå kan man ta bussen som går hvert 15 minutt like ved skolens hovedinngang. Det er også mye pågående utbygging rundt skolen, som tyder på at Jessheim er under sterk utvikling. I nærområdet til skolen er det et friområde som kalles "Nordbyttjern", hvor det er blant annet mulighet for å bade, padle, spille volleyball med mer.

Det er to innganger som benyttes av elevene, en på nordsiden og en på sørsiden. Inngangen på nordsiden brukes primært til og fra bussholdeplassen, mens inngangen på sørsiden brukes til og fra tog, butikker og utearealet. Det er plassert ut sykkelparkeringer rundt hele bygningen, som er lett tilgjengelig. Det er anlagt flere gangveier og stier som kan benyttes, og disse har strategisk plassering som kobler seg opp mot funksjoner i nærheten. Området er universelt utformet og det er litt parkeringsareal for biler.

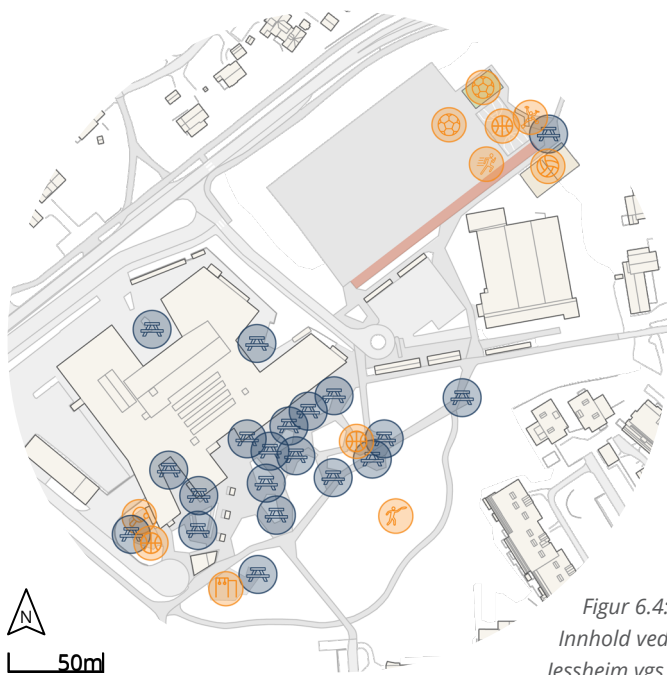

Soneinndeling

Uteområdet består av mange soner, både store og små. Aktivitetssonene varierer i størrelse med "aktivitetshuben" som en stor sone med mye tilbud. I parkarealet er det mindre aktivitetssoner med ett til to tilbud. Blandingssonene er sosiale soner ved inngangene eller ved aktivitetstilbud. Her kan man slappe av, men man kan bli påvirket av andre elever i aktivitet. De rolige sonene består av ulike sittedsoner, hvorav noen er godt skjermet, mens andre er mer åpne. Likevel er de godt tilpasset avslapning.

Figur 6.3:
Soneinndeling ved
Jessheim vgs.

Figur 6.4:
Innhold ved
Jessheim vgs.

Innhold

I utearealet er det plassert ut flere ulike tilbud til elevene. Det er mange og varierte sitteplasser, disse består av fastmonterte stoler og bord, fastmonterte benker, sittekanter langs beplantning og amfi. I tillegg er det også flere gresspartier hvor elevene kan sette seg ned. Av aktivitetstilbud i parkområdet er det et bredt utvalg med to basketkurver, et bordtennisbord, en tuftepark og frisbeegolf. Ved hallen er det en "aktivitetshub", hvor man finner løpebane, volleyballbane, basketballbane, ballbinge, grusbane og klatrevegg.

TEGNFORKLARING

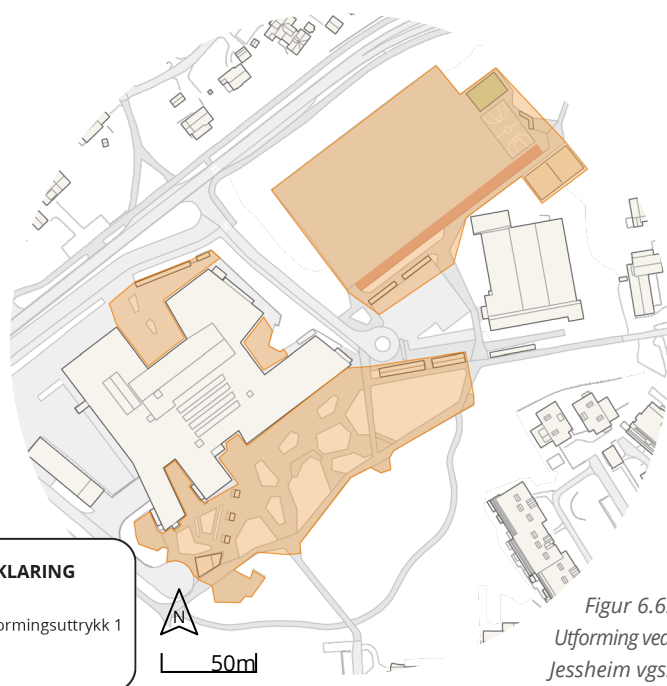
Sitteplasser	Fotballbane
Basketballbane	Volleyballbane
Bordtennisbord	Løpebane
Tuftepark	Frisbeegolfbane

Utforming

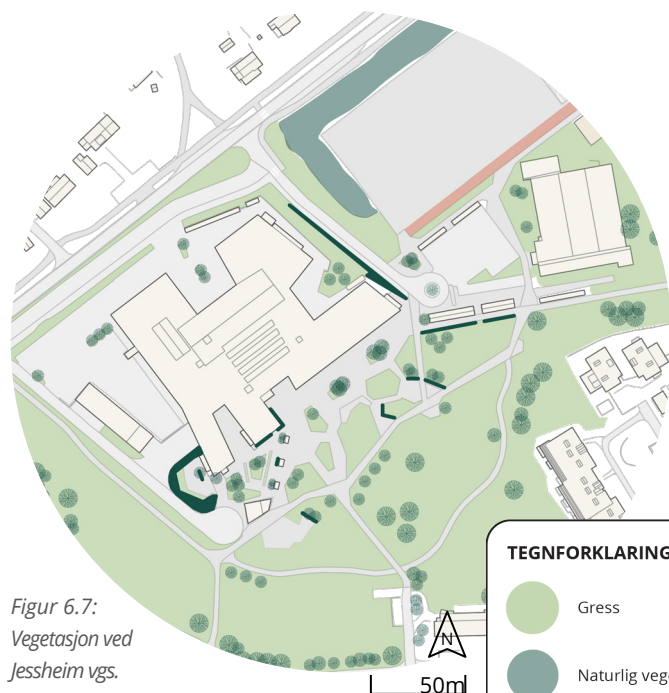
Utearealet ved Jessheim vgs har et gjennomgående utformingsuttrykk, og dette gir en helhetlig utforming som står i stil med bygningen. Alt møblement er av samme design og passer fint sammen med alle elementene på området. Eksempler på møblement vises i figur 6.5.

Figur 6.5:
Foto av utformingsuttrykk på Jessheim vgs.

Figur 6.6:
Utforming ved
Jessheim vgs.

Figur 6.7:
Vegetasjon ved
Jessheim vgs.

Vegetasjon

Det er anlagt gjennomtenkt og varierende vegetasjon på hele området, som bidrar til rominndeling og helhetlig design. Dette består av ulike tretyper, med både løvfellende trær og bartrær, gressletter, busker og stauder/prydgress. I de ulike bedene er det plantet gress, stauder og busker i ulike sjikt, med noen bunndekkende stauder blandet inn med høyere stauder. I noen av bedene er det også trær som står i midten av gress eller lavtvoksende stauder, som skaper en spennende høydevariasjon i beplantningen. Disse bedene er med på å ramme inn soner og rom. Vegetasjonen er godt stelt og bidrar til å myke opp bygget. Trærne er fortsatt ganske nyplantet, og dermed ikke i full størrelse ennå. Ved de store gresslettene er det naturlig vegetasjon som rammer inn området og skjermer det fra omliggende bygningsstrukturer. Her består vegetasjonen av store trær og skogvegetasjon, samt noen treklynger på gresset.

i beplantningen. Disse bedene er med på å ramme inn soner og rom. Vegetasjonen er godt stelt og bidrar til å myke opp bygget. Trærne er fortsatt ganske nyplantet, og dermed ikke i full størrelse ennå. Ved de store gresslettene er det naturlig vegetasjon som rammer inn området og skjermer det fra omliggende bygningsstrukturer. Her består vegetasjonen av store trær og skogvegetasjon, samt noen treklynger på gresset.

Sosiale møteplasser

På Jessheim vgs er det 11 sosiale møteplasser:

1. Dette er rett utenfor inngangspartiet på sørsiden. Dersom du kommer fra toget, hallen eller butikken er det denne inngangen du bruker. Her er det flere sittegrupper med bord, hvor enkelte av disse er plassert under tak.
2. Denne sosiale møteplassen har både basketballkurv og bordtennisbord, samt møblement i form av benker. Plassen har en plassering som skjermer den fra resten av området på sørsiden.
3. Dette området ligger skjermet til, på grunn av sin plassering mellom to bygningsfasader. I tillegg er det også vegetasjon som bidrar til å skjerme plassen fra resten av området. Her er det både benker med bord og uten bord.
4. Ved denne møteplassen er det en basketballkurv og en del sitteplasser. Dette skaper en møteplass for aktivitet i tillegg til sosialisering.
5. På denne sosiale møteplassen er det en tuftepark, i tillegg til et sittemøblement som vender seg mot tufteparken.
6. Ved denne møteplassen er det en sittekant langs en opphøyd gressflate med en statue på. Dette er et naturlig sted å samles dersom man har vært på butikken.
7. Denne møteplassen består av ulikt sittemøblement og er plassert litt unna hovedinngangen.
8. På denne møteplassen er det et amfi som skaper en god sosialiseringssone for flere grupper. Den er også tilknyttet en gressplen og basketballbanen.
9. Møteplassen er lokalisert på østsiden av bygningen, og ligger godt skjermet fra resten av skolen sitt uteareal. Plassen ligger lavt i terrenget og langt unna inngangssoner. Her er det et par sitteplasser, samt sykkelparkering.
10. Dette området ligger ved skolens hovedinngang, og det er her du går inn hvis du har tatt bussen eller blitt kjørt. Her er det et par sittemøbler og sykkelparkering.
11. Dette området er en såkalt "aktivitetshub", hvor man finner et bredt tilbud av aktiviteter. Det er også noen sitteplasser på området.

Figur 6.8:
Møteplasser ved
Jessheim vgs.

Figur 6.9:
Kollasj med foto av
møteplasser ved Jessheim vgs.

Figur 6.10:
Trygghet ved
Jessheim vgs.

Trygghet

Skolen ligger i nærheten av to trafikkerte veier, men utearealet er plassert på en måte som skjærer det best mulig. Likevel er det flere elever som beveger seg over bilveien i sør for å komme seg til og fra butikken. Her er gangfelt plassert i midten av naturlig ferdsel, slik at elevene går over veien der det ikke er gangfelt. Dette kan skape farlige situasjoner. Det samme gjelder for bilveien i nord, hvor gangfeltet også er plassert ugunstig i forhold til naturlig ferdsel. De blå pilene illustrerer gangveier der det ofte samler seg is på vinterstid, hvilket skaper glatte partier. Ved basketballkurven i vest er det en nedoverbakke som går mot bilveien, her kan man fort risikere å miste ballen slik at den triller avgårde.

6.1.2. Roald Amundsen videregående skole

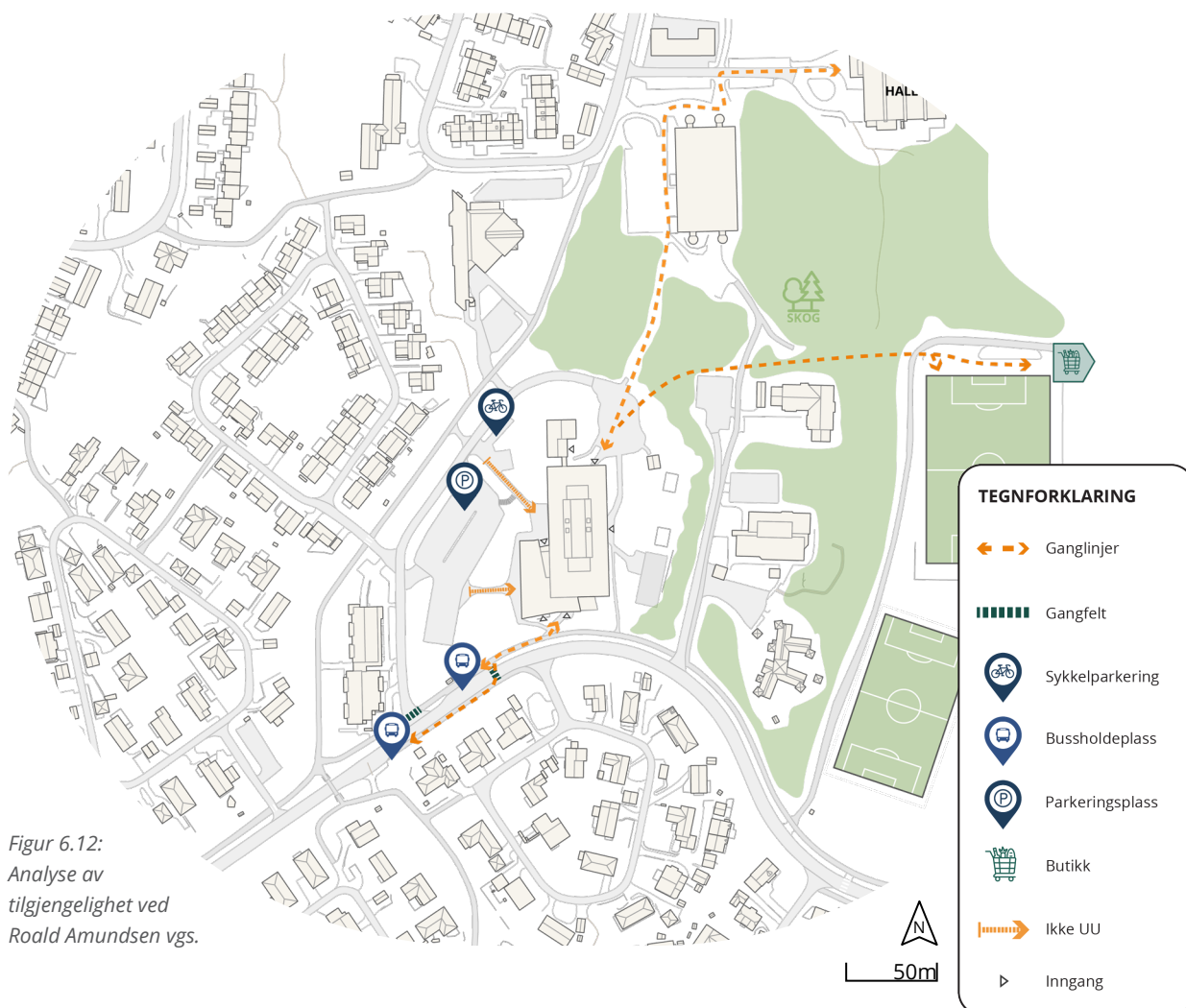
Tomtestørrelse: 22,1 dekar (NIBIO, u.å.c)

m² per elev: 26 m²

Skoleanleggets ferdigstilling: 1975, pusset opp i 2016
(Roald Amundsen videregående skole, 2020)

Utearealet ved Roald Amundsen videregående er av middels størrelse, og består av mye naturlig vegetasjon. Utearealet er omringet av skog, noe som skaper romfølelse samtidig som det reduserer støy fra nærliggende vei. Det er en viss grad av soneinndeling med blant annet en aktiv sone og flere sittegrupper. Anlegget fremstår gradvis utviklet med møblement av ulikt design. Likevel fremstår utearealet relativt bra på grunn av den naturlige vegetasjonen samt romfølelsen og interessant topografi.

Figur 6.12:
Analyse av
tilgjengelighet ved
Roald Amundsen vgs.

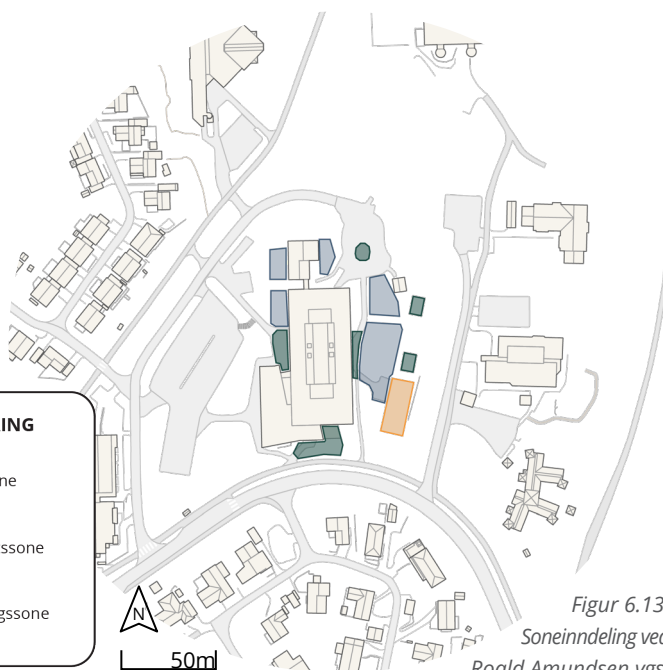
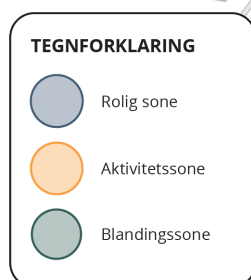
Tilgjengelighet og lokalisering

Roald Amundsen vgs ligger litt utenfor sentral bebyggelse og funksjoner, men har tilknytning til Kolbotn gjennom buss. Det er god tilgjengelighet til bussholdeplassen, som ligger rett utenfor skolen. Det tar omtrent 20 minutter å gå til både Solbråtan jernbanestasjon og Myrvoll jernbanestasjon. Det er også en matbutikk i nærheten, og det tar omtrent 10 minutter å gå til denne. Skolen er også lokalisert i nærheten av en idrettshall og svømmehall, og det er gangavstand til to utendørs fotballbaner.

Roald Amundsen vgs har seks innganger, hvilket åpner for flere måter å ferdes gjennom området. I hovedsak benyttes hovedinngangen som er lokalisert i nærheten av parkeringsplassen, og inngangen på sørsiden av bygningen. Det finnes to anlagte gangveier fra parkeringsarealet og opp til hovedinngangen, hvor ingen av disse oppfyller dagens krav til universell utforming. Roald Amundsen vgs har mye sykkelparkering i nærhet av bilparkering.

Soneinndeling

Aktivitetssonen inneholder en basketballbane. I blandingssonene er det ulike sitteplasser, men disse sonene er også preget av ferdsel. Den ene blandingssonen inneholder bordtennisbord. I de rolige sonene er det i hovedsak lagt opp til sosialisering, og disse inneholder for det meste sitteplasser. Noen av disse fremstår skjermet av vegetasjon og terrengforskjeller.

Figur 6.13:
Soneinndeling ved
Roald Amundsen vgs.

Figur 6.14:
Innhold ved
Roald Amundsen vgs.

Innhold

I hovedsak er uteområdet utstyrt med sitteplasser. Dette er piknikbenker, benker uten bord og benker av spesielt design. Det er plassert ut sittemøblement rundt hele skolen. Det er en blanding av fastmontert og løst møblement. Av aktiviteter er det to bordtennisbord og en basketballbane med to kurver.

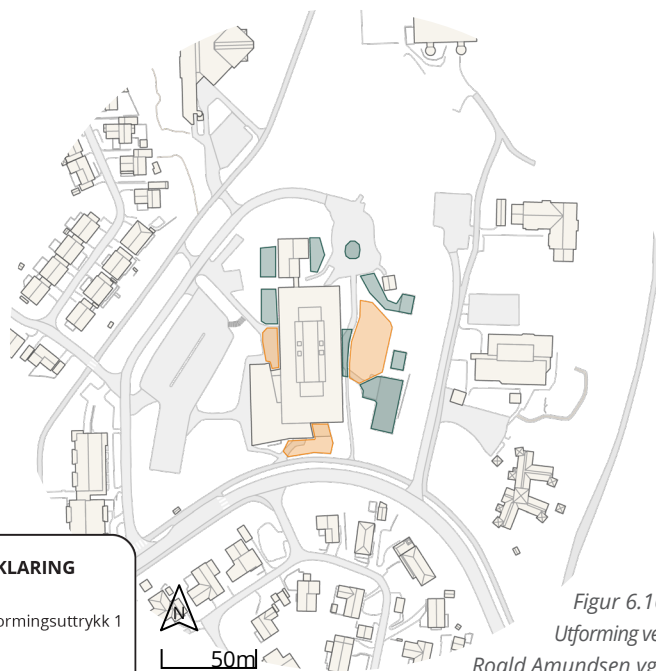
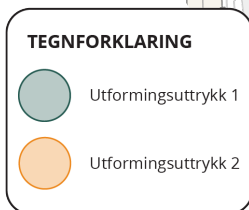
Utforming

Utearealet ved Roald Amundsen vgs består av en blanding av to forskjellige utformingsuttrykk. Uttrykk 1 inneholder primært enkelt møblelement som ikke har noe særpreg eller er tilpasset området. Dette er i hovedsak piknikbenker (vist i grønn ramme i figur 6.15). I uttrykk 1 inngår det også bordtennisbord, ettersom de ser gamle ut og er i relativt dårlig stand. Mesteparten av dette møblelementet er ikke fastmontert. Uttrykk 2 inneholder fastmontert møblelement som er tilpasset terrenget på tomten (vist i oransj ramme i figur 6.15). De har et særpreg og skiller seg ut fra uttrykk 1.

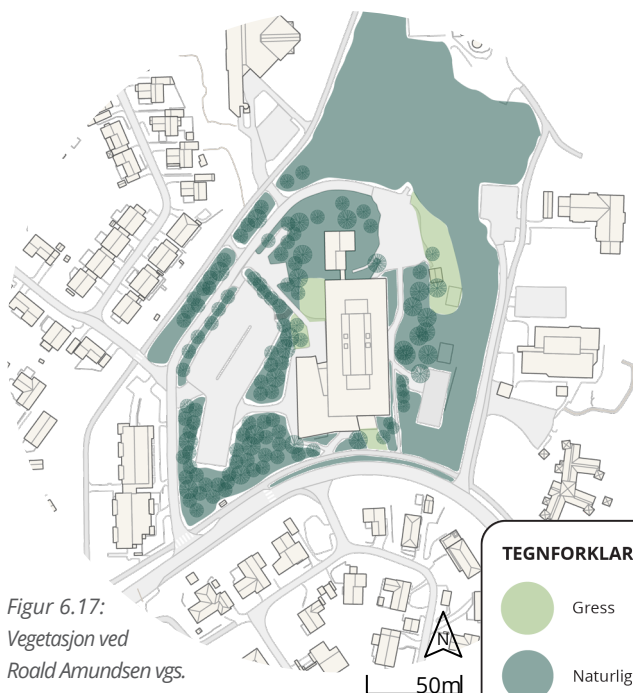
Figur 6.15:

Foto av ulike utformingsuttrykk ved Roald Amundsen vgs.

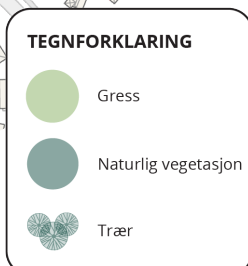
Figur 6.16:

Utforming ved Roald Amundsen vgs.

Figur 6.17:

Vegetasjon ved Roald Amundsen vgs.

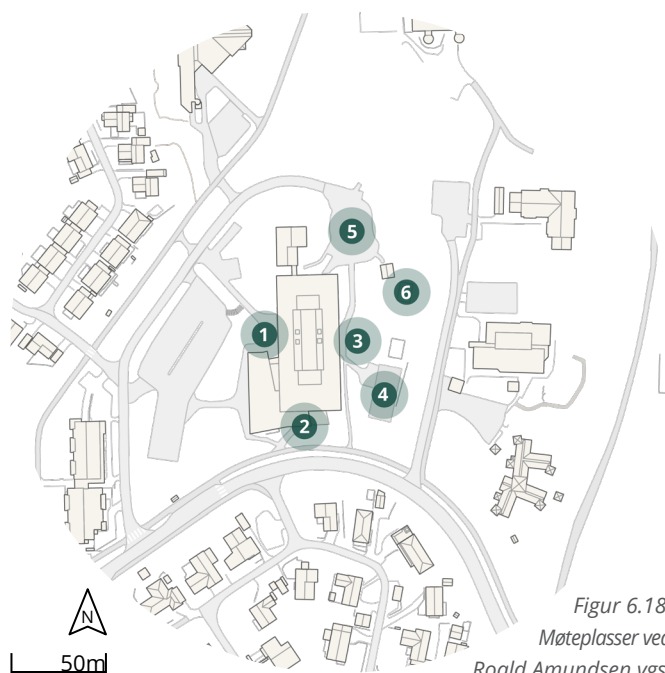
Vegetasjon

På tomten er det naturlig vegetasjon som dominerer, og området er omkranset av skogsvegetasjon som skjærer utearealene fra nærliggende bebyggelse. Enkelte steder i utearealet er det kratt og ustelt vegetasjon, som hindrer ferdsel og dermed rammer inn ulike områder og stier. Det er i hovedsak store trær og bart fjell på den delen av arealet som ligger utenfor kantina, og dette gir utearealet et unikt utseende. Den naturlige tomten fører til et terreng som gjør noen av adkomstveiene ujevne, men denne terrengforskjellen bidrar også til rominndeling. I tillegg er det ulike gressletter som er rammet inn av skog.

Sosiale møteplasser

På Roald Amundsen vgs er det fem sosiale møteplasser:

1. Dette er området utenfor hovedinngangen. Dersom du har kjørt til skolen og parkert på parkeringsplassen er dette inngangen du benytter deg av. Her er det utplassert sitteplasser med bord.
2. Dette er en møteplass ved en annen godt brukt inngang. De som tar buss til skolen går gjerne inn her. Her er det også utplassert benker, i tillegg til en statue av Roald Amundsen.
3. Dette kan omtales som hoveduteoppholdsarealet til skolen. Dette har direkte tilknytning til kantina og har flere fasiliteter for sosialisering.
4. Her er det anlagt en basketballbane. I tillegg er det en mur og en piknikbenk man kan sitte på.
5. På dette arealet finner man en piknikbenk, og andre benker uten bord. Dette ligger midt i en ferdselsåre som elevene bruker for å komme seg til og fra hallen. Sitteplassene er også plassert i en rundkjøring, hvor det parkeres biler.
6. Her finner man en platting med bordtennisbord og sitteplasser.

Figur 6.18:
Møteplasser ved
Roald Amundsen vgs.

Figur 6.19:
Kollasj med foto av møte-
plasser ved Roald Amundsen vgs.

Trygghet

Roald Amundsen vgs er plassert opptil en trafikkert bilvei. Likevel går ikke dette på bekostning av tryggheten til elevene fordi det er satt opp et gjerde som skjærer skolens areal fra veien. Det er noe biltrafikk på veien nedenfor parkeringsplassen, hvor enkelte av disse bilene kjører opp til rundkjøringen på nordsiden. Pilene illustrerer noen veldig bratte bakker, hvor det ofte blir glatt på vinterstid, hvilket fører til sklifare på to mye brukte gangveier.

6.1.3. Drømtorp videregående skole

Tomtestørrelse: 9,8 dekar (NIBIO, u.å.d)

m² per elev: 8 m²

Skoleanleggets ferdigstilling: tidligere næringsbygg, pusset opp i 2008 (Drømtorp videregående skole, 2020)

Utearealet ved Drømtorp videregående skole er lite, og har lite innhold. Hovedutearealet er omringet av parkeringsplass, og er tydelig preget av dette. Derav er det lite romfølelse på området. Av vegetasjon er det hovedsakelig gressflater med enkelte frittstående trær og busker, utenom dette er det mye harde flater. Skolen ligger i et industriområde med umiddelbar nærhet til skog. På området er det tilrettelagt for aktivitet som bordtennis og basketball, samt muligheter for å sitte. Møblelementet fremstår ikke godt vedlikeholdt. Utearealet virker nedprioritert, og oppfordrer ikke til bruk.

Figur 6.22:
Analyse av
tilgjengelighet ved
Drømtorp vgs.

Tilgjengelighet og lokalisering

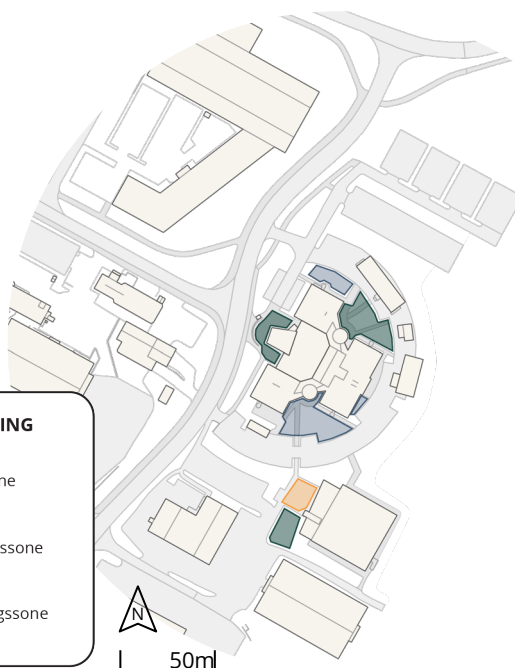
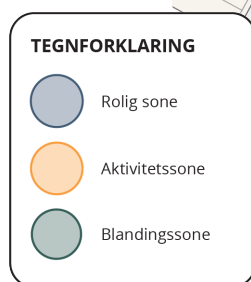
Drømtorp vgs har en usentral beliggenhet, og ligger i et industriområde i utkanten av Ski. Det tar i overkant av 20 minutter å gå til Ski, hvor det er bredt tilbud av funksjoner som jernbanestasjon, kjøpesenter, rådhus, busstasjon med mer. Det er bussholdeplass rett utenfor skolen, som tar deg til Ski sentrum på 5 minutter.

Drømtorp vgs har tre hovedinnganger, og disse er tilgjengelig via universelt utformede gangveier. Det er også enkel adkomst til parkeringsarealet i nord, hallen og skogen. Det er mye parkeringsareal for både elever og lærere ved skolen. Av tilleggsareal som nevnes under intervju er det en brusautomat rett over veien, en tuftepark og skogen.

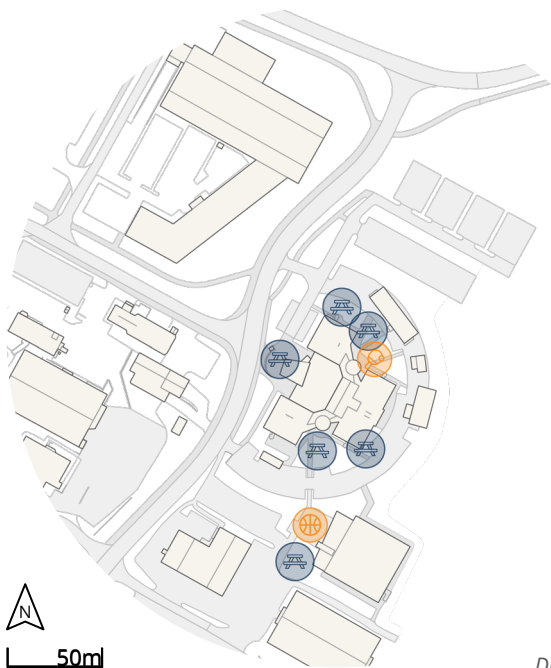

Soneinndeling

Blandingssonene på Drømtorp preges hovedsaklig av mye gjennomferdsel på steder hvor det er sitteplasser. Dette kan også være soner som inneholder eller ligger i nærheten av aktivitet, og legger dermed ikke opp til kun avslapning. Aktivitetssoner derimot er soner hvor det er lagt opp til aktivitet, og på Drømtorp vgs er dette basketballbanen utenfor hallen. De rolige sonene består av mindre ferdsel og er lagt opp for avslapning og sosialisering.

Figur 6.23:
Soneinndeling ved
Drømtorp vgs.

Figur 6.24:
Innhold ved
Drømtorp vgs.

Innhold

I utearealet på Drømtorp vgs er det i hovedsak sitteplasser for sosialisering. Det er piknikbenker, tradisjonelle benker og benker som utseendemessig skiller seg ut. Disse er plassert rundt hele bygningen, og ingen av møblene er fastmontert. Av aktivitetstilbud i utearealet, består dette av et bordtennisbord og en liten basketballbane med to kurver.

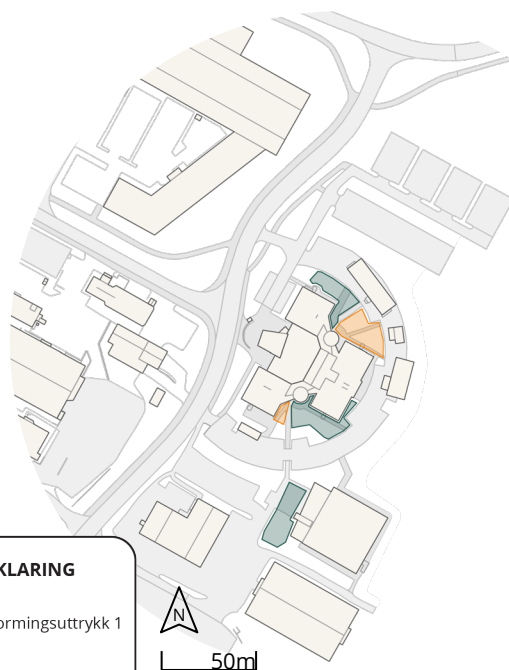
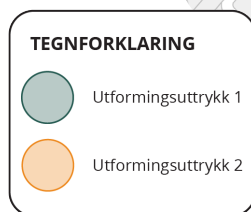

Utforming

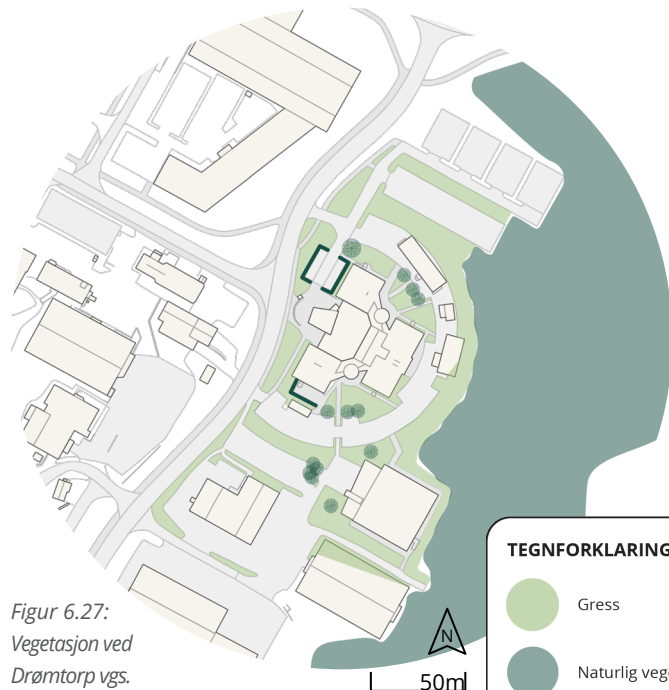
I figur 6.26 ser man at utearealet ved Drømtorp vgs har to forskjellige utformingsuttrykk som er blandet sammen. Uttrykk 1 består i hovedsak av tradisjonelle og anonyme møbler, som piknikbenker (vist i grønn ramme i figur 6.25). Uttrykk 2 består av mer moderne møbler, slik som benker med interessant form og farge (vist i oransj ramme i figur 6.25). Her inngår også bordtennisbordet, ettersom det har et moderne preg. Ingen av møblene er fastmontert og fremstår tilfeldig utplassert.

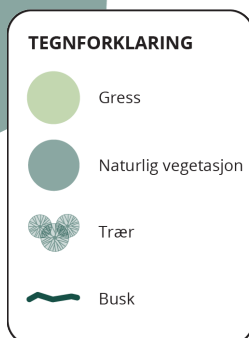
Figur 6.25:
Foto av ulike utformingsuttrykk ved Drømtorp vgs.

Figur 6.26:
Utforming ved
Drømtorp vgs.

Figur 6.27:
Vegetasjon ved
Drømtorp vgs.

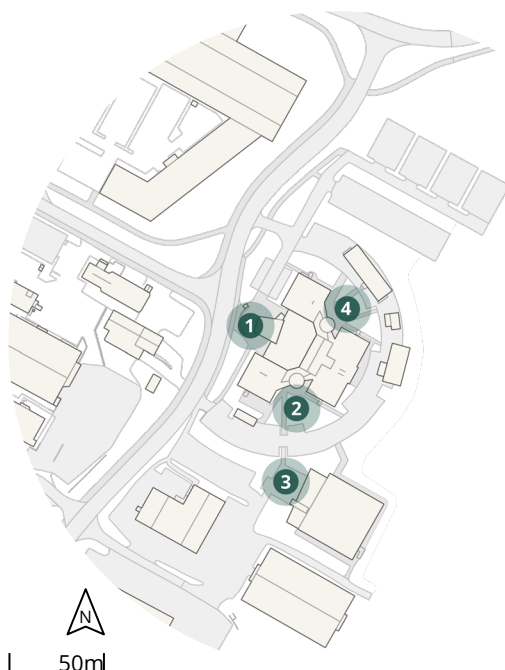
Vegetasjon

Vegetasjonen ved Drømtorp vgs er i hovedsak store gamle løvfellende trær og bartrær. Det er også ulike gressflekker i utearealene som er innrammet av gangveier, og hele området er rammet inn av en opphøyd gresslette. Bak denne er det tett skog som også bidrar til innrammingen. Utenom dette er det et par busker som er strategisk plantet ut for å ramme inn mindre estetiske områder som parkeringsplasser og noe som virker som et område for varelevering.

Sosiale møteplasser

På Drømtorp vg ser man at det er fire sosiale møteplasser.

1. Dette er hovedinngangen, og derfor er dette plassen flere elevene begynner og avslutter dagen. Her står det blant annet en benk, og det er takoverbygg over inngangspartiet.
2. Dette er oppholdsarealet på sørsiden av skolebygningen. Her finner man flere piknikbenker og benker uten bord. Disse er plassert utover gressplenen. Området har gode solforhold, og har litt vegetasjon i form av trær som rammer inn området.
3. Ved denne møteplassen er det en aktiv sone utenfor inngangen til hallen. Her er det en basketballbane og to piknikbenker.
4. Her er oppholdsarealet på nordsiden av skolebygningen. Her er det bordtennisbord, piknikbenker og benker uten bord. Det er vegetasjon i form av trær som rammer inn området. Samtidig er det en gressplen som dekker store deler av området. Området oppleves lukket på grunn av bygningen og brakkene.

Figur 6.28:
Møteplasser ved
Drømtorp vgs.

Figur 6.29:
Kollasj med foto av møte-
plasser ved Drømtorp vgs.

Figur 6.30:
Trygghet ved
Drømtorp vgs.

Trygghet

Drømtorp vgs ligger i et industriområde med mye biler og tungtrafikk. I tillegg er det parkeringsareal rundt hele skolebygningen. Høy biltetthet øker fare for uheldige situasjoner, hvilket preger området og elevenes sikkerhet. For å komme seg til bussen til Ski er det to gangfelt som må krysses. Et av gangfeltene krysser en meget trafikkert vei, der folk sjeldent følger fartsgrensen. Basketballbanen er også plassert i umiddelbar nærhet til parkeringsareal, hvilket gjør at elevene ikke føler seg trygge på å kunne spille ordentlig basket.

6.2. Elevenes bruk og oppfatning av utearealene

I denne delen presenteres funn knyttet opp til forskningsspørsmål 2: "Hvordan brukes og oppfattes utearealene av elevene?". Dette er innspill hentet fra intervjuer ved de ulike skolene, med supplerende funn fra observasjonsstudie. I tabellene er det tatt utgangspunkt i spørsmålene som handler om bruk i intervjuguiden til elevrådet, men de er tilpasset slik at de også representerer innspill fra de ansatte. Innspillene er sortert slik at de presenteres på riktig sted, selv om det kan ha kommet frem under andre spørsmål under intervjuet.

6.2.1. Jessheim videregående skole

SPØRSMÅL	ELEVER	ANSATTE
Hva gjør elevene ute på skolen?	Spiser lunsj Spiller basket Går til butikken Spiller volleyball Spiller frisbeegolf Bruker tuftepark Sosialiserer	Henger Er i aktivitet Spiller basket, fotball og andre ballspill Går til butikken Bruker tuftepark Spiller frisbeegolf Spiser mat Sosialiserer Har piknik Bruker nærliggende friområde Går på skøyter Går tur (hovedsakelig tilrettelagt avdeling) Venter på bussen
Når bruker elevene utearealene?	Hovedsakelig på sommerstid Lunsj Gymtimer Etter skoletid	Når det er varmt vær / sommerstid I fritimer, lunsjen og korte friminutt I og etter skoletid Gymtimer I undervisning

SPØRSMÅL	ELEVER	ANSATTE
Hva er gode sider ved utearealene?	Sørsiden Tufteparken Hele parkområdet	Åpent, lyst, luftig og grønt Mange sitteplasser Parkområdet Sesongvariasjon Myker opp bygget Tilgjengelig for lokalbefolkningen Estetisk pent Viser respekt for ungdommen Sosialt og fremmer trivsel Godt tilpasset lokalklima
Hva er svake sider ved utearealene?	Grusbanen Lite parkering Plassering av den ene basketkurven Rart areal øst for bygningen Få innganger til bygningen For lang avstand til god aktivitetssone	For lang avstand til god aktivitetssone Grusbanen Lite skjermede sitteplasser Ensformig aktivitetstilbud Bygningen skaper en solside og en skyggeside For få aktiviteter
Hvordan er utearealene vedlikeholdt?	Holdes rent og pent Dårlig med strøing på vinterstid	Solide møbler Godt vedlikeholdt av Veidekke Driftsansvarlig mye tilstede Basketkurvene ødelegges ofte
Hvordan oppleves tryggheten ved utearealene?	Ganske trygt Lærerne følger med Dårlig plassering av gangfelt på mye brukte veier Generelt sett skjermet fra trafikk Isete ved hovedinngangen	God trygghet Skjermet fra trafikk Oversiktlig Vaktordninger Godt belyst Utsyn fra bygget Høy voksentetthet ute på skolen - ansatte viser engasjement for å ivareta sikkerheten
Brukes utearealene som del av undervisning?	Hovedsakelig i forbindelse med gymtimer Sjeldent ute i andre fag Elever må selv ta initiativ for å være ute og jobbe med oppgaver	Ingen strategi for pedagogisk bruk Brukes i gymtimer Noen lærere bruker det i undervisning Avhenger av lærerenes kreativitet Bruker det litt i arbeidet med miljøet på skolen

SPØRSMÅL	ELEVER	ANSATTE
Hvordan brukes utearealene av tilrettelagt avdeling?	Tilrettelagt bruker det mye mer Virker som en del av timeplanen deres	Kanskje mer enn andre elever Organiseres av lærerne deres Ute sammen med lærerne 1 til 1 Har egen sansehage Egne utendørstiltak for tilrettelagt avd. God tilgjengelighet for transport og rullestoler Går tur på skoleområdets stier
Helhetlig vurdering av utearealene	Fornøyd med utearealet til skolen	Veldig fornøyd med utearealene til skolen

Tabell 6.1:
Elevenes bruk og oppfatning av
utearealene ved Jessheim vgs.

Funnene fra intervjuene ved Jessheim vgs viser at elevene og de ansatte stiller seg svært fornøyd til utearealene. Utearealene brukes til flere ulike aktiviteter og tilbyr elevene og ansatte steder å sosialisere og spise lunsj. Ute på skolen spiller elevene ofte basketball, volleyball og andre ballspill. De benytter seg også av skolens tuftepark og parkens frisbeegolfbane. En ansatt påpekte også at gresslettene har blitt brukt av elevene til å ha piknik, og at noen elever går på skøyter på vinteren. Utearealet er også godt tilpasset tilrettelagt avdeling, og brukes i stor grad av disse elevene. Det ble trukket frem hvordan utearealene brukes til aktivitet av mange elever:

"Det er noen basketkurver her sånn og der borte, og [...] generelt veldig mange fra skolen bruker de basketområdene veldig mye på sommeren, også for hver mulighet det er i høst og vår også. Så de er veldig godt brukt."

- Elev, Jessheim vgs

Utearealene blir i hovedsak brukt på sommerstid eller når det er godt og varmt i været. Elevene benytter seg av skolegården i friminuttene sine, spesielt lunsjen, men også etter skoletid. Samtidig

blir det brukt i gymtimer og andre skoletimer. Flere skrøt av utearealets utforming og vegetasjonen som myker opp bygningens utseende, og at arealet også skaper en møteplass for lokalbefolkningen. En ansatt reflekterte rundt både elever og lokalbefolkningen sin bruk av utearealet:

"Når skolen er ferdig så er det jo flere elever som kommer hit fordi de er så kjent med området. Noen [elever] kommer hit på ettermiddagen, men også andre folk, det kan være gjennomgang og turområde for at hele befolkningen skal kunne bruke det."

- Ansatt, Jessheim vgs

Det ble også trukket frem svake sider ved utearealet, blant annet at det er for lang avstand til en god aktivitetssone ved hallen. Elevene trakk frem at det er for få innganger til bygningen, og at det er manglende parkeringsareal. Ansatte trakk frem at det manglet skjermede sitteplasser og lavterskel aktivitetstilbud. Alle bemerket lite bruk av grusbanen, og at denne kunne vært brukt til noe annet.

Observasjon ved Jessheim videregående skole

Under observasjon ved Jessheim vgs så vi hvordan utearealet ved skolen blir brukt av mange elever. Ti minutter inn i pausen var det i underkant av 80 som oppholdt seg der, hvor en stor andel satt i vennegjenger og spiste mat og pratet sammen. Alle typer sitteplasser ble brukt, og det var elever i alle rolige soner. Det var alltid noen som satt i amfiet, og her kom det tydelig frem at amfiet gir muligheter for variasjon i sitteposisjoner. I tillegg var det flere vennegjenger som satt på gress, der den ene gjengen benyttet skulpturen som ryggstøtte. En jentegjeng var ved bordtennisbordet, men brukte dette til å sitte oppå. Flere elever kom gående tilbake fra butikken med is eller annen lunsj, og satte seg ned med maten for å spise den utendørs. Det er med andre ord veldig populært å benytte utearealet til rolig sosialisering med venner, og stedet opplevdes levende.

Området ble også brukt mye som ferdselsåre, hvor folk gikk til og fra sentrum/butikken og idrettshallen. Det var en guttegjeng som brukte den ene basketballbanen til å spille fotball (enspretten). Dette var en dynamisk gjeng, hvor det var en utskifting i hvem som satt og så på og hvem som spilte. Da var det praktisk med sitteplasser i umiddelbar nærhet til aktivitetssonen. Tufteparken var også i bruk av ulike grupper, i hovedsak gutter. Denne bruken bar preg av lek fremfor trening, der elevene viste seg frem for hverandre og brukte de ulike apparatene tilfeldig. "Aktivitetshuben" var ikke i bruk.

Gruppesammensetningen var variert, og bestod av 50/50 jenter og gutter. Det virket som det var elever fra alle klassetrinn. De forholdt seg hovedsakelig rundt hovedinngangen, og benyttet for eksempel heller de anlagte gressfleckene enn å gå ut på parkens gressområder. I tillegg var det noen ansatte som satt ute og spiste lunsj ved et par bord. Politiet kom også innom og var synlige i uteområdene. Disse snakket med elever og ansatte.

6.2.2. Roald Amundsen videregående skole

SPØRSMÅL	ELEVER	ANSATTE
Hva gjør elevene ute på skolen?	Sosialiserer Spiser lunsj Har deltatt på grilling Spiller basket av og til Gå til hallen Gå til butikken	Ikke så mye Sosialiserer Sitter ute på benkene Spiller basket av og til Felles grilling av og til Går til hallen Går til butikken Lite fysisk aktive
Når bruker elevene utearealene?	Hovedsakelig på sommerstid Lunsjer Russetiden Brukes som en ferdselsåre Kun i skoletiden	Sommerhalvåret Brukes som en ferdselsåre Brukes kun i skoletiden
Hva er gode sider ved utearealene?	Benkene er i god stand Benkene på sørsiden Området utenfor kantina Parkeringsplassen	God plass til å bevege seg Ligger fint i terrenget Naturtomt med god vegetasjon Mange innganger til bygningen og utearealet Mange små plasser
Hva er svake sider ved utearealene?	Begrenset Deprimerende område Lite aktiviteter og innhold Slitt basketballbane Litt lukket Søppel	Ikke tilrettelagt for opphold Lite plass og lite kapasitet For lite aktiviteter og innhold Oppfordrer ikke til aktivitet
Hvordan er utearealene vedlikeholdt?	Godt vedlikehold av benker Slitt basketballkurv Strøs ikke Oppsamling av søppel	Naturtomt som vedlikeholdes ved at de holder det nede Generelt greit, det strøs og gresset klippes Vedlikeholdes likt som interiøret Vaktmesteren passer på

SPØRSMÅL	ELEVER	ANSATTE
Hvordan oppleves tryggheten ved utearealene?	God trygghet Parkeringsplassen er litt utrygg Skjermet fra vei og trafikk Glatt	Virker som elevene føler seg trygge Mange ulike innganger som er bra for sårbare elever Gode på å strø og måke
Brukes utearealene som del av undervisning?	Tilleggsareal blir brukt i gymtimene og i idrettsfag	Ingen strategi for pedagogisk bruk Tilleggsareal blir brukt i gymtimene og i idrettsfag
Helhetlig vurdering av utearealene	Midt på treet	Midt på treet

Tabell 6.2:
Elevenes bruk og oppfatning av
utearealene ved Roald Amundsen vgs.

Funnene fra intervjuene ved Roald Amundsen vgs viser til at både elever og ansatte er helt ok fornøyd med utearealet ved skolen. Utearealet brukes hovedsakelig til sosialisering og spising ved de ulike sitteplassene, og det ble nevnt at elevene spiller basketball en gang i blant. Benkene er i god stand, og arealet på østsiden av skolebygningen har god sammenheng med kantina som gjør det naturlig å sitte der og spise lunsj. Det har også blitt arrangert felles grilling ute i skolegården. De ansatte pekte på at elevene gjør lite ute på skolen og er lite fysisk aktive i utearealene. Utearealet brukes mest til å gå til og fra hallen og butikken som en elev pekte på under intervju:

“Ja, jeg bruker det for å være ute på sommeren, men bruker ofte det her [peker på sti mellom skolen og hallen] hver dag for å komme frem og tilbake”

- Elev, Roald Amundsen vgs

Tilleggsareal som fotballbane og liknende blir brukt i gymtimene, og utenom dette er det ikke bruk av uteareal i undervisningen. Elevene bruker ikke tilleggsareal ellers. Utearealene blir brukt mest på sommerstid, og da er det hovedsakelig i lunsjen det gjelder. Det kom frem at det kun er i skoletiden utearealet er i bruk. Det blir også flittig brukt i russetiden til å henge ute i sola. Likevel fremgikk det under alle intervjuene at utearealet i hovedsak blir lite brukt. En elev reflekterte rundt eget bruk av utearealet:

“Det eneste jeg har gjort, på eget initiativ da, det er å gå ut å sette meg på en av benkene på varme sommerdager”

- Elev, Roald Amundsen vgs

De ansatte pekte på at utearealet er fint på grunn av naturlig vegetasjon og terreng. Flere innganger til bygningen ble også trukket frem som noe positivt. På den andre siden trakk elevene frem at det er et "deprimerende område" med slitt basketkurv og ellers lite å gjøre. Ansatte trakk frem at det er lite kapasitet og ikke plass til alle elevene. Utearealet oppfordrer ikke til aktivitet eller opphold. En elev bemerket også denne mangelen på aktivitetstilbud i utearealene:

"Det er veldig lite for aldersgruppen vår å gjøre der egentlig, føler jeg."

- Elev, Roald Amundsen vgs

Observasjon ved Roald Amundsen videregående skole

Under observasjonen ble det tydeliggjort hvordan elevene bruker området utenfor kantinen, men det tok en liten stund før elevene kom ut etter at friminuttet begynte. Vi observerte at når det først var et par elever som brukte uteområdet, kom det stadig flere. Alle elevene oppholdt seg på samme sted, hvilket var området rett utenfor kantinen. Det medførte at benken og bordet ved basketballbanen ble fylt opp. I tillegg var det flere som satt seg ned på bakken, i hovedsak på røtter. Folk gikk litt til og fra, men på det meste var det rundt 20 stykker. Av disse var det like mange gutter som jenter, og det var i hovedsak russ. Det var sosialisering på kryss og tvers av gruppen, der alle snakket med alle. Elevene vekslet mellom å sosialisere, være på mobilen, spise, slappe av i solen, underholde seg selv med "bottle flip" eller tulle med hverandre. På et tidspunkt kom en ansatt ut, og bemerket at det var fint at elevene satt ute. Den ansatte ble værende ute og sosialiserte med elevene resten av friminuttet.

Utenom dette ble uteområdet brukt som en ferdselsåre. Det var mange elever i ulike gjenger som gikk gjennom området i nord for å gå til enten hallen eller til butikken. De gikk også ned til bussen fra inngangen på sørsiden. Her observerte vi også en jentegjeng som satt på benkene og pratet sammen. De resterende områdene var ikke i bruk under friminuttet.

6.2.3. Drømtorp videregående skole

SPØRSMÅL	ELEVER	ANSATTE
Hva gjør elevene ute på skolen?	Drar til og fra Ski Gymtimer i skogen Går til og fra brakkene Går til brusautomaten Sitter ute Sosialiserer Spiller basket	Sitter ute Sosialiserer Bruker skogen Spiller basket Spiller (kanskje) bordtennis Går til hallen
Når bruker elevene utearealene?	I pauser Til oppgaveløsing I skoletiden	I pauser, spesielt lange pauser Ved bra vær
Hva er gode sider ved utearealene?	Basketballkurvene Benkene Skogen	To plenområder Skogen Sitteplassene Basketballkurvene Bordtennisbordet Store trær
Hva er svake sider ved utearealene?	For liten plass Parkering og mange biler for nærme utearealet For lite innhold Basketballbanen er for nærme bilene	Lite tilrettelagt for bruk Begrenset område med for lite innhold Uinteressant og lite innbydende for elevene Parkeringsplass som omkranser utearealet og skaper harde flater over hele området
Hvordan er utearealene vedlikeholdt?	Dårlig vedlikehold av benker og annet Det måkes, men dårlig med strøing Lite søppel og generelt sett rent	Generelt sett greit vedlikehold, med driftsleder som sørger for at ting blir ordnet God kommunikasjon med grunneier Slitte benker
Hvordan oppleves tryggheten ved utearealene?	Føler seg aldri utrygge i utearealet Utrygt ved den trafikkerte veien Litt utrygt ved basketballbanen Glatt	Generell sett et trygt uteareal, noen utrygge elementer Utrygt ved den trafikkerte veien Vei fra skole til hall også utrygg pga. biler Føles ikke trygt på kveldstid Isolert uteareal og skole, ingen uvedkommende Skogen føles trygg

SPØRSMÅL	ELEVER	ANSATTE
Brukes utearealene som del av undervisning?	Skogen brukes i gymtimene Media bruker hovedsakelig tilleggsareal i prosjekter En sjelden gang i timene	Ingen strategi for pedagogisk bruk Brukes i gymtimene Programfagene bruker det til prosjekter Helse-linja bruker uteareal i undervisning Brukes i naturfag og geografi Utearealet kan brukes mer i arbeidet med miljøet på skolen
Hvordan brukes utearealene av tilrettelagt avdeling?	Tilrettelagt avdeling bruker utearealet mer enn andre elever Bruker mest tilleggsareal	Tilrettelagt avdeling bruker tilleggsarealene Tilrettelagt avd. er mer ute enn de andre elevene Går på tur organisert av lærerne sine Bruker det ellers lite på eget initiativ
Helhetlig vurdering av utearealene	Ikke fornøyd med utearealene	Ikke fornøyd med utearealene

Tabell 6.3:
Elevenes bruk og oppfatning av
utearealene ved Drømtorp vgs.

Funnene fra intervjuene ved Drømtorp vgs viser til at de fleste ikke er spesielt fornøyd med utearealene til skolen, og at elevene gjør svært lite utendørs. Elevene trakk frem at de i hovedsak bruker utearealene til å dra bort fra skolen, enten til Ski storsenter, brusautomaten over veien eller til hallen. Utenom dette kan det hende de sitter ute og sosialiserer, eventuelt spiller basketball. Elevene reflekterte rundt det smale tilbudet i utearealene, og hvordan dette gjør at de holder seg innendørs:

"Jeg sier ikke at vi ikke har det fint her, men du blir på en måte presset til å holde deg innenfor en sirkel, og da blir man værende inne"

- Elev, Drømtorp vgs

Elever ved tilrettelagt avdeling er mye ute, men de benytter seg for det meste av tilleggsareal. Utearealene blir brukt av elevene i pausene, og da ved godt vær. Utearealene blir aldri brukt av elevene etter skolen. Skogen og annet tilleggsareal blir brukt i gymtimene, og det virker som noen lærere ved skolen prøver å gjennomføre utendørs undervisning der det er mulig. Det kom frem at utearealene noen ganger brukes til oppgaveløsning i programfag.

De gode sidene som ble trukket frem ved utearealene er basketballbanen og sitteplassene, samt plassering i nærheten av skogen og unna trafikk. På den andre siden ble det trukket frem at det er for liten plass med for lite innhold til elevene.

En elev påpekte kapasitetsproblemene i utearealene:

"Det er liksom 600 elever fordelt på en liten basketballbane utenfor hallen, og på 1,5 uteflekk. Det er ikke mye plass altså."

- Elev, Drømtorp vgs

Det ble også nevnt av elevene at basketballbanen er skummel å bruke på grunn av frykt for å bulke biler som står parkert, og at det generelt sett er problematisk at utearealene er omkranset av parkeringsplassen. Benkene fremstår slitt, og det er et lite innbydende areal. I tillegg bemerkes det at det oppleves utrygt å ferdes ved veien, og at det samme gjelder veien mellom skolen og hallen.

Observasjon ved Drømtorp videregående skole

Under observasjon kom det tydelig frem at utearealet på sørsiden blir brukt mer enn utearealet på nordsiden. Det er en del ferdsel på sørsiden, primært til hallen, men her blir arealet i hovedsak brukt til opphold. Her var det flere vennegjenger som satt rundt piknikbenkene og spiste lunsj og sosialiserte med hverandre. Totalt var det fem av de seks piknikbenkene på sørsiden som ble brukt, mens ingen brukte de enkeltstående benkene. I tillegg var det en guttegjeng som først spilte basketball, og senere fotball (enspretten). Det virket som de byttet mellom dette fordi det kun er én plass det går an å spille ballspill. Det kom tydelig frem at de ikke har så mye å gjøre i utearealene, fordi elevene viste tegn til kjedsomhet. Blant annet var det et par jenter som reiste seg opp og så seg litt rundt en gang i blant, før de satt seg ned igjen. Samtidig endret de ofte på sittestilling, og byttet mellom å sitte på benken og bordet.

Området på nordsiden blir hovedsakelig brukt som ferdselsåre mellom skolebygningen og brakkene, busstopp eller parkeringsplassen. Det var mange elever som stod og ventet på bussen til Ski, hvor en av disse fant en ball og lekte med denne. I motsetning til sørsiden, var det kun tre stykker (gutter) som oppholdt seg utendørs over lengre tid. Disse satt ute ved en piknikbenk hele friminuttet, og byttet på å spise lunsj, være på mobilen og sosialisere. I løpet av friminuttet var det flere elever som kom innom og sosialiserte med denne guttegjengen i et par minutter, men disse satt seg ikke ned eller ble værende over lengre tid. Av de fire piknikbenkene og de tre enkeltstående benkene var det kun en piknikbenk som ble brukt. Bordtennisbordet ble ikke brukt. En elev satte ned sekken sin på et bord i et par minutter, mens han stod på mobilen ved siden av. Det var også en jente som stod ute i rundt 10-minutter og leste på noe som så ut som et notatark.

Det var en gutt som syklet gjennom området. To jenter utførte en form for gjemsel hvor de gjemte seg bak den ene brakken, og snek seg rundt for å skremme noen. I tillegg til elevene, var miljøarbeider, rådgiver og helsesykepleier innom utearealene. En av disse tok kontakt med en jentegjeng, og slo av en prat.

6.3. Elevenes ønsker og behov til utearealene

I denne delen presenteres funn knyttet opp til forsknings-spørsmål 3: "Hva slags ønsker og behov har elevene når det gjelder uteareal ved skolen?". Dette er innspill primært hentet fra intervjuer ved de ulike skolene, med supplerende informasjon fra landskapsarkitekt og Viken fylkeskommune.

I tabellen er det tatt utgangspunkt i spørsmålene som handler om behov i intervjuguiden til elevrådet, men de er tilpasset slik at de representerer alle innspillene. Innspillene er også sortert slik at de presenteres på riktig sted, selv om det kan ha kommet frem under andre spørsmål under intervjuet. På hver skole er det også skilt mellom elevenes innspill og de ansattes innspill.

SPØRSMÅL	JESSHEIM VGS	ROALD AMUNDSEN VGS	DRØMTORP VGS
Hva savner elevene å gjøre utendørs på skolen?	Elevene savner ingenting. Ansatte foreslår flere typer aktiviteter og sitteplasser, samt innslag av vann.	Elevene savner gode sittemuligheter i sola. Generelt sett savner de mulighet for å bare henge utendørs. De vil sitte ute og spise lunsj. Spille bordtennis og basketball. Ansatte nevner at det trengs flere sittemuligheter. Samt inkluderende og flere ulike aktiviteter.	Elevene savner å spille ballspill på en åpen plass. Savner også å kunne spille basket uten å være redd for å treffe parkerte biler. De ønsker også å ha mer variasjon i aktivitetene de kan gjøre ute. De vil også være sosiale sammen utendørs. De har lyst til å kunne ha piknik ute. De savner å kunne gjøre det meste ute. Ansatte mener elevene savner steder å sitte og ulike aktiviteter. Ansatte mener også at elevene kanskje savner skjermede sosiale soner og rolige aktiviteter som passer for alle.
Hva slags ønsker og behov har videregående elever til utearealene sine?	Elevene ønsker seg aktivitets-tilbud, takoverbygg og skjermede sitteplasser, nærhet til ting og parkeringsplasser. Sosialisering-muligheter er også viktig. Ansatte nevner modenhet i valg av aktiviteter, mer rolig sosialisering, og kreativitet i bruk av utearealene. De trenger lettere tilgang på utstyr.	Elevene ønsker seg steder å sitte og spise. Steder å henge og sosialisere. Mulighet til å være i sola. Nok plass til alle. Ansatte mener de trenger noe som skaper aktivitet, og plasser for sosialisering.	Elevene trenger større areal, varierte aktiviteter og flere sitteplasser. De ønsker også mer vegetasjon, gjerne mer farger, og et mer innbydende uteareal. De ønsker seg også et tryggere uteareal. Stor slette til å velge aktiviteter. De ønsker seg varierende soner. Ansatte mener elevene trenger områder avsatt til aktivitet og sosialisering. Lavterskeltilbud og enkle aktiviteter. De trenger et sted å være ungdom utendørs. Annen plassering av parkering, mer sone-inndeling. Mer innbydende areal med god vegetasjon. Elevene trenger trygghet og et eget område.

SPØRSMÅL	JESSHEIM VGS	ROALD AMUNDSEN VGS	DRØMTORP VGS
Er ønskene og behovene de har nå annerledes enn på ungdomsskolen?	Elevene mener de har andre behov på vgs enn på ungdomsskolen. Trenger bl.a. parkering. Ansatte mener elevene er mer ansvarsfulle, selvstendige og kreative. Mindre lek og svette. Må inspireres til å velge aktivitet.	Elevene mener de har andre behov på vgs enn på ungdomsskolen. De vil være ute, men det er avhengig av at arealene er innbydende. Det er også viktigere med lavterskeltilbud. Ansatte mener det handler mer om sosialisering enn lek på vgs. Det nevnes også at forskjellen mellom jenter og gutter forsterkes. Elevene velger å gå ut hvis det er bra nok uteareal, hvis ikke sitter de heller inne.	Elevene mener de har andre behov på vgs enn på ungdomsskolen. Ansatte mener at elevene trenger mer tilbud som legger til rette for fri og kreativ bruk, som også oppfordrer til aktivitet. De trenger flere sitteplasser for gode samtaler og sosialisering, samt interessant vegetasjon. De må få lov til å være voksne. Det må være enkle ting med lav terskel for bruk.
Hvordan har overgangen fra ungdomsskole til videregående påvirket utendørsvanene deres?	Elevene mener de er mindre ute på vgs. De spiller mindre ballaktiviteter nå enn før. Fokuset er mer på skole.	Elevene bemerker at de er mye mindre ute på vgs. Dette gjelder også på fritiden. De ønsker at å være ute er deres eget valg, ikke styrt av noen andre.	Elevene mener de er mye mer inne nå enn de var på ungdomsskolen. På ungdomsskolen var de ofte igjen etter skoletid, fordi de hadde bra innhold og hang sammen med vennene sine der.
Hvordan hadde et uteareal som dekker elevenes behov bidratt til skolehverdagen deres?	Elevene mener det ville vært mer variert sosialisering, og koseligere i hverdagen. De ansatte mener det gir elevene litt pusterom i hverdagen, og fremmer trivsel og helse på skolen. Gode uteareal ivaretar både psykisk og fysisk helse. Gir mulighet til avbrekk i løpet av skoledagen.	Elevene mener det hadde skapt mer variasjon i skoledagen. De anser det som positivt å trekke frisk luft og være ute i sola. De blir i godt humør av å være ute. Det ville også bidratt til et bedre skolemiljø med utendørsaktiviteter. De ansatte ser positivt på avbrekk med frisk luft. Påpeker helsefordeler av å være ute og at det kan bryte opp sosiale grupperinger som skaper et bedre skolemiljø. Det kan også skape økt konsentrasjon i timen.	Elevene mener det ville blitt bedre skolemiljø og trivsel. De bemerker at de ville hatt mindre vondt i hodet, det hadde økt prestasjon gjennom bedre motivasjon og læring. De hadde også hatt mer lyst til å være på skolen. Færre elever hadde droppet ut. De ansatte mener elevene hadde fått mer frisk luft, bedre samhandling og at elevene ble bedre kjent på tvers av klasser. Ville gitt et avbrekk i skoledagen og dette hadde gitt utbytte i undervisningen. Elevene hadde også fått utløp for energi.
Hvordan bør elevene bli inkludert i utforming av utearealene?	Elevene ønsker å bli spurt om hva de vil ha! De foreslår workshops i klassens time hvor de kan komme med innspill. De skulle også ønske at utearealene ved videregående ble fokusert mer på. Ansatte mener elevene bør ha en tydelig stemme og inkluderes fra start. De mener elevmedvirkning er viktig for et godt resultat.	Elevene mener de allerede påvirker mye gjennom elevrådet. De ønsker å bli inkludert i å skape endringer, og trekker frem positivt samarbeid med skolens ledelse. Modenhet gjør at de vet hva de vil ha og hvordan de kan få det. Ansatte mener elevene bør inkluderes. Det er viktig at de blir hørt fordi de vet best hva de trenger og hva de kommer til å bruke. Elevmedvirkning kan også føre til økt eierskap og mer ansvarlig bruk.	Elevene ønsker å bli spurt om hva de ønsker og trenger i utearealene sine. De ønsker dialog med de som planlegger. Ansatte mener det er viktig at elevene blir inkludert, og at de får mulighet til å dele ønsker og ideer. De trekker frem at elevenes stemme er viktig, og at de bør være med fra starten av byggeprosessen.

SPØRSMÅL	JESSHEIM VGS	ROALD AMUNDSEN VGS	DRØMTORP VGS
Ville bedre inkludering av elevene ført til mer bruk av utearealet?	Elevene mener det hadde blitt brukt mer. De hadde følt det var mer personlig, og hatt mer eierskap til utearealet. De tror også det hadde vært mer gjennomført og løst ulike problemer elevene har innsikt i.	Elevene mener det hadde blitt brukt mer om elevene var inkludert i planleggingen.	Elevene mener definitivt at det hadde blitt brukt mer. Elevene har mange forslag som de mener ville bedret utearealet og trivselen på skolen.
Trenger videregående skolars uteareal en egen veileder?	Elevene mener det burde finnes en egen veileder.	Elevene trekker frem at de har god påvirkning på skolen sin, men bemerker at det ikke er sånn på alle videregående skoler.	Elevene er klare på at det burde finnes en egen veileder.

Tabell 6.4:
Elevenes ønsker og behov til uteareal
ved videregående skoler.

Som videregående elever ønsket de seg aktivitets-tilbud og møteplasser i et godt utformet uteareal som oppfordrer til bruk. De ønsket også områder som er skjermet fra både vær, vind og trafikk. Funnene viser at elever ved de ulike skolene har ulike ting de savner å kunne gjøre ute. Elevene har andre behov på videregående enn det de hadde på ungdomsskolen. Her pekte ansatte på blant annet mindre lek og mer sosialisering blant elevene, og at de trenger mer inspirasjon til å velge uteaktivitet. Dette har resultert i at de er mye mindre ute på skolen enn tidligere. Elevene viste engasjement rundt det at de også trenger gode uteareal som er tilpasset deres behov:

"Altså bare fordi vi er mye eldre så betyr jo ikke det at vi ikke skal ha noe å gjøre. At vi må komme på alt selv. Det må være tilrettelagt for at vi skal kunne gjøre noe."

- Elev, Drømtorp vgs

Funnene viser til at elevene ville vært mer ute dersom utearealene var bedre tilpasset deres behov, og at dette hadde ført til bedre trivsel og skolehverdag. Dette mente de fleste kunne vært løst gjennom medvirkning, fordi elevene har mange innspill. Funnene viser til at elevene vil være ute, men de trenger at det legges til rette for dette. Ved spørsmål om hvorvidt elevene synes det burde være en egen veileder for utearealene, slik som det i dag finnes for grunnskolen, var de fleste enige i at dette burde finnes:

"Hvorfor er det ikke det på videregående? Videregående er også en skole, man må ikke glemme oss. [...] Også er det vel mange videregående skoler i Norge. Så trenger jo egen veileder tenker nå jeg da. Til å bistå."

- Elev, Jessheim vgs

Landskapsarkitekten mente også at videregående elever har ulike behov til utearealene sine. Dette består blant annet av aktivitet og opphold, og hen nevnte at dette bør kombineres på en god måte. Hen trakk også frem at elevene trenger skjermede plasser hvor man kan være i fred, samtidig som de trenger oversiktlige plasser med kapasitet til de store mengdene. Landskapsarkitekten bemerket hvordan videregående skolars uteareal kan brukes som nærmiljøpark i større grad enn grunnskoleanlegg, på grunn av elevenes modenhet. Hen reflekterte rundt hvordan dette kan skape en god blanding av brukergrupper som virker positivt inn på samfunnet. Landskapsarkitekten nevnte også hvordan videregående elever kanskje har like god nytte av takhager og terrasser som uteareal på bakken. Hen var klar på at videregående elever trenger gode utearealer, og mente dette ville virket positivt inn i hverdagen deres, i likhet med alle andre mennesker.

Under intervjuet med representanten fra Viken fylkeskommune, kom det frem at videregående elever er i en alder der de trenger sosiale møteplasser. Her mente informanten at utearealene kan være en viktig brikke i å skape gode sosiale møteplasser, og at aktivitetssoner også er viktige møteplasser. I tillegg ble det trukket frem hvordan uteareal kan være nyttig i yrkesfaglige studieretninger med for eksempel dyrkekasser for blomsterdekoratør. Viken fylkeskommune opplyste at de har god erfaring med vekstkasser som tilbyr matproduksjon for kantina, som samtidig skaper gode opplevelser for elevene. Representanten trakk frem hvordan utearealene skaper helhet på skolen, som oppfordrer til samhandling og fellesskap mellom elevene.

6.4. Dagens praksis

I denne delen presenteres funn knyttet opp til forskningsspørsmål 4: "Hvordan påvirker gjeldende krav og anbefalinger dagens praksis rundt utforming av uteareal ved videregående skoler?". Funnene er hentet fra intervjuene med en representant fra Viken fylkeskommune og landskapsarkitekten som arbeidet med Jessheim videregående skole. Her har vi tatt utgangspunkt i spørsmålene under intervjuene som omhandler lover, anbefalinger og hvordan utforming av utearealene praktiseres i dag.

Dagens praksis hos Viken fylkeskommune

Viken fylkeskommune har i lang tid (gjennom de tidligere fylkene) opplevd kraftig elevtallsvekst, og det er derfor press på å opprette nok elevplasser. Dette innebærer at det er behov for å bygge ut og bygge om eksisterende areal for bedre arealutnyttelse. Fokusområdene har utviklet seg over tid, og det er nå mer fokus på bærekraft og generelle og fleksible undervisningsrom. Viken fylkeskommune forholder seg til skolebehovsplaner i likhet med kommunene. Viken fylkeskommunes skolebruksplan heter "Skolestruktur mot 2023".

I forbindelse med planlegging av nye elevplasser, er det viktig med politisk forankring. I første omgang gjøres en analyse av elevtallsveksten, og deretter en analyse av potensiale for utbygging. Dette danner grunnlag for en politisk sak med en anbefaling om utredning av utbyggingspotensiale. Her ses det i første omgang til tomtene Viken fylkeskommune selv eier, ettersom det er lettere å bygge ut på egne tomter i stedet for å anskaffe nye. Her ses det på utbyggingspotensialet ved både eksisterende skoletomter og ubebygde tomter. Ved valg av tomt er det ulike kriterier som legges til grunn, blant annet skal det tas hensyn til fylkeskommunens tema- og planstrategier. I tilknytning til bærekraftsfokuset skal nærhet til kollektivknutepunkt vektlegges i stor grad ved valg av tomt. Etter vedtak om utredning av konkrete prosjekter, blir det utarbeidet byggeprogram

for hvert enkelt prosjekt og dette blir lagt frem til politisk behandling og vedtak om gjennomføring og finansiering.

Når fylkeskommunen har landet på valg av tomt, igangsettes arbeidet med byggeprogrammet. Byggeprogrammet sammen med prosjekteringsanvisninger og veiledninger legger frem krav til ferdigstilt byggverk og uteområde (Direktoratet for byggkvalitet, 2014). Byggeprogrammet er laget ut fra en mal, hvor malen er basert på Bygg21 og NS-standarder. Ved bearbeiding av malen blir det sett til en momentliste over ting som må diskuteres og tas stilling til. Ved ferdigstillelse av byggeprogrammet går man inn i en ny fase, hvor prosjektet skal ut på konkurranse. Her velges et konkurransebidrag som skal ferdigprosjekteres og gjennomføres. I forbindelse med gjennomføring av konkurranser, legges det vekt på hvordan byggeprogrammets krav til funksjonalitet blir løst, generalitet, fleksibilitet og elastisitet, miljøkrav og pris. Vekting og fokus vil variere fra prosjekt til prosjekt.

Byggeprogrammet er et styringsverktøy og det må utarbeides et unikt byggeprogram for hvert prosjekt. Videre i gjennomføringsfasen er det byggeprogrammets beskrivelser og føringer som skal realiseres og prosjekteres. Det er flere kapitler i byggeprogrammet som omhandler uteareal, og disse føringene lages i samarbeid med en landskapsarkitekt fra dag én. Viken fylkeskommune er også opptatt av at landskapsarkitekter er inkludert i arkitektgruppen ved konkurransebidrag. Informanten trekker frem at å skape et helhetlig godt prosjekt som legger gode rammer for undervisning og aktivitet er kjempeviktig. Viken fylkeskommune er på grunn av elevtallsveksten heldige som har mange skolebyggingssjekter og får mer og mer erfaring med å planlegge nye videregående skoler.

Figur 6.31:
Fremgangsmåte i Viken
fylkeskommune ved skoleutbygging.

Representanten for Viken fylkeskommune bemerket også at utearealene har fått større betydning i prosjektene. Hen mente dette er på grunn av at det har blitt viktigere, og at fokuset på klimautfordringene bidrar til for eksempel krav om bedre ovevannshåndtering i anleggene. Det gjennomføres også brukermedvirkning i arbeidet med byggeprogrammet, hvor arkitekt og landskapsarkitekt er med som arrangører. God brukermedvirkning er noe som, ifølge representanten, fører til mer eierskap til området, mer initiativ i skoleledelsen og generelt sett bedre prosjekter. De oppretter for eksempel brukergrupper i programmeringsfasen, og innhenter gjennom disse innspill knyttet til pedagogisk aktivitet, fellesområder, forvaltning, renhold, drift og vedlikehold. Ved større prosjekter som også tilbyr lokalbefolkningen noe, involverer de nærmiljøet i medvirkningen.

Dagens praksis sett fra

landskapsarkitektens perspektiv

Under arbeidet med Jessheim videregående skole hadde landskapsarkitekten byggeprogrammet å lene seg på ved siden av reguleringen. Dette var et meget godt byggeprogram på rundt 400 sider, som også hadde grei informasjon om utomhusplan. Hen bemerket at fylkeskommune og kommunene trenger bedre støtteapparat når det gjelder anbefalinger. Hen pekte på at Viken fylkeskommune (tidligere Akershus) har mye erfaring fra mange prosjekter, og dermed sitter på bedre grunnlag for å beskrive det de vil ha. Det synes å være stor forskjell fra fylkeskommune til fylkeskommune i forhold til hvor mye kunnskap de sitter på. Likevel er det problematisk at uteareal ofte blir nedprioritert i slike prosjekter, og at dette er avhengig av en god oppdragsgiver gjennom hele prosessen. Samtidig var det viktig for landskapsarkitekten å ikke være for begrenset av strenge maler og regelverk, men hen setter pris på anbefalinger:

“Anbefalinger og inspirasjon får man aldri nok av.”

- Landskapsarkitekt

Under arbeidet med Jessheim vgs var det godt samarbeid mellom landskapsarkitekt og byggarkitekt, hvilket bidro til et godt gjennomført prosjekt. Landskapsarkitekten hadde mye å si fra start, hvilket hen pekte på som kjempeviktig. Hen trakk også frem at landskapsarkitektene er de viktigste ambassadørene i planfaget for å skape gode utearealer, og at man trenger forskning å slå i bordet med for å vinne frem. Landskapsarkitekten pekte også på hvordan medvirkning kan hjelpe å forankre prosjektene bedre. Hen trakk frem at elevene kan bidra til å skape sine egne steder.

7

Diskusjon

Diskusjon

I denne delen diskuteres resultatene fra intervju, observasjon og kartlegging, og vi ser på sammenhengene og betydningen av disse. Dette er det vi legger til grunn for å stille anbefalinger til utearealene.

7.1. Fysiske forhold ved utearealene

I denne delen diskuteres funnene knyttet opp til forskningsspørsmål 1: "Hva slags fysiske forhold er det ved dagens uteareal ved videregående skoler?". Her søker vi å sammenligne de ulike utearealene.

Som vi ønsket å få frem gjennom utvalget av case (se 4.2.2.), er utearealene ved de tre skolene svært ulike, både når det gjelder utforming og innhold. Dette gir et godt sammenligningsgrunnlag som gir oss oversikt over tilstanden ved dagens uteareal ved videregående skoler. De fysiske forholdene ved utearealene danner grunnlaget for elevenes bruk av området og viser betydningen av utformingen.

Tilgjengelighet

Skolene har ulike plasseringer i forhold til lokalisering og nærområdet. På Jessheim vgs er skolen godt knyttet opp til funksjoner som matbutikk, sentrum og jernbanestasjon. Roald Amundsen vgs har ganske god tilknytning til butikker, men ligger et stykke unna nærmeste jernbanestasjon og sentrumsbebyggelse. Drømtorp vgs er avsidesliggende med stor avstand til butikk og Ski sentrum, og her er brusautomaten på andre siden av veien eneste "handlemulighet" i nærheten.

Alle skolene ligger i nærheten av bussholdeplasser, hvilket ble trukket frem som en positiv kvalitet under intervjuene. Dette er også trukket frem som et kriterium under valg av tomt i Viken fylkeskommune. Spesielt med tanke på at videregående skole har opptak på fylkesnivå, er det viktig at elevene har god tilgang på kollektivtrafikk til og fra. Dette betyr at elevene kan komme seg enkelt til skolen, men også bort fra skolen. Slik som på Drømtorp vgs kan

muligheten til å komme seg til Ski så enkelt via buss konkurrere med bruk av uteareal. Spesielt i dette tilfellet, hvor utearealet ikke tilbyr elevene særlige muligheter for aktivitet og bruk. Dette så vi også under observasjon på skolen, der vi så flere elever som ventet på bussen enn elever som brukte utearealene. Dette var også en gjennomgående tematikk under intervjuet med elevene, hvor de gjentatte ganger nevnte at de som regel dro bort fra skolen i friminuttene. En ansatt understreket dette:

"Men sånn [...] i forhold til disse lange pausene da, så er det faktisk mange som forlater skolen, som heller drar ned til Ski senteret, og er der. Og det er jo litt trist. Så der tror jeg [utearealet ved skolen] ikke er innbydende nok."

- Ansatt, Drømtorp vgs

Som vist i resultatene, er det ulikt antall innganger til bygget ved de forskjellige skolene. Det ble flere ganger trukket frem under intervju at flere innganger til skolebygningen er gunstig for elever med behov for skjerming. Det er også klart at enklere adgang til ulike deler av utearealet fører til mer bruk, spesielt i forbindelse med at elevene beveger seg ut av klasserommene i lunsjen. For eksempel påpekte en elev ved Jessheim vgs at arealet øst for bygningen blir lite brukt på grunn av at man må gå rundt bygningen og ned langs siden for å komme seg dit.

Elevene har tilgang på tilleggsareal ved alle skolene, hvorav alle har tilgang på grøntarealer som skog eller park. Både på Roald Amundsen vgs og Drømtorp vgs har de ekstra aktivitetstilbud i tilleggsarealet. I nærheten av Roald Amundsen vgs ligger det to fotballbaner, og ved Drømtorp vgs er det en tuftepark. Det er derfor relativt lik mengde tilleggsareal på de ulike skolene.

På Jessheim vgs og Drømtorp vgs er områdene universelt utformet med blant annet asfalterte stier gjennom områdene. På Roald Amundsen vgs er det flere gangveier som ikke oppfyller dagens krav til universell utforming. Det er heller ikke anlagt stier til alle deler av utearealet. Det er for eksempel flere områder man må gå over røtter i bakken. Et ønske om å ikke forstyrre naturen i Roald Amundsen vgs sitt tilfelle fører til at noe av arealet blir utilgjengelig for personer med spesielle behov. Det skal dog påpekes at Roald Amundsen vgs er bygd i 1975 (Roald Amundsen videregående skole, 2020) og prinsippet om universell utforming ble ikke etablert før i 1997, og det tok flere år før det ble innført i norsk lovgivning (Aarsæther et al., 2018). Ved ny detaljregulering i 2010 ble det stilt krav om at alle utearealer skal tilrettelegges etter prinsippene for universell utforming (Oppegård kommune, 2010). Likevel tilsier ikke denne bestemmelsen at prinsippene må følges, i stedet er det mer en oppfordring. Skolen har heller ikke tilrettelagt avdeling, så det kan tenkes at det ikke er like essensielt med universelt utformede arealer. Dette medfører likevel at arealet blir utilgjengelig for personer med ulike funksjonsnedsettelse.

Soneinndeling

Göteborgs Stad har tekniske krav og anvisninger til utemiljøet i skolen, hvor de blant annet har retningslinjer for soneinndeling (Eklund, 2023). Til videregående skoler anbefaler de å innføre tre ulike soner, hvor to av disse har likhetstrekk med vår kategorisering av soneinndeling. Vi deler inn soner i rolige soner, blandingssoner og aktive soner. Göteborgs Stad har kalt sonene for "*lugna & naturlika zonen*", "*öppna og fartfyllda zonen*" og "*entré & angöring*" (Eklund, 2023). Den "*lugna & naturlika zonen*" tilsvarer vår rolige sone og dette skal være en sone hvor elevene kan slappe av både med andre og alene (Eklund, 2023). Denne typen sone kan både plasseres i nærheten av skolebygningen, men også lengre ut i arealet mot naturlig vegetasjon (Eklund, 2023). Den "*öppna og fartfyllda zonen*" tilsvarer det vi kategoriserer som aktivitetssone. Her skal det være plass til elevenes utfoldelse, hvor elevene kan velge mellom flere ulike aktiviteter (Eklund, 2023). Vi har valgt å ikke kategorisere inngang som en egen sone. I stedet har disse områdene inngått i blandingssonene. Blandingssonen er en kombinasjon av den aktive og den rolige sonen, hvor avslapning for eksempel kan være preget av mye ferdsel gjennom sonen.

Figur 7.1:
Sammenligning av
soneinndeling ved case-skolene.

Utearealet ved alle skolene består av en variasjon av rolige soner, blandingssoner og aktive soner. Dette viser til at det er gjort innsats for å dele inn områdene ut ifra hva de tilbyr. Ønsker man å spille basketball så finnes det en sone for dette, samtidig som man har egne soner for avslapning. Likevel er det stor variasjon i de ulike utearealene på hvordan dette er løst. Ved Drømtorp vgs (vist som nr. 3 i figur 7.1) er det ikke godt løst, der to av tre soner som tilbyr avslapning blir forstyrret av aktivitetstilbud. I tillegg er det lite avstand mellom ulike sittemøbler, hvilket byr på lite privatliv. Dersom man ønsker dette, er det heller ingen steder å gå for å trekke seg tilbake fordi arealet er så lite. Områdene er også lite skjermet fra parkeringsplassen og ferdsel, og det bærer preg av at det er lite plass. Likevel er det absolutt rom for forbedring.

Ved Roald Amundsen vgs (vist som nr. 2 i figur 7.1) er det flere soner i utearealet. Her skaper terrenget en naturlig romskapende effekt. Aktivitetstilbudet er plassert i egne soner slik at de ikke forstyrrer de rolige sonene. Inndelingen fungerer godt, spesielt med tanke på at disse aktivitetssonene ligger i det mest brukte området. På den måten kan hele området bli brukt av ulike grupper med ulike behov. Roald Amundsen vgs har også noen skjermede soner som blant annet ligger langs vestsiden av bygningen, hvilket tilbyr elevene områder hvor de kan være i fred.

Jessheim vgs (vist som nr. 1 i figur 7.1) har god soneinndeling i utearealet. Her er aktivitetssonene (2 og 4 i figur 7.2) klart definert av gangveier, møblement og vegetasjon som rammer inn rommene. I tillegg er det en stor aktivitetssone som er godt skjermet fra rolige soner på grunn av sonens plassering. Det finnes mange rolige soner (1 og 5 i figur 7.2) som tilbyr elevene sitteplasser og mulighet for avkobling. I tillegg er det noen blandingssoner (3 i figur 7.2) hvor avslapning kan bli forstyrret på grunn av ferdsel til og fra sitteplasser, butikk og andre fasiliteter, eller aktivitet i tilgrensende soner.

Figur 7.2:
Kollasj av foto av eksempler
på ulike soner ved Jessheim vgs.

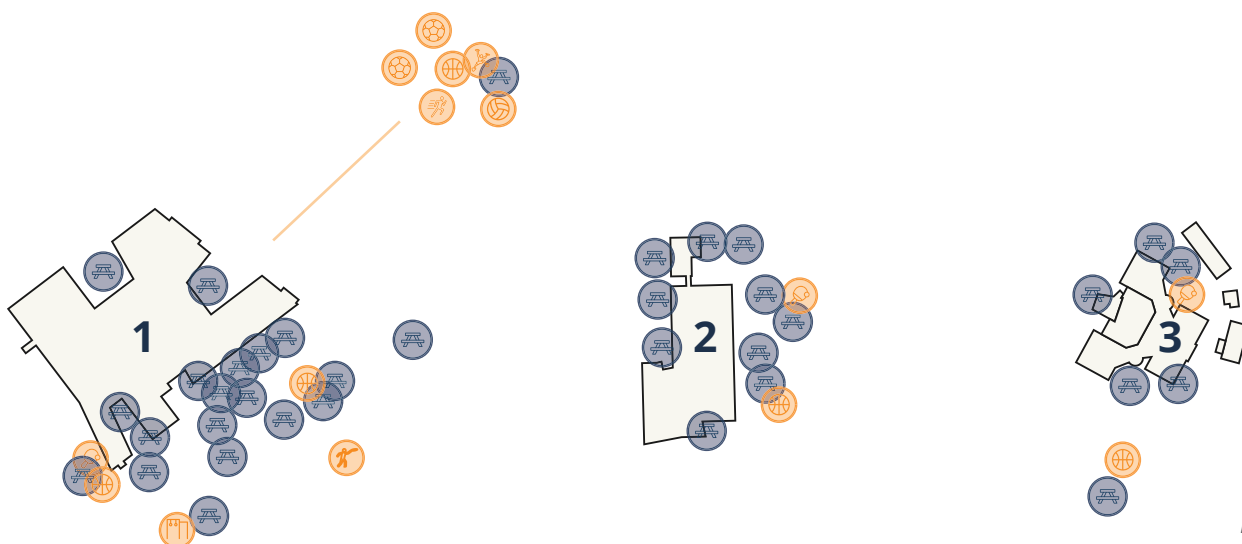
Innhold

De ulike skolene sitt uteareal består i hovedsak av det samme innholdet, som er sittemuligheter og aktivitetstilbud. Alle utearealene inneholder steder å sitte, basketballbaner og bordtennisbord. Jessheim vgs (vist som nr. 1 i figur 7.3) skiller seg ut ved at de også har tuftepark, volleyballbane, klatrevegg, ballbinge, løpebane og grusbane med fotballmål. I tillegg har de tilgang på frisbeegolfbane.

På de ulike skolene er det stor variasjon i utforming av sitteplassene. På Roald Amundsen vgs (vist som nr. 2 i figur 7.3) og Drømtorp vgs (vist som nr. 3 i figur 7.3) er det primært ordinære piknikbenker. Til tross for mangel på spennende design, er piknikbenkene svært populære hos elevene på grunn av funksjonen de innehar. Dette kom også frem under intervjuene, der elevene påpekte at de foretrekker benker med bord. På Roald Amundsen vgs er det også utplassert nyere benker, men disse fremstår mindre funksjonelle på grunn av utformingen. Dette viser at innholdet ikke kan være designet på en måte som går på bekostning av funksjon. På Jessheim vgs er sittemulighetene meget variert, samtidig som de står i stil med hverandre. Her er det mer gjennomtenkt og helhetlig planlagt, hvor både design og funksjon har

blitt hensyntatt, og dette skaper gode møteplasser i utearealene. Dette så vi under observasjon, der alle typer sitteplasser var i bruk i lunsjen.

På Jessheim vgs er det kun fastmontert møblement, hvilket begrenser elevenes mulighet for egen tilpasning i møblementet. Dette kan være negativt, ettersom Helvik & Buan (2020) viser til funn om at ungdom ønsker fleksible møteplasser. Under observasjon på Drømtorp vgs så vi blant annet at elevene flyttet rundt på møblementet for å sitte i solen. Likevel har møblene på Jessheim vgs stor grad av variasjon, med stoler og bord, enkeltstående benker, amfi og sittekanter langs bed med mer. Det er også en blanding av møbler på enkelte steder, der enkeltstående benker og sittekanter står i tilknytning til bord og stoler. Dette åpner for variasjon i hvor mange elever som kan sitte rundt sittegruppen. Ved Roald Amundsen vgs har de både fastmonterte og frittstående møbler, som kan være en god løsning for å tilby nettopp slik variasjon og tilpasningsmulighet som Helvik & Buan (2020) viser til. Med andre ord er strategisk plassert fastmontert møblement ofte en god løsning, men man bør vurdere hvorvidt det kan være positivt å inkludere noen fleksible møbelløsninger i tillegg.

Figur 7.3:
Sammenligning av innhold ved case-skolene.
(For tegnforklaring, se s. 58.)

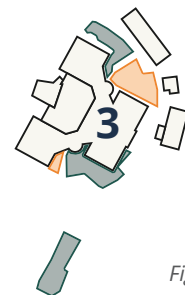
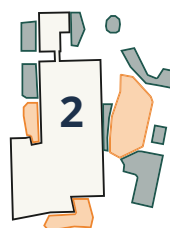
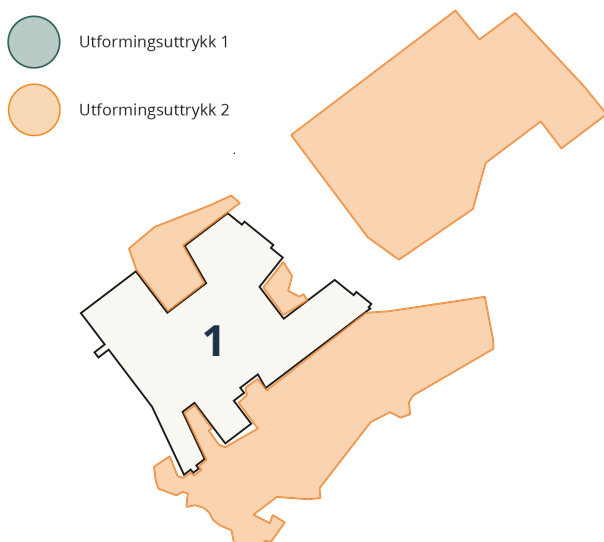
Utforming

Både på Roald Amundsen vgs (vist som nr. 2 i figur 7.4) og Drømtorp vgs (vist som nr. 3 i figur 7.4) er det to forskjellige utformingsuttrykk i utearealet, hvor den ene består av tradisjonelt møblement som piknikbenker. Det andre utformingsuttrykket er nyere møblement med andre designelementer. I motsetning finnes det kun ett utformingsuttrykk på Jessheim vgs (vist som nr. 1 i figur 7.4). Dette tilsier at på Jessheim vgs er det samme stil på møblementet rundt hele tomten, hvilket skaper et særpreg og gjør at de ulike områdene på tomten får tilhørighet til hverandre. Dette kan ha sammenheng med at det er påkrevd i reguleringsbestemmelsene tilknyttet Jessheim vgs, at området skal ha helhetlig arkitektonisk utforming (Ullensaker kommune, 2012), og dette ser man er gjennomført ved at de har benyttet seg av ett utformingsuttrykk. Derimot viser Roald Amundsen vgs og Drømtorp vgs til at manglende fokus på uteareal skaper en utforming som ligner et lappeteppe, hvor området preges av manglende helhet.

Vegetasjonsbruk

Vegetasjonsbruken er åpenbart mer gjennomført på Jessheim vgs enn Roald Amundsen vgs og Drømtorp vgs, og dette gjør mye for skolens uteareal. Jessheim

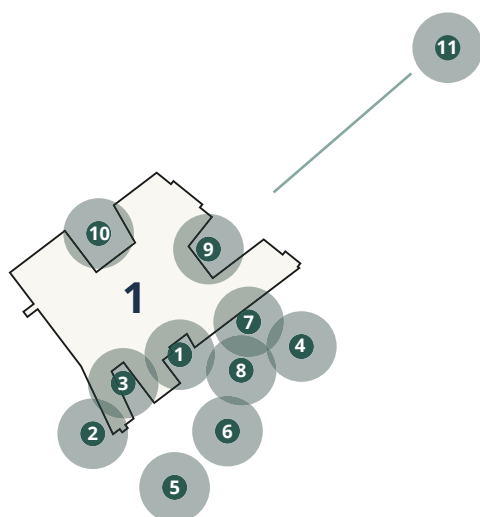
vgs har reguleringsbestemmelser om helhetlig og god estetisk utforming, hvor utearealet skal ha parkmessig preg (Ullensaker kommune, 2012). Samtidig er utearealet tegnet av et landskapsarkitektkontor. På Jessheim vgs er vegetasjonen med på å skape soneinndeling, i tillegg gjør det arealet mer innbydende ved å blant annet tilføre farger til stedet. I tillegg er det mye variasjon i vegetasjonen, og dette bidrar til et fint uttrykk på hele uteområdet. Her er det valgt vegetasjon med hensyn til sesongvariasjon, og det virker som det er tenkt på de ulike vegetasjonssjiktene. Dette skaper et meget innbydende areal. På både Roald Amundsen vgs og Drømtorp vgs virker det som at det ikke er etablert ny vegetasjon, og området er opparbeidet rundt allerede eksisterende vegetasjon. Roald Amundsen vgs sine reguleringsbestemmelser tilsier at det er ønsket å ivareta mest mulig av eksisterende vegetasjon (Oppegård kommune, 2010), og her består eksisterende vegetasjon av store trær og naturlig vegetasjon. Ved Drømtorp vgs er det kun et fåtall store trær. Å bygge ut skolens uteareal etter eksisterende vegetasjon fører i disse tilfellene til at enkelte områder blir mindre definerte og tilgjengelige. På grunn av terreng og tett vegetasjon er det flere av områdene på Roald Amundsen vgs som ikke kan brukes som oppholdssteder. Dette viser til at ivaretagelse av eksisterende vegetasjon i dette tilfellet, går på bekostning av elevenes bruksareal. I tillegg ser man gjennom ulikhetene på skolene at inkludering av landskapsarkitekt i planlegging og utforming av skolene kan bidra til et bedre utformet og mer velfungerende uteareal, som oppleves mer inviterende.

Figur 7.4:
Sammenligning av
utformingsuttrykk ved case-skolene.

Sosiale møteplasser

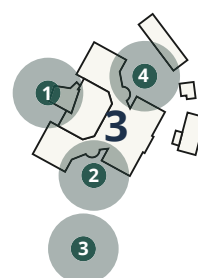
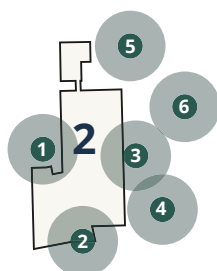
Tilbudet av sosiale møteplasser i utearealet fremstår mer gjennomtenkt på Jessheim vgs (vist som nr. 1 i figur 7.5) enn de øvrige skolene. På både Drømtorp vgs (vist som nr. 3 i figur 7.5) og Roald Amundsen vgs (vist som nr. 2 i figur 7.5) virker det som de fleste sosiale møteplassene har oppstått tilfeldig. Det fremstår derfor som at det ikke var hovedfokus å danne gode sosiale møteplasser i utearealene, og av den grunn blir noen av disse mindre brukt. Elevene ved begge skoler påpekte under intervju at de bruker veldig spesifikke områder, mens de unngår andre områder. På Roald Amundsen vgs er det i nyere tid forsøkt å skape møteplasser med nye benker, for eksempel rett utenfor kantina. Her trakk elevene frem at det er logisk å bruke dette arealet, fordi da kan de ta med lunsjen ut, noe som samsvarer med det vi så på observasjon. Dette viser at gjennomtenkt plassering av tilbud og bedre utformede soner for sosialisering er viktig for å øke bruken av utearealet. På Jessheim vgs er det meste av møblelementet satt ut med tanke på blant annet solforhold og hvor elevene er forventet og ønsket å oppholde seg. Dette resulterer i at disse møteplassene blir mye brukt, hvilket vi så under observasjon. Det er også mange ulike møteplasser spredt utover utearealet som har forskjellig innhold og størrelse. Dette byr på imøtekommenhet av ulike behov, og at både store og mindre grupper kan benytte seg av arealet.

Trygghet

Alle skolene ligger i nærheten av en trafikkert bilvei, hvilket kan føre til trafikkfare og utrygghet ved alle skolene. På Roald Amundsen vgs har de løst dette ved å sette opp et gjerde langs veien. Dette ble påpekt av elevene som positivt, fordi de følte det skjermet dem fra trafikk. Ved Jessheim vgs og Drømtorp vgs er det mer problematisk, på grunn av bilenes hastighet og mindre strategisk plassering av gangfelt. På Jessheim vgs er det anlagt to ferdselsårer som knytter skolen opp mot nærliggende butikker, men gangfeltet er plassert i midten av disse. Elevene påpekte at de heller springer over veien utenfor gangfeltene. Det er vist at det er større risiko for påkjørsel 50 meter foran og bak et gangfelt, fordi bilisten har fokus på gangfeltet og forventer ikke krysning på et annet sted (Vegdirektoratet, 2017). Av den grunn er det viktig at man passer på at ferdselsårene møter og krysser veien på en trygg måte, spesielt ved bygging av nye skoler.

Ved alle skolene er det også blitt trukket frem skilfare på vinterstid, spesielt i nærheten av mye brukte innganger og gangveier. Dette gjør ferdsel på området mindre trygt for elever, ansatte og andre besøkende.

Figur 7.5:
Sammenligning av
møteplasser ved case-skolene.

Viktige punkter for anbefalingene:

Tilgjengelighet:

- Kollektivtilbud
- Mange innganger
- Tilgang på matbutikk
- Universell utforming

Soneinndeling:

- Tre ulike soner
- God plassering av sonene

Innhold:

- Bredt tilbud av sitteplasser
- Ulike aktivitetsmuligheter
- Blanding av fastmontert og ikke fastmontert møblement
- Funksjon over form

Utforming:

- Helhetlig utforming

Vegetasjon:

- Variasjon
- Sesongvariasjon
- Romskapende vegetasjon
- Blanding av eksisterende og nyetablert vegetasjon

Sosiale møteplasser:

- God plassering i forhold til bl.a. solforhold, nærhet til funksjoner og soneinndeling

Trygghet:

- Skjermet fra trafikk
- Gjennomtenkt plassering av gangveier og gangfelt
- Tilrettelegge for trygg ferdsel gjennom hele året

7.2. Elevenes bruk og oppfatning av utearealene

Denne delen søker å besvare forskningsspørsmål 2: "Hvordan brukes og oppfattes utearealene av elevene?".

Elevenes bruk av utearealene

Resultatene viser til at det videregående elever gjør mest av ute på skolen er å henge med andre medelever. For eksempel består dette av å sitte på benker og spise lunsj sammen eller være aktive med ballspill. Dette er avhengig av innholdet de har tilgjengelig i uteområdene sine. For eksempel nevnte elever og ansatte ved Jessheim vgs mange ulike aktiviteter elevene gjør ute, mens på Drømtorp vgs var essensen i svarene at elevene "gjør ingenting" ute. Det var tydelig at elevene primært bruker uteområdene når det er godt vær, spesielt om uteområdene mangler innhold som byr på ulike aktiviteter. Dette er en generell tendens på skoler, at elever sjeldent går ut i dårlig vær, spesielt dersom utearealene mangler gode møteplasser og aktivitetstilbud (Jansson et al., 2018 referert til i Westgaard, 2020). Basert på Jansson et al., (2018, referert til i Westgaard, 2020) sine funn, kan det tenkes at det ville vært flere elever ved Jessheim vgs som er utendørs i dårlig vær, enn ved Drømtorp vgs. Dette kan samsvare med funn fra intervju hvor det kom frem at elevene går på skøyter på vinteren på Jessheim vgs. Dette tilsier at Jessheim vgs har et tilbud av aktiviteter og møteplasser som også egner seg på vinterstid, hvilket de ikke har på Drømtorp vgs. Oppgradering av tilbudet kunne dermed hatt positiv innvirkning på elevens bruk på tvers av sesonger.

Ifølge Fjørtoft et al. (2018) er ungdom på videregående godt utviklet fysisk, og er derfor i stand til å gjøre en rekke aktiviteter. I tillegg er det viktig for denne aldersgruppen at aktiviteten også innebærer sosialisering (Fjørtoft et al., 2018), slik som i basketball. Dette ser vi i funn fra intervjuene, ved at elevene

kun nevnte sosiale aktiviteter, som lagspill og felles bruk av tufteparken, når det kommer til hvilke aktiviteter de gjør ute. Dette samsvarer også med funnene til Westgaard (2020), der begge elevgruppene som ble intervjuet bemerket viktigheten av det sosiale ved aktivitet ute. I tillegg så vi under observasjon at de som benyttet seg av aktivitetstilbudene i hovedsak gjorde dette sammen med andre. Vi så også at de som slappet av i utearealene gjorde dette sammen med vennene sine, og de personene som satt alene ventet på noen som kom etterhvert.

I tillegg brukes utearealet ofte som en ferdselsåre for å komme seg til nærliggende fasiliteter som butikk eller hall/gymsal. Ved Drømtorp vgs ble det nevnt at elevene "bruker" utearealene for å komme seg vekk fra skolen i friminuttene sine for å kjøpe mat i Ski sentrum. Dette kan ha sammenheng med at elevene "ikke gjør noen ting" i utearealene, og derfor er det mer fristende å komme seg vekk. Vi så det samme ved observasjon på Roald Amundsen vgs, hvor elevene i hovedsak benyttet utearealet for å gå til butikken. Elevene går også til butikken på Jessheim vgs, men forskjellen her er at flere setter seg ned i utearealet når de kommer tilbake fra butikken.

Tolkningsbasert bruk

Under observasjon la vi merke til at elevene som benyttet seg av basketballbanen spilte ensprett. Det kan hende de ikke hadde tilgang på basketball, eller at de er mer komfortable eller erfarne med å sparke fotball. Dette er i samsvar med intervjuene, hvor det kom frem at de ønsker seg åpne plasser som kan brukes til fotball og andre ballspill. De er derfor ikke like avhengig av apparater, for eksempel en basketballkurv, for å være aktive. Likevel kan det tenkes at en basketballkurv på stedet indikerer at det er en plass for aktivitet. Elevenes tolkning og behov fører videre til at de bruker dette til ensprett, og ikke intensjonelt bruk (spille basketball), jf. Affordance theory (Gibson, 2014). En kan likevel tenke seg at de også kunne benyttet seg av et åpent areal som tilbyr mulighet for allsidig bruk til det samme. I så tilfelle

er det avhengig av at de allerede har et ønske om å spille ensprett og ikke trenger en "trigger" som oppfordrer til aktivitet, slik som en basketballkurv.

Tolkningsbasert bruk av møblement og omgivelsene så vi også når det kommer til hvordan elevene velger å slappe av og sitte ned. På Drømtorp vgs var det for eksempel en jentegjeng som satt på bordet på piknikbenken, og hvilte bena på benken. På Jessheim vgs var det en gjeng som satt seg på gresset og lente seg på statuen, i stedet for å bruke sittekanten like ved. Her var det også et par jenter som brukte bordtennisbordet som sitteplass, til tross for at det er flere sitteplasser i nærheten. På Roald Amundsen vgs var det flere som satt på bakken og brukte røttene som sitteplass. I tillegg ble en benk brukt som bordplate for å spille "bottleflip", og flere av benkene ble brukt til å ligge på. Vi så også her at elevene satt på bordet på piknikbenkene og lente bena på benken, slik som på Drømtorp vgs.

Pedagogisk bruk av utearealene

Det kommer frem av intervjuene at utearealene ikke brukes noe særlig til undervisning, og ingen av skolene har noen strategi for pedagogisk bruk av uteområdene. Det finnes trolig flere grunner til at utearealene ikke brukes i stor grad til pedagogisk bruk. For eksempel kan det tenkes å ha sammenheng med at områdene ikke er utformet på en måte som legger opp til dette. Dette temaet har ikke vært hovedfokus for oss, men har inngått som del av utforskningen av elevenes bruk av arealene. Det ble nevnt bruk av uteareal til gymtimer, men her brukes det i hovedsak tilleggsareal som skog og idrettsanlegg. Elevene bemerket at lærerne ikke fremstår særlig ivrige for å være ute i skoletimer, og at elevene må ta initiativ til dette selv. Under intervjuet med Viken fylkeskommune derimot, fremgikk det at de ønsker å innføre mer pedagogisk bruk i utearealene, spesielt på skoler med yrkesfaglige utdanningsprogram.

En elev fremmet et ønske om mer lærerengasjement:

"Jeg synes at lærerne [...] burde ta mer initiativ for at vi skal bruke utearealene."

- Elev, Jessheim vgs

Tilrettelagt avdeling sin bruk

Det kom frem at ved skolene med tilrettelagt avdeling brukes uteområdet i stor grad av disse klassene. Det vises til at lærerne er flinkere til å organisere aktiviteter, og det fremstår som en del av læreplanen deres å ha undervisning ute. Ved Jessheim vgs er det lagt opp fasiliteter som kan brukes i undervisningen som sansehage og universelt utformede turstier gjennom området. I tillegg har de planer om å opprette vekstkasser som er ment for bruk i undervisning. Disse klassene bruker også tilleggsareal i større grad, for eksempel nærliggende skog. Tilrettelagt avdeling har mer fokus og fleksibilitet i skolehverdagen på å være utendørs, og med stort antall lærere per elev blir det naturlig at de bruker utearealene i større grad.

Sikkerhet og vedlikehold

Når det gjelder sikkerhet og vedlikehold virker det som dette er i ok stand. Ved alle skolene ble det trukket frem godt driftspersonell som passer på arealene og vegetasjonen. Likevel ble det pekt på at det på vinterstid er områder som fremstår mindre trygge da de blir isete og glatte. Dette medfører at sesongvariasjon i bruken av utearealene blir forsterket. Utearealene brukes generelt sett mindre på vinterstid på grunn av snø, vind og kulde. Når det i tillegg ikke blir strødd og måket blir det enda mindre aktuelt for elevene å bruke det. Som nevnt har elevene på Jessheim vgs gått på skøyter på vinteren, og da er det viktig at ferdselen til skøytebanen ikke oppleves farlig. Det virker som elevene ville brukt utearealene mer på vinterstid dersom ferdselen på området opplevdes tryggere.

Viktige punkter for anbefalingene:

- Utearealene brukes i hovedsak til sosialisering og enkle aktiviteter som ensprett
- Et innholdsrikt uteareal oppfordrer til bruk på tvers av årstider, og sannsynliggjør bruk på tross av dårlig vær
- Et innholdsrikt uteareal kan øke antall elever i utearealene i friminuttene
- Elevene velger sosiale aktiviteter
- Elevene er i stand til å gjøre aktivitetene de selv ønsker, men kan dra nytte av en aktivitets-"trigger" for å starte aktivitet
- Møblelementet må åpne for ulikt og variert bruk
- Elevene setter pris på initiativ fra lærere til bruk av uteareal i skolesammenheng
- Et trygt uteareal fører til mer bruk
- Det er viktig å sørge for sklisikkert underlag ved viktige ferdselsårer

7.3. Elevenes ønsker og behov til utearealene

I denne delen vil vi diskutere funnene opp mot forskningsspørsmål 3: "Hva slags ønsker og behov har elevene når det gjelder uteareal ved skolen?".

Først diskuterer vi for hvorfor det er viktig å ivareta elevenes behov for uteareal ved å vise til hva deres behov er. Deretter vil vi se på elevenes ønsker til utearealet med bakgrunn i innspillene deres. Det vil bli presentert som ønsker og behov til innhold og utforming. Til slutt vil det vises til hvordan dette vil kunne bidra til elevenes skolehverdag.

7.3.1. Vil elevene virkelig være ute?

Det synes å være en generell oppfatning om at denne aldersgruppen ikke har noe særlig behov for eller ønske om å være ute. Dette kobles ofte opp til at de ikke har samme behov for lek som tidligere. En ansatt stilte for eksempel spørsmål ved hvorvidt elevene har noe behov i det hele tatt, og reflekterte rundt at de kanskje helst *vil* sitte inne. Alle mennesker har behov for, og godt av, å være i aktivitet (Fjørtoft et al., 2018), og ved å gjøre dette utendørs i grønne omgivelser legger man til en ekstra positiv påvirkningskraft på den mentale helsen (Grinde & Patil, 2009).

Gjennom intervjuene har det kommet tydelig frem at elevene *vil* være ute. De pekte på en følelse av at dette behovet eller ønsket er neglisjert, noe som forsterkes av at dårlig tilbud i utearealene svekker interessen deres for å være ute:

"Man vil gjerne komme seg ut, men [det er] ingenting å gjøre da..."

- Elev, Drømtorp vgs

Dette viser til at det kanskje er mer en vrangforestilling at videregående elever er "late" og bare vil sitte inne på mobilen.

Nye behov

Som vist i del 2.2. er videregående elever godt utviklet når det gjelder fysiske, psykososiale og kognitive evner. Dette underbygger forskjellene i hva slags behov de har på videregående i forhold til hva de hadde på ungdomsskolen. I likhet med denne utviklingen, er også skolehverdagen deres annerledes enn tidligere. Den videregående opplæringen fokuserer i større grad på veien videre, og flere begynner sin fremtidige yrkeskarriere allerede her. Spesielt på studiespesialiserende linjer blir fokuset raskt rettet mot studieteknikk, og karakterer har mye å si gjennom hele løpet. Kompetansekravene er også hevet betraktelig fra ungdomsskolen, og elevene står mer selvstendig i ansvar for egen læring. En elev ved Jessheim vgs reflekterte rundt denne nye skolehverdagen:

"For meg var overgangen fra ungdomsskole til videregående veldig [...], det påvirket negativt på liksom sosialiseringen min ute. Fordi det var så viktig for meg å finne ordentlig studieteknikker og det tok plutselig veldig mye av tiden min. Så da var det mange friminutt som ble brukt til å øve til prøver og jobbe med skole."

- Elev, Jessheim vgs

Videregående elever aktiviseres mindre i undervisningen, og både skolehverdag og fritid består av mye stillesitting (Fjørtoft et al., 2018). Hverdagen påvirkes også av mer karakterpress, sosialt press og en travlere hverdag ved at elevene får seg jobb eller annet ansvar. Man kan derfor argumentere for at elevene har et enda større behov for avbrekk og frisk luft i hverdagen, noe som flere av elevene sa at de velger bort på grunn av lite innbydende uteareal:

"Vi ender opp mye mer inne, så får vi vondt i hodet. Og det er fordi det er så dårlig tilbud ute."

- Elev, Drømtorp vgs

Gjennom funn fra intervjuene våre, er det vist at ungdommen har behov for uteområder som ikke setter begrensning på mulighetene for utfoldelse. Dette kan også understøtte et behov for å være selvstendig. På ungdomsskolen stilles det ofte krav om at elever skal være ute i friminuttet, gjerne under tilsyn fra ansatte, som setter en begrensning på utfoldelsen. Mer selvstendighet i valget om å være ute kan bidra til positiv personlig utvikling for denne aldersgruppen (Ryan & Deci, 2000; Paulsen et al., 2018). Selvstendighet kan tenkes å forsterke og å bli forsterket av følelsen av å bli voksen mens man går på videregående.

Det er også vist at mennesker har godt av naturelementer i omgivelsene sine, og vi har trolig et grunnleggende og evolusjonært behov for nærhet til natur (Grinde & Patil, 2009). Blant annet er det vist til at naturelementer har en positiv virkning på helse, prestasjon og helhetlig *"well-being"* (Grinde & Patil, 2009). Denne effekten ble trukket frem i flere av intervjuene med de ansatte, der de påpekte at utsikt mot naturen var en god kvalitet ved uterommet. Det var flere ansatte som nevnte at de brukte nærliggende turområder for å selv klare hodet og være i grønne omgivelser. Her syns vi det er viktig å bemerke at det er lite sannsynlig at elevene vil gå seg en tur i skogen i friminuttet. Dette faktumet var en gjenganger, spesielt under intervjuene på Drømtorp vgs, hvor utearealet består av lite annet enn en skog med tursti. Derfor er det enda viktigere å fokusere på å skape gode utearealer ved skolene som gjør at elevene oppholder seg mer i grønne omgivelser. Dette vil trolig bedre skoleprestasjonene deres (Kweon et al.,

2017), og i tillegg skape god trivsel og helse blant elevene. Gode utearealer vil også kunne være et godt tiltak for å oppfylle kravet om at skolens miljø skal fremme helse og trivsel, jf. Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. (1995) §1. En ansatt reflektere også over de positive effektene elevene kan oppleve ved å være utendørs:

"Det er jo veldig viktig å være ute. Og jeg tenker liksom at både det å få rørt på seg, og få frisk luft, og på en måte se noe litt annet enn klasserommet og tavle og sånn, er veldig sunt for elevene. Det gir dem litt avveksling og kanskje litt ro. Det gir litt andre impulser. Det å få være ute, det har de veldig godt av. De jobber mye inne, de jobber mye inne når de kommer hjem, så det å kunne være litt ute, det tror jeg er veldig sunt for de."

- Ansatt, Jessheim vgs

En ny studie (Bakken & Strandbu, 2023) viser at aldersgruppen er mer aktive enn hva de har vært tidligere. Funnene i denne studien viser at over 80% av dagens ungdom trener én eller flere ganger i uken (Bakken & Strandbu, 2023). I hovedsak trener videregående elever på treningsstudio, og interessen for dette har økt betraktelig etter pandemien (Bakken & Strandbu, 2023). Disse funnene viser til at videregående elever ønsker å være i aktivitet, og at tendensen tilsier at det er økende interesse for dette. Gode fasiliteter i utearealene ved skolen kan føre til at de flytter aktiviteten og treningen sin ut, både i og etter skoletid. For eksempel kan en velutstyrt tuftpark på skolen gjøre det mulig å utføre styrketrening rett etter skolen sammen med venner.

7.3.2. Innhold

Gjennom intervjuene har vi funnet ut at videregående elever har flere ønsker og behov for ulike aktiviteter og innhold i utearealene sine. Som nevnt er det vist at ungdom i denne alderen har behov for aktiviteter som byr på sosialisering (Fjørtoft et al., 2018). Dette samsvarer også med forskning på personlighetsutvikling, som vist i del 2.2., der en viktig påvirkningsfaktor for denne aldersgruppen er sosialisering. Alle elevene pekte på at de ønsker flere steder å sitte ute, slik at de kan henge med venner. De pekte på at dette ville øke sannsynligheten for å gå ut og nyte godt vær. I tillegg ønsker de sitteplasser som er skjermet for vær og vind, slik at de kan benytte seg av uteområdene også ved dårligere vær.

Elevene har også pekt på ønske om bred variasjon i muligheter for utendørs aktivitet. Dette består av ulike ballspill, som basketball, fotball, volleyball, ensprettet og liknende. I tillegg har de lyst til å gjøre andre aktiviteter som frisbeegolf og styrketrening. Elevene påpekte hvordan de ikke er avhengig av fastmontert utstyr som fotballmål for å være aktive, men trenger åpne rom som kan brukes til å spille ballspill. Ansatte har trukket frem at mulighet for å drive med aktiviteter med lavere intensitet som for eksempel utendørs sjakk også kunne bidratt til at flere elever kunne vært utendørs sammen. Dette kan være gunstig for å tilby et bredt utvalg aktiviteter som passer til alle, uansett fysiske forutsetninger. Slike aktiviteter vil også være passende med tanke på at denne aldersgruppen er opptatt av å følge sosiale normer om hygiene.

Kjønnsforskjeller

Fjørtoft et al. (2018) opplyser at jenter og gutter gjerne har ulike ønsker til aktiviteter, der gutter ofte retter seg mot konkurransedrevne aktiviteter, mens jenter prioriterer sosiale aktiviteter. Dette samsvarer med innspill fra intervjuene våre, hvor ønsker om ballspill gjerne kom fra gutter, mens jenter i større

grad fokuserer på viktigheten av gode sitteplasser. Flere av de ansatte trakk også frem at gutter har mer lopper i blodet, og et større behov for å få utløp for energi. Dette betyr ikke at ballspill utelukkende er ønsket av gutter, men det er gjerne de som nevner det først. Det kan tenkes at jenter ville satt pris på aktiviteter med lavere terskel og intensitet, slik som tidligere diskutert. Mer fleksible uterom som åpner for selvbestemte aktiviteter kan også bidra til å jevne ut kjønnsforskjeller i aktivitet blant ungdom (Rishaug, 2017). Av den grunn vil et uteareal som tilbyr en kombinasjon av aktivitetmuligheter og sitteplasser i ulike type rom oppfylle ulike behov på tvers av kjønn.

Pingpong til besvær

Ved alle skolene vi befarte var det plassert ut bordtennisbord i utearealene. Vår første tanke knyttet til dette var at det virket som et tiltak innført av fylkeskommunen. Vi tolket dette som et tiltak for å få elevene til å være aktive utendørs i løpet av skoledagen. Gjennom intervjuene har vi fått inntrykk av at det ikke har hatt ønsket effekt. Elevene fortalte at de bruker det mer som sitteplass enn til å spille bordtennis, noe vi også så under observasjon. I følge elevene har dette sammenheng med at bordtennis ikke egner seg i all slags vær, og derfor er det et større ønske om å gjøre dette innendørs. Elevene stilte seg positive til bordtennis, og det er åpenbart at dette er en fin sosialiseringsarena innendørs. Det kan tenkes at fylkeskommunen har tenkt at dette vil ha samme effekt utendørs, og dermed bidra til at elevene får mer frisk luft i skolehverdagen. Gjennom våre funn ser vi at det ikke gir ønsket effekt. I tillegg virker det som bordene opptar mer plass enn de gjør nytte. Det bør heller søkes å finne et aktivitetstilbud utendørs som skaper tilsvarende sosialiseringsarena som bordtennis gjør innendørs. På denne måten ville utearealene blitt mer brukt, og derfor vært et suksessfullt bidrag til miljøet på skolene.

Kapasitet

Det er et åpenbart kapasitetsproblem i utearealene ved de ulike videregående skolene. Alle elevene har påpekt at de opplever at de ikke får plass ved sitteplassene de dagene de ønsker å tilbringe tid ute. Dette gjelder også de ulike aktivitetsmulighetene de har ute, hvor de blant annet trakk frem at en basketballkurv kun har plass til 6-7 stykker. Ved Drømtorp vgs har de en liten basketballbane tilgjengelig, som vil si at omtrent 1% av elevene ved skolen kan bruke denne i friminuttet. Ved Jessheim vgs har de to basketballkurver i parkarealet på sørsiden av bygningen, som vil si at under 1% av elevene kan bruke disse av gangen. Dette gjør at det er en veldig liten del av elevene som faktisk får mulighet til å benytte seg av aktivitetstilbudet.

Jessheim vgs er den eneste skolen som oppfyller størrelsesanbefalingene for grunnskolen (Thorén et al., 2019), med et uteareal på ca. 39 kvm per elev. Likevel er det ikke nok sitteplasser og aktiviteter til alle som ønsker å være ute, og elevene fortalte at de sjelden "gidder" å gå ut for å se om det er plass. Dette kan tyde på at det ikke er nok å kun stille størrelseskrav til disse utearealene, og at man bør rette mer fokus på innholdet også. En idé kan være å anbefale for eksempel antall sitteplasser per elev, i likhet med størrelse, men dette krever mer data-grunnlag for å stilles enn vi har i denne oppgaven.

Tilgang på utstyr

Noe som også er viktig for bruk av utearealene, er tilgang på utstyr som basketball, piknikteppe, frisbee og liknende. Elevene trakk frem at de trenger tilgang på utstyr som utearealets fasiliteter legger til rette for av aktiviteter. Med tanke på at pausene ofte er korte, bør dette også være lett tilgjengelig i nærheten av utearealet hvis det skal føre til bruk. Under intervjuene har det blitt nevnt at slikt løst utstyr fort kan bli ødelagt eller borte, og flere har vist til at en elevstyrt ordning potensielt kan være en god løsning på dette problemet. Dette fordi elevene i så fall vil føle mer ansvar for utstyret, samtidig som det vil forenkle tilgangen.

På Jessheim vgs er nødvendig utstyr tilgjengelig på biblioteket, men elevene påpekte at det skal mye til for at de skal prioritere å bruke tid av friminuttet på å hente og levere tilbake dette. På Drømtorp vgs virker det som det er enkelt å få tak i utstyr fra hallen, som er en god plassering med tanke på nærheten til basketballbanen. Tilgang på utstyr er kanskje en av grunnene til at vi så elever spille ballspill på både Jessheim vgs og Drømtorp vgs under observasjon. Elevene ved Roald Amundsen vgs har ikke særlig god tilgang på utstyr, og det hadde vært interessant å se hva som hadde skjedd med bruken av utearealet dersom dette var mer tilgjengelig.

Utvidet bruk

Bedre uteareal med tilpasset innhold kan også føre til at elevene blir igjen etter skoletid for å henge sammen og sosialisere videre. For at dette skal skje, må arealene tilby gode møteplasser og sosialiseringsarenaer. Flere av elevene nevnte at de savnet å være igjen etter skolen sammen med venner slik de var på ungdomsskolen. De eneste elevene som har nevnt at de benytter seg av utearealet utenfor skoletid, er elevene ved Jessheim vgs. Dette viser til at et godt opparbeidet uteareal som elevene trives i, fører til at dette blir en viktig møteplass også utenfor skoletid. Det kan også tenkes at elevene heller benytter seg av aktivitetstilbud med høy intensitet utenfor skoletid, ettersom de ikke trenger å tenke på hygiene. Utearealet kan også være et godt nærmiljøanlegg for de som bor i området, uansett om de går på skolen eller ikke. Et slikt tilbud fører til mer aktivitet og bruk av området, selv etter at elever og ansatte drar hjem i 4-tiden. Med andre ord kan gode utearealer ved skolene bidra til god by- og stedsutvikling.

7.3.3. Utforming

Det er kjent at fine og innbydende arealer oppfordrer til bruk. Dette gjelder også videregående skoler. På Jessheim vgs er det lagt inn mye innsats i å gjøre området inviterende, og dette ble bemerket av de ulike informantene. Jessheim vgs skiller seg ut i forhold til andre videregående skoler ved at det er lagt inn fin

beplantning, varierende møteplasser og utforming tilpasset målgruppen. På den andre siden har man skoler som Drømtorp vgs hvor utearealet fremstår lite gjennomtenkt og tilpasset brukergruppen. Her har flere elever kommentert hvordan et lite attraktivt uteareal bidrar til at de velger å ikke oppholde seg der i friminuttene sine, spesielt når det ikke er noe særlig aktivitetstilbud der:

"Jeg synes det er så grått og traust her. Man vil gjerne komme seg ut. Men [det er] ingenting å gjøre [...] Om man bare kunne piffet det opp litt. Gjort det grønnere. Det er mye hvitt foran. Kanskje et kunstverk da, eller farger eller [noe], så det er litt mer innbydende."

- Elev, Drømtorp vgs

Mye tyder altså på at utearealer ved videregående skoler ville blitt mer brukt dersom det oppleves mer innbydende, samtidig som det skaper et helhetlig uttrykk på tomten. På Jessheim vgs ble det påpekt at bygningsmassen, som oppleves massiv og hard, mykes opp av det fine utearealet. Det ble under intervjuene trukket frem flere ønsker til tiltak for å gjøre utearealene mer inviterende. Dette består blant annet av varierende vegetasjon, nytt møblement og spennende fargebruk. De fleste er med andre ord bevisst på at attraktive arealer fasiliteterer for mer bruk, og dermed mer utendørs aktivitet. En ansatt reflekterte rundt hvordan mer estetisk fine arealer ville påvirket elevene:

"Også tror jeg det estetiske har veldig mye å si for trivsel. Det er sikkert ikke for alle, men jeg tror at de blir påvirket av at det ser fint og bra ut."

- Ansatt, Jessheim vgs

Godt valg av møblement i utearealene er viktig. Dette gjelder både med tanke på bruk, utseende og vedlikeholdsbehov. Elevene trakk frem at de foretrekker benker med bord, fordi da kan de ta med seg lunsj og generelt sitte mer avslappet. I tillegg skaper det bedre muligheter for sosialisering ettersom man sitter overfor hverandre, og det er plass til flere mennesker rundt bordet. Benker med bord gjør det også mulig å ta med seg skolearbeidet ut, noe som kan være et spesielt godt tilbud på videregående skoler der skolearbeid opptar mye av tiden til elevene. Funksjon er dermed viktigere enn form, og et enkelt piknikbord kan være like populært som en "designerbenk". Derfor er det ikke ønskelig at kult design går på bekostning av elevenes behov.

Valg av materialer

Det er også viktig at møblene er robuste og i god stand, slik at de kan brukes mye over lang tid. Elevene har under intervju nevnt at de ikke ønsker å bruke slitte møbler, for eksempel i frykt for å få "flis i rumpa". Det synes å være en tendens til at slitte møbler ikke byttes ut når det trengs, og dette kan ødelegge utearealenes helhet. Dette har vi sett både på Drømtorp vgs og Roald Amundsen vgs. Benker som denne (se figur 7.6) på Drømtorp vgs, påvirker området til å fremstå nedprioritert og slitt. Den blir lite brukt, så det å fjerne den kan løfte områdets uttrykk og bedre elevenes opplevelse av utearealet.

Figur 7.6:
Fotografi av ødelagt
benk ved Drømtorp vgs.

Basketballbaner har også blitt trukket frem som noe som fort blir slitt eller ødelagt. Dette kan påvirke bruken av utearealet, og det bør innføres bedre løsninger for å forhindre at kurvene slites i stykker gang på gang. Det finnes ulike løsninger som kan erstatte den tradisjonelle basketballkurven, for eksempel plastnett. Dette er en investering som kan lønne seg i lengden, og som elevene ønsker i utearealene sine. Bedre vedlikehold av selve banen kan også tydeliggjøre at den er ment for aktivitet, og føre til at elevene i større grad benytter seg av aktivitetstilbudet. En elev ved Roald Amundsen vgs, hvor basketballbanen er meget slitt, reflekterte rundt hvordan banen kan pusses opp og dermed brukes mer:

“Men jeg tror at hvis vi tegner opp en ny bane og får nye nett, gjør det litt tydelig at her er basketballbanene, så tror jeg faktisk at folk, i hvert fall gutter, kommer til å spille.”

- Elev, Roald Amundsen vgs

Soneinndeling

Ulike aktiviteter krever ulik plass. Samtidig har mennesker individuelle behov. Mens noen ønsker seg en stor og åpen plass for å spille fotball sammen, har andre kanskje lyst til å sitte og prate med vennene sine uten å føle at de blir overhørt. En annen person har kanskje lyst til å sitte i fred og lese en bok. Slike ulike behov kan løses med soneinndeling i utearealet, som skaper helhet i utearealet med god rominndeling.

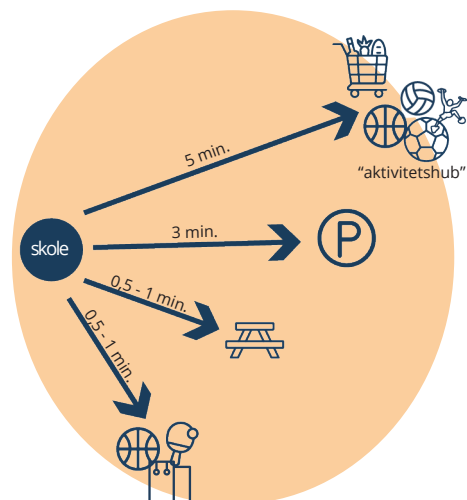
Under intervjuene har spesielt helsesykepleiere bemerket at enkelte elever har et behov for å skjermes litt ekstra. Dette kan være på grunn av ting som angst, usikkerhet eller bare en dårlig dag. Det er også en sterk kultur på videregående der man ikke ønsker å skille seg ut fra mengden. Her ble flere innganger, både til bygg og uteareal, trukket frem

som en god kvalitet ved skoleanlegget. Flere elever har også nevnt at de ønsker seg steder der de kan henge, uten å føle seg overvåket. Ved å skape små rom skjermet fra resten av utearealet, kan man tilby rolige og intime rom til sosialisering eller avslapning. Dette trenger ikke nødvendigvis å være lukkede rom, og kan utformes med for eksempel bruk av semi-permeabel vegetasjon.

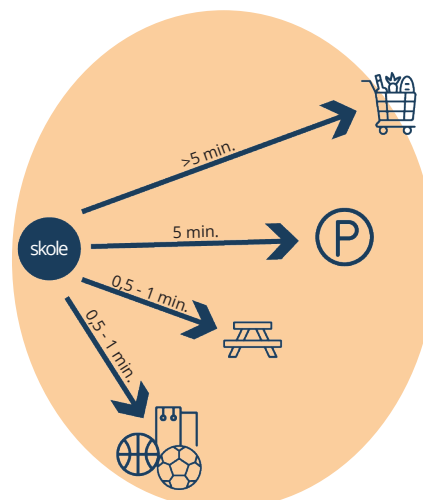
Som tidligere nevnt, er det også behov for større arealer som oppleves åpne og tilgjengelige. Flere elever har blant annet pekt på behov for å ha åpne sletter eller plasser for å spille ensprett eller bare for å være flere elever på samme sted. For eksempel viste det seg under observasjon på Drømtorp vgs at den ene (lille) åpne plassen de har foran hallen blir brukt, men her er det kun plass til én aktivitet av gangen. Åpne plasser kan gjøre det mulig med større samlinger av elever, og være en fin kontrast fra å sitte inne i klasserommet. Dermed byr disse sonene på et avbrekk for elevene. Et slikt område kan også tilby fleksibilitet og tilpasningsmuligheter, og derfor åpne for flere ulike aktiviteter. Dette viser til at elevene også har behov for noen fleksible soner i utearealene, noe som også åpner for deltakelse og bruk på tvers av kjønn (Rishaug, 2017).

Plassering av innhold

Gjennom intervjuene har viktigheten av klar soneinndeling og fornuftig plassering av innholdet blitt påpekt. For sistnevnte er det viktig at innhold er skjermet fra trafikk og andre farer, ligger i en akseptabel avstand fra skolen og er plassert slik at det skaper god sammenheng med resten av arealet. Ved to av skolene ble det for eksempel nevnt at det var vanskelig å bruke basketballkurvene på grunn av frykt for å treffe biler eller at ballen skal rulle avgårde. Elevene trakk også frem avstand som en terskel for å bruke arealene, ettersom de ikke ønsker å bruke for mye tid på å gå frem og tilbake. Dermed oppleves noe tilbud som utilgjengelig for elevene, slik som “aktivitetshuben” på Jessheim vgs. Her går elevene heller til butikken, som ligger omtrent like langt unna, enn å gå til for eksempel ballbingen. Dette vises i figur 7.7.

Jessheim vgs nåsituasjon

Ønsket avstand til innhold

Figur 7.7:
Gåavstand til innhold ved Jessheim vgs
sammenliknet med optimal avstand.

Denne problematikken ble også påpekt av en ansatt ved skolen:

"[Aktivitetshuben] er kanskje etablert litt langt unna. [Der er det] buldrevegg, fotballbinge og sånn. Alt burde vært her [i parkarealet]. Da hadde elevene brukt det mye mer, og vært mer dynamisk eller ja. Nå føles det veldig langt unna."

- Ansatt, Jessheim vgs

Dette viser at det er viktig å ha gjennomtenkt plassering slik at avstand ikke blir en hindring for bruk.

Trygghet i utearealene

Gjennom Opplæringslova (1998) §9 A-7 kreves det at "Skolane skal planleggjast, byggjast, tilretteleggjast og drivast slik at det blir teke omsyn til tryggleiken, helsa, trivselen og læringa til elevane." Innenfor trygghet inngår trafiksikkerhet, ulykkesrisiko, skilfare med mer (Helsedirektoratet, 2014). I tillegg er det viktig å ivareta elevens rett på et trygt skolemiljø (Opplæringslova, 1998, § 9 A-2), og forebygge mobbing, krenking og annen form for trakassering i det psykososiale miljøet.

Som tidligere nevnt er Roald Amundsen vgs skjermet fra biltrafikk med et gjerde. På Jessheim vgs er

hovedutearealet plassert bort fra bilvei, men de opplever likevel utrygge situasjoner når de går til butikken eller bussen. Elever og ansatte ved Drømtorp vgs har under intervju trukket frem flere påkjørsler utenfor skolen. Det er høy hastighet på bilene som kjører langs veien som går forbi skolen, hvilket er uheldig ettersom denne må krysses for å komme seg til bussholdeplassen. I tillegg ble det påpekt at ferdsel mellom skolen og hallen kan preges av biler som kjører fort på parkeringsplassen, og dette skaper utrygge situasjoner. Elevene viste en sterk bekymring rundt dette under intervju, og fortalte om faktiske hendelser som de har opplevd under tiden deres ved skolen:

"Vi blir [...] påkjørt når vi går over veien. Og det har skjedd"
"Ja, det er sant!"
"Ja, det skjedde i fjor. For da kom det en russebuss her, også gikk noen over veien."
"Men det er jo et industriområde, det er ganske skremmende at det ikke er gjort noe for å holde oss trygge i den forstand da."

- Elever, Drømtorp vgs

Dette viser til at det er viktig å ivareta trafiksikkerhet ved skolene, og at trygg skolevei er noe elevene bryr seg om. Trafikkerte veier kan også prege området

mye i form av støy og forurensning, som også påvirker elevenes trygghet og trivsel i skolehverdagen. I Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging (1995) stilles det også krav til at "Arealer og anlegg som skal brukes av barn og unge skal være sikret mot forurensning, støy, trafikkfare og annen helsefare", jf. punkt 2.5 bokstav a. Derfor er det flere grunner til å sørge for at utearealene er plassert skjermet fra trafikk.

Det skal være trygt å ferdes på skoleområdet, uansett værforhold. Dette innebærer blant annet at området skal være sklisikkert, hvilket også inngår i et universelt utformet uteareal. Ved alle skolene har det blitt nevnt at sklifare på vinteren kan hindre bruk av utearealet. Det skal ikke oppleves farlig å ferdes til og fra skolen eller utearealenes innhold. Dermed er det behov for bedre utforming og vedlikehold av de gangveiene som preges av dette. Samtidig kan ulike løsninger, som varmekabler i bakken, være aktuelt å investere i. Gjennom dette tilgjengeliggjøres utearealet mer, noe som også oppfordrer til bruk, selv på vinteren.

En annen side av trygghet i skolens uteareal handler om de psykososiale forholdene. Ansatte har påpekt at det må være god oversikt i arealene slik at de kan trå til dersom det oppstår situasjoner som slåsskamper eller mobbing. På Jessheim vgs ble det trukket frem blant annet høy voksentetthet ute på sommeren som et tiltak for å forebygge mobbing og hærverk. Likevel er det viktig at slike tiltak ikke går på bekostning av elevenes ønske om privatliv. Elevene nevnte selv at de ikke liker å føle seg overvåket, og gjennom arbeidet har vi funnet ut at skolene har gode løsninger på dette. På Roald Amundsen vgs bemerket elevene at de ikke føler seg overvåket selv om de er klar over at lærerne har utsyn gjennom persiennene. Under observasjonen på Jessheim vgs la vi også merke til at ansatte var tilstede og hadde oversikt over arealet. Likevel opplevdes ikke dette som overvåkning fordi de satt og spiste lunsjen sin, slik som alle andre.

Adkomst og parkering

Det er ønskelig at adkomst til skolen oppleves enkelt med miljøvennlige transportmidler som kollektivtransport og sykkel. Her er det viktig å sørge for god og trygg sykkelparkering i nærheten av inngangene til bygningen, og at ferdsel til og fra buss/tog er godt tilrettelagt. På Jessheim vgs ble det påpekt at omtrent halvparten av sykkelstativene ikke kan brukes på grunn av dårlig utforming, og dermed tar opp unødvendig mye plass. Det er viktig å passe på at sykkelparkeringen er godt løst, og oppfordrer til bruk.

Oppgavens definisjon av uteareal inkluderer ikke parkeringsareal. Likevel har parkering blitt trukket frem som et ønske under alle elevintervjuene. Det å kunne kjøre til skolen på egenhånd innebærer mer selvstendighet og ansvar, noe som kan være positivt for personlighetsutviklingen til elevene. Det er derfor forståelig at elevene ønsker parkering, men vi ønsker å vektlegge at dette ikke skal stå i veien for et godt uteareal. Parkering er problematisk på både Jessheim vgs og Drømtorp vgs, hvor parkeringsareal splitter opp utearealene. På Roald Amundsen vgs derimot ser man en bedre løsning hvor parkering er plassert utenom utearealet.

7.3.4. Bedre skolehverdag gjennom uteareal

Som vist, fører kjedelige og innholdsfattige utearealer til at elevene oppholder seg mer innendørs. Funnene viser til at dette svekker konsentrasjonsevne, motivasjon og dagsform. Flere elever bemerket for eksempel at de ofte får vondt i hodet og blir slappe i løpet av skoledagen. I følge elevene er dette noe som gjør skoledagen vanskeligere å komme seg gjennom. Ifølge flere ansatte, er elevene i en alder hvor de fort blir rastløse, og har behov for å få utløp for energi gjennom dagen. Langvarig stillesitting vil derfor være med på å svekke konsentrasjonsevnen deres (Fjørtoft et al., 2018). Å gå ut og trekke frisk luft i blant vil kunne motvirke denne negative effekten, og da er det viktig at man tilrettelegger for at elevene velger

å gå ut. En elev reflekterte rundt opplevde positive effekter av å være utendørs i friminuttet:

"[...] Jeg merket i fjor, de få gangene vi satt ute og spiste, så ble jeg i godt humør av det. Når det liksom var sol og varmt"

- Elev, Roald Amundsen vgs

Å få elevene ut i utearealene vil være et miljøskifte som kan ha flere positive effekter. For noen vil bare det å reise seg opp og gå et annet sted enn klasserommet være nok til å nullstille seg litt. Det er vist at bevegelse fyller hjernen med oksygen og ny energi (Fjørtoft et al., 2018). Som tidligere nevnt, kan det virke beroligende for noen å bevege seg ute i naturlige omgivelser, og dette vil dermed motvirke skolestress (Grinde & Patil, 2009). Om utearealene tilbyr gode og attraktive muligheter for aktivitet, vil dette også kunne medføre at elevene blir mer fysisk aktive. Fysisk aktivitet bidrar positivt til konsentrasjon, hukommelse og mental kapasitet (Hjelle, 2018).

Samtidig kan fysisk aktivitet forebygge stress og utbrenthet (Hjelle, 2018). Bedre uteareal kan også skape gode møteplasser, og sosialisering kan bidra til elevenes utvikling av metoder for selvregulering (Ryan & Deci, 2000). Alle disse effektene kan også virke positivt inn på skoleprestasjonene til elevene, og viser til viktigheten av å tilpasse uteområdene.

7.3.5. Oppsummering

En større forståelse av behovene til videregående elever og deres ønsker om og behov for å være ute, kan i seg selv være et steg i riktig retning. Elevene har godt av å være ute i skolehverdagen sin, og trenger derfor fine og interessante områder som inviterer til bruk. Utearealene må være tilpasset aldersgruppen og tilby elevene et eget sted å tilbringe tiden sin. Dette innebærer å skape gode sosialiseringsarenaer som åpner for felles aktiviteter. God ivaretagelse av elevenes behov kan bidra til bedre trivsel, økte skoleprestasjoner og dannelsen av gode vaner (Gardner & Lally, 2012).

En ansatt ved Drømtorp vgs oppsummerte elevenes behov under intervju:

"Men her trenger vi, på videregående, mer å tilrettelegge for å aktivisere. [...] Vi trenger det utstyret som gjør at elevene har lyst til å bruke det, være i bevegelse, trigge aktivitet. For det kommer ikke av seg selv. Få dem litt vekk fra mobilen for eksempel. Så vi trenger gode sitteplasser, for gode samtaler. Vi trenger trær som gir skygge eller som åpner for diskusjon fordi de er annerledes. Vi trenger ballplasser hvor de kan stå og kaste ball i kurv alene eller spille kamp, hvis de vil det. [...] Vi trenger også steder hvor folk kan sette seg ned å være alene, men hvor det er hyggelig å sitte under skyggen av et tre. Så den typen plasser. Plasser hvor det faktisk bare er grønt gress, hvor man kan sette seg ned på gresset eller legge seg ned i solen. Få lov til å være voksne, men sette pris på å være da, å leve."

- Ansatt, Drømtorp vgs

Viktige punkter for anbefalingene:

- Aktiviteter som byr på sosialisering, og som kan føre til videreutvikling av elevenes personlige og fysiske utvikling
- Sitteplasser der de kan henge med venner og spise lunsj
- Steder å sitte utendørs både i godt og dårlig vær
- Varierte muligheter for utendørs aktivitet, f.eks. styrketrening og sjakk
- Lavterskel aktivitetstilbud som krever mindre fysiske ferdigheter og intensitet
- Unngå aktiviteter som ikke fungerer godt utendørs, f.eks. bordtennis
- Nok kapasitet i aktivitets- og sosialiseringstilbudet
- Enkel tilgang på løst utstyr, gjerne elevstyrt
- Innbydende arealer med gjennomtenkt vegetasjon, som også kan bidra til å myke opp området
- Gode sitteplasser som tilbyr variert funksjon og som er av god kvalitet
- Møblement og aktivitetsapparater må være i god stand og kreve lite vedlikehold
- God sone- og rominndeling, som tilrettelegger for ulikt bruk og behov
- Fleksible soner som gir elevene frihet til eget bruk
- Fornuftig plassering av innhold
- Trygge utearealer

7.4. Dagens praksis

I denne delen søker vi å besvare forsknings-spørsmålet "Hvordan påvirker gjeldende krav og anbefalinger dagens praksis rundt utforming av uteareal ved videregående skoler?".

7.4.1. Normer og regler

Gjennom Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. (1995) er skolenes utearealer pålagt å utformes på en måte som fremmer helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold.

I tilknytning til forskriften er det utarbeidet en veileder (Helsedirektoratet, 2014) som gir anbefalinger til hvordan man kan oppfylle disse kravene. Veilederen inneholder ingen anbefalinger spesifikt tilknyttet videregående skoler, i stedet fremgår det i veilederen at anbefalingene er viktigst å ivareta på lavere årstrinn. Videre, skaper Thorén et al., (2019) sin forskning og følgende anbefalinger et viktig grunnlag, men disse er ikke basert på forskning om videregående skoler og dermed ikke tilpasset til eller lagd for disse utearealene. I rapporten omfatter Thorén et al. (2019) trinnene 0-15 år i Fjørtoft et al. (2018) sin aktivitetstrapp.

Denne mangelen på kunnskap om og anbefalinger til uteareal ved videregående skoler synes å være svært problematisk. Først og fremst er det vist at mangel på arealnormer og bruk av disse fører til bortfall av arealer (Nilsen, 2014), som videre reduserer mulighetene for å skape gode kvaliteter i arealene. Fagfolk, som landskapsarkitekter, har lite å slå i bordet med når de mangler forskning og anbefalinger å vise til, og dette gjør at de ikke får brukt den fagkunnskapen de har til å lage gode arealer. I tillegg har det kommet frem under intervjuene at flere elever føler at deres behov for uteareal blir nedprioritert, sammenliknet med lavere skoletrinn. Flere av elevene nevnte nettopp hvordan de følte seg bedre ivaretatt når det gjelder uteareal på ungdomsskolen i forhold til det de nå har på videregående. I tillegg pekte de på at utearealene de hadde på ungdomsskolen også bidro

til sosialisering etter skoletid:

"På ungdomsskolen min så ble vi igjen på skolen etter skoletid, for det var såpass mye å gjøre. Og det var flere ganger jeg ikke ville dra fra skolen, i forhold til her. Her vil jeg komme meg vekk, men der var det gøy."

- Elev, Drømtorp vgs

Reguleringsbestemmelser

Det er tydelig at ivaretagelse av arealnormer gjennom reguleringsbestemmelser er et godt verktøy. Gjennom Jessheim vgs ser vi hvordan godt formulerte og gjennomtenkte reguleringsbestemmelser kan sette grunnlag for gjennomførte prosjekter med utforming av uteareal i fokus. Reguleringsbestemmelser er likevel ikke utelukkende nok for å skape gode prosjekter. Jessheim vgs er også et godt eksempel på hvordan fagfolk, som landskapsarkitekter, er nødvendig for å sikre gode kvaliteter og velfungerende rom.

Anbefalingene stilt gjennom denne oppgaven, vil være et godt grunnlag for å lage reguleringsbestemmelser som sørger for gode uteoppholdsarealer som ivaretar elevenes ønsker og behov. Samtidig vil det være et verktøy landskapsarkitekter og andre fagfolk kan ta i bruk ved prosjektering av skoleanlegg.

7.4.2. Dagens praksis i Viken fylkeskommune

I denne oppgaven har Viken fylkeskommune som overordnet case fremmet viktigheten av kompetanse om utforming av videregående skoler. Viken fylkeskommune er en fylkeskommune som har lang og bred erfaring med planlegging av videregående skoler (gjennom de tidligere fylkene), og jobber aktivt med å videreutvikle sin egen praksis rundt dette. Det

er også fordelaktig at de har en egen avdeling som arbeider med dette fast. Dermed har de muligheten til å i større grad hensynta utearealene, og stille krav til dette i blant annet byggeprogram. Andre fylkeskommuner har ikke samme bakgrunn, og i mangel på konkrete nasjonale retningslinjer for utearealet kan det tenkes at dette fokuset faller bort under prosjektet. Landskapsarkitekten påpekte også denne tendensen på videregående skoler i andre deler av landet, der det er en åpenbar forskjell fra uteareal ved videregående skoler i Viken fylkeskommune. Det er også vist at ved tilgang på generelle anbefalinger til for eksempel arealstørrelse, blir dette i større grad ivare tatt ved prosjektering (Thorén et al., 2019). Likevel viser det seg å være viktig at disse anbefalingene er stilt ut fra et godt og grundig kunnskapsgrunnlag slik at det får troverdig forankring (Thorén et al., 2019).

Som nevnt er byggeprogrammet styringsverktøyet til Viken fylkeskommune ved planlegging, bygging og rehabilitering av videregående skoler. Fylkeskommunen utarbeider et byggeprogram for hvert spesifikke prosjekt, og her er det mulighet til å rette fokus mot utearealet. Viken fylkeskommune inkluderer landskapsarkitekt i utarbeidelsen av deres byggeprogram, hvilket trolig forsterker dette fokuset. Eksempelvis hadde byggeprogrammet til Jessheim vgs et detaljert kapittel om uteareal ("D7 Utendørsanlegg"), hvor de blant annet beskriver hvordan aktivitetstilbud de ønsker at skal etableres (Akershus fylkeskommune, 2012). I tillegg er det god anvisning på utforming og kvalitet på møblement og apparater, og det legger opp til helhetlig og kvalitetsrik utforming av hele området (Akershus fylkeskommune, 2012). Det vises også til hvordan ønsket vedlikehold skal foregå, samt hva slags vegetasjon, oppholdsarealer og vegarealer som skal etableres (Akershus fylkeskommune, 2012). Som vist gjennom oppgaven har dette byggeprogrammet resultert i et godt opparbeidet uteareal som blir mye brukt av elever, ansatte og lokalbefolkningen.

Viken fylkeskommune har, som tidligere nevnt, innført en strategi for helsefremmende skoler (Viken fylkeskommune, 2021). I strategien er det spesielt to punkter som vi ønsker å trekke frem. Dette er punkt 5 om at skolen skal tilrettelegge for at elevene får oppleve bevegelsesglede, og punkt 6 om at skolen skal ha et godt universelt utformet læringsmiljø (Viken fylkeskommune, 2021). Under punkt 5 står det at skolen skal oppfordre ungdommen til å være fysisk aktiv i 1 time hver dag, hvor en del av aktiviteten bør gjennomføres i forbindelse med skolehverdagen (Viken fylkeskommune, 2021). Med gym kun én gang i uken, er det fire resterende skoledager som må dekkes med aktivitet. Punkt 6 sier at skolen og skolens arealer bør være tilrettelagt slik at det er lett å velge ulike aktiviteter i løpet av skoledagen, både i undervisning og i fritid (Viken fylkeskommune, 2021). Dersom utearealene hadde vært tilrettelagt for aktivitet, for eksempel med basketballbane eller volleyballbane, så kunne dette vært med på å oppfylle punkt 5. Det hadde gitt elevene tilgang på aktivitetsområder å bruke i pauser, og eventuelt etter skoletid. Slik tilrettelegging av areal ville i seg selv vært en oppfordring til elevene om å være i fysisk aktivitet.

Dette tilsier at utearealer kan være en bidragsyter til å oppfylle fylkeskommunens strategi om helsefremmende skoler (evt. liknende strategier). Tidligere presenterte funn viser også at gode utearealer kan fremme elevenes trivsel, læring og helse, hvilket fylkeskommunen er pålagt å sørge for gjennom Opplæringslova (1998) § 9 A-7. Derfor vil det være fordelaktig for fylkeskommunen å vektlegge utearealet ved planlegging, bygging og rehabilitering av videregående skoler. Her er byggeprogrammet et godt verktøy for å stille gode og konkrete krav til utearealet. Samarbeid med landskapsarkitekt i utformingen av byggeprogrammet, slik Viken fylkeskommune praktiserer, bidrar til at utearealene får mer oppmerksomhet og bedre utforming. Oppgaven har fokusert på Viken fylkeskommune sin praksis, men dette kan gjøres gjeldende for alle fylkeskommuner.

7.4.3. Behov for retningslinjer

Det er viktig å sørge for at behovene til elevene dekkes i arbeidet med skolens uteareal. Dette er ofte noe som starter lenge før elevene skal bruke arealet, nemlig i planfasen. Landskapsarkitekten pekte på et behov for råd og veiledning ved prosjektering av utearealet til videregående skoler, ettersom dette i dag mangler. Prosjektering av videregående skoler er ofte gjort gjennom konkurranser, der konsulenter må budsjettere tiden sin godt. Dermed er det sannsynlig at det ikke settes av mye tid til å innhente kunnskap og inspirasjon om hva slags innhold som burde tegnes inn, særlig med tanke på at dette ikke er så tilgjengelig i dag. En samling av anbefalinger, spesifikt for videregående skoler, ville gjort arbeidet lettere for en landskapsarkitekt fordi de hadde noe å se til. I tillegg ville fylkeskommunen hatt noe å vise til ved utarbeidelse av byggeprogram, noe som kan føre til bedre praksis over hele landet. Dermed kan slike anbefalinger og bruk av de i alle prosjektfaser, føre til bedre utearealer ved alle videregående skoler, og utjevne regionale forskjeller i utforming.

Hvor ligger ansvaret?

Det kan tenkes at det faktisk at videregående skoler er underlagt fylkeskommunens ansvar og ikke kommunen medfører forskjeller i hvordan utforming av utearealene praktiseres. Selv om videregående ikke er en del av den obligatoriske opplæringen, går de fleste 16-18 åringer på videregående. Høsten 2019 var 92,8% av alle 16-18 åringer i Norge registrert som elever, lærlinger eller lærekandidater i videregående skole (Thune et al., 2022). I dag er det dermed ingen tvil om at man går på videregående etter grunnskolen, og det blir en naturlig del av skolegangen til elevene. Denne naturlige overgangen fra ungdomsskole til videregående, gjør at man kan stille spørsmål ved overføringen av ansvar fra kommune til fylkeskommune. Er dette noe som bidrar til et svakt fokus på utearealer, spesielt på områder hvor det ikke bygges og driftes mange videregående skoler? Eller handler det mer om at det er utarbeidet

gode anbefalinger for uteareal i grunnskolen (Thorén et al., 2019) som kommunene kan lene seg på ved skoleprosjekter? Det kan tenkes at liknende retningslinjer for videregående skoler kunne bidratt til å bedre praksisen over hele landet. Ansvaret ligger i så fall på nasjonalt nivå, der myndighetene må stille tydeligere krav til uteareal ved videregående skoler, og likestille dette med kravene stilt til grunnskolen.

Elevmedvirkning

Det fremgår av intervjuene at elevene har et ønske om å bli hørt, og dette støttes av de ansatte ved skolene. Viken fylkeskommune peker også på deres fokus på brukermedvirkning i tidlig fase for å sørge for godt forankrede og gjennomførte skoleprosjekter. Landskapsarkitekten trakk også frem hvordan hen skulle ønske at det hadde vært mer medvirkning i prosjekteringen av Jessheim vgs. Medvirkning kan være svært effektivt ved slike prosjekter ettersom behov og ønsker varierer både på tvers av aldersgrupper og individer (Fjørtoft et al., 2018). Fjørtoft et al. (2018) viser til at når ungdom først blir spurt under medvirkning har de mye å komme med, hvilket vi også opplevde i stor grad under intervjuene våre. Likevel er det viktig å huske på at i medvirkningsprosesser om videregående skoler vil elevene som oftest komme med innspill til en skole de ikke kommer til å gå på selv. Til tross for dette er det nærliggende å tenke at de har mye av de samme behovene som de som kommer etter dem. Funn fra intervjuene viser at elevene har like behov og ønsker på tvers av skoler, hvilket tyder på at medvirkning gir representative innspill for kommende elever. Elevene ønsker i hvert fall å bli inkludert i planleggingen, og kom selv med ulike forslag til løsninger som kunne blitt brukt for bedre medvirkning.

Det kan også være en løsning å innføre fleksible uteareal som kan tilpasses etterhvert. For eksempel kan en stor vegg som kan tagges på av elevene som går på skolen skape en følelse av tilhørighet til skolen. Det ble nevnt av elevene under intervju at dersom de fikk lov til å bli med på å skape utearealene

sine, ville det bli brukt mer. Ved Roald Amundsen vgs ble det av flere trukket frem hvordan elevrådet har god dialog med ledelsen ved skolen. Her trekker elevene frem at de føler seg hørt og at de kan komme med innspill på en enkel og god måte for å bedre elevenes hverdag og trivsel. Under intervjuet virket elevene motivert for å fremme et ønske om flere utendørs sitteplasser, og de var trygge på at dette kom til å bli gjennomført. Under er et utdrag fra samtalen, hvor de luftet ideen med hverandre:

"Så jeg tror at hvis vi hadde tatt det opp så hadde de fikset det, relativt kjapt."

Flere sier ja

"Det burde vi egentlig... Vi burde egentlig høre med de nå, sånn at vi får det til til sommeren."

- Elever ved Roald Amundsen vgs

Dette viser til at god ledelse med engasjement for elevenes trivsel på skolen, kan legge til rette for at elevene kan være med å skape utearealene sine, selv etter prosjektets ferdigstilling. Derfor bør man sørge for at elevene kan medvirke i alle faser, og at god involvering av elevene kan føre til en følelse av tilhørighet til utearealene.

Støttespillere

Det ligger mye positivt i en engasjert ledelse og involverte lærere. Fjørtoft et al. (2018) viser til at lærere, ansatte ved skoler og andre voksne figurer i livet til ungdom er viktige pådrivere til fysisk aktivitet. Disse kan være essensielle for å inspirere ungdommen til å være mer aktive gjennom å støtte og tilrettelegge for fysisk aktivitet, også utendørs (Fjørtoft et al., 2018). Under observasjon så vi et godt eksempel på en støttespiller, hvor en ansatt gikk bort til en vennegjeng og skrøt av at de var ute i det gode været. Videregående elever er blant de minst aktive

gruppene (Fjørtoft et al., 2018), og kan dra nytte av noen som dytter dem i riktig retning. Dette kan også være med på å føre til gode vaner for et varig aktivt liv i frisk luft (Fjørtoft et al., 2018).

Ansatte, som for eksempel miljøarbeidere, kan spille en viktig rolle i å skape en god holdning blant elevene til å være ute sammen på skolen. Dette gjelder spesielt med tanke på at elevene begynner videregående skole i sommerhalvåret, hvor utearealene kan skape en god arena for å knytte viktige relasjoner ved skolestart. Gjennom intervjuene har nettopp miljøarbeidere ved skolene vist et stort ønske om å benytte seg av utendørsaktiviteter for å bedre miljøet ved skolene. Det ble også nevnt at grupperinger i elevgruppene lettere kan løses opp gjennom bruk av utearealene, hvilket kan bidra til å skape bedre relasjoner på tvers av klasser og russegrupper. Dette fordi det er en annen situasjon enn den elevene har skapt seg innendørs i for eksempel kantina, hvor elevene gjerne har dannet seg en hierarkisk organisering av sitteplasser og gjenger. Utendørs kan slikt klima løses opp ved en miljøforandring, der det kan oppleves enklere å ta kontakt med andre på tvers av vennegjenger. Funnene våre viser til at det for eksempel oppleves lettere å spørre om å få bli med på basketballaget enn å kunne sette seg ned med en etablert vennegjeng inne i kantina. Dette er også vist i Thune-Holm (2018) hvor elevene påpeker at å være utendørs sammen har positiv effekt på sosialiseringen deres, fordi det føles lettere å ta kontakt og bli kjent med medelever.

Viktige punkter for anbefalingene:

- Anbefalinger kan være gunstig for alle faser i prosjekter med videregående skoler
- Spesifikke normer fører til bedre ivaretagelse av kvaliteter i utearealene
- Elevmedvirkning i alle faser må sørges for. Dette innebærer også at man åpner for samskaping etter prosjektets ferdigstilling. Dette kan gjøres gjennom fleksible løsninger som åpner for tilpasning senere
- Engasjert ledelse og lærere kan være viktige pådrivere for bruk av utearealene og aktivitet blant ungdommen
- Utearealene er en god arena for å bedre det psykososiale miljøet ved skolene. Utearealene kan med fordel brukes i større grad ved skolestart for å hjelpe elevene til å knytte relasjoner

7.5. Variasjon i innspill

Under de ulike intervjuene, opplevde vi stor variasjon i både informasjon og engasjement rundt elevenes bruk av utearealene. Ved Jessheim vgs ble det sakte, men sikkert forklart hvordan de bruker utearealene sine, og elevene la ikke så mye inn i alle mulighetene de har i utearealene. Ved spørsmål om hva de savnet ved utearealet hadde de få mangler å trekke frem. Mye av informasjonen vi fikk kom derfor fra de ansatte ved denne skolen. På den andre siden ble det raskt mye engasjement rundt hvor lite elevene er utendørs på Drømtorp vgs, der alle ønsket å få frem hvor lite de har å gjøre ute. På spørsmålet om hva de savnet ved utearealet hadde de mye på hjertet, og det virker som de er frustrert over de dårlige utearealene. De pekte stadig på hvordan utearealene er så dårlige at de forblir inne, og at dette påvirker skolehverdagen negativt. Elevene vil med andre ord være ute, og dette behovet kommer sterkere frem jo mindre tilbud de har. Denne opplevelsen fra intervjuene kan ses på som et funn i seg selv, og vi synes derfor dette er interessant å trekke frem.

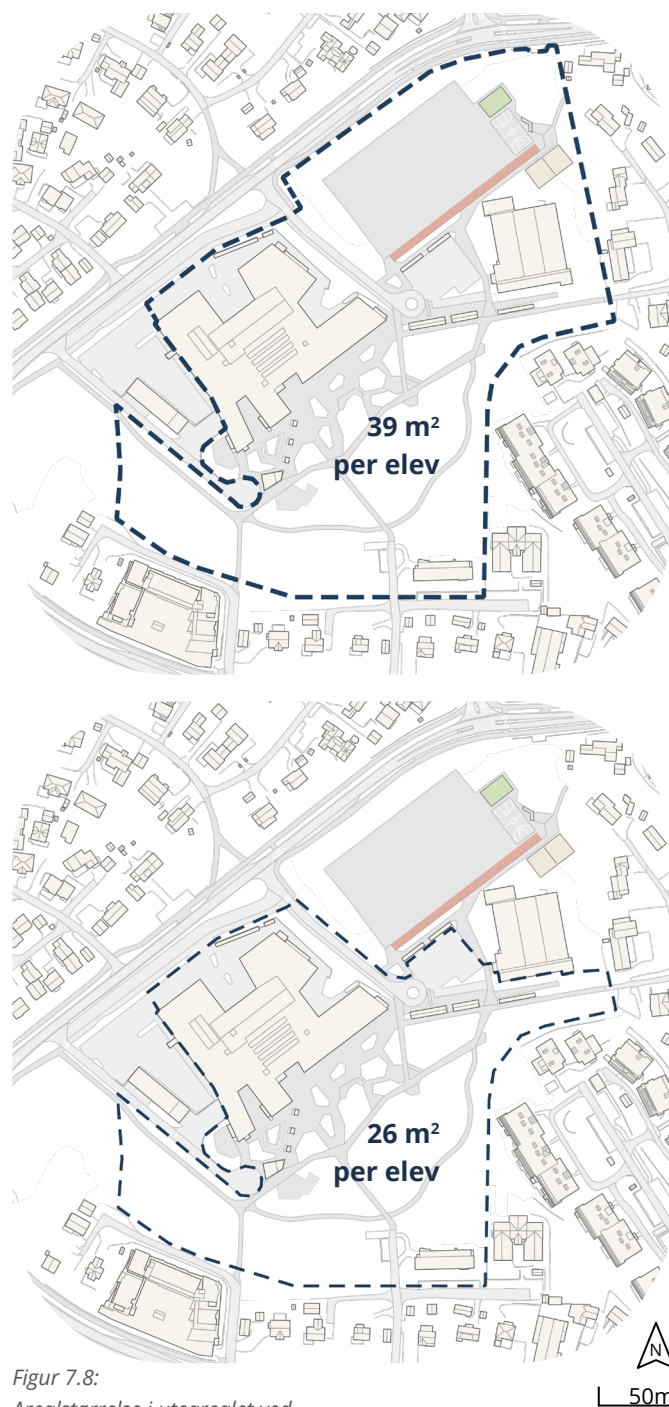
Ulikhetene kan være preget av at på Jessheim vgs er det et godt opparbeidet uteareal med ulike aktivitets-tilbud og sosialiseringssoner. Det kan tenkes at med et slikt uteareal er det kanskje ikke noe elevene legger spesielt merke til i hverdagen. Dersom de ønsker å tilbringe friminuttet ute så har de plass og mulighet til dette i et innbydende uteareal. På den andre siden kan det hende at elevene på Drømtorp vgs merker mer til manglene og det negative fordi deres uteareal består av så lite. På Drømtorp vgs trakk elevene også frem eksempler på andre skoler de mente hadde gode uteareal. Det kan virke som at elevene på skoler med dårlig uteareal reflekterer mer over utearealene sine, enn elever på skoler med gode utearealer. Vi har kun sett på tre ulike skoler, og det hadde vært interessant å se på om dette er en generell tendens ved andre skoler.

På flere av skolene hadde de ansatte en del informasjon knyttet til elevenes bruk av utearealene. Det kan tenkes at dette er fordi de har bedre oversikt over hva de ulike elevene gjør og hvor de oppholder seg, mens elevene kun får med seg det som skjer der de selv oppholder seg. De ansatte er gjerne ved skolen over flere år enn hva elevene er selv, og har derfor også oversikt over enda flere elever sitt bruk av utearealene. Under observasjon så vi ansatte i utearealene ved alle tre skolene, og det kan tenkes at de får god oversikt over elevenes bruk gjennom observasjoner hver dag. Gjennom de ansatte har vi derfor fått flere gode innspill som kan både understøtte og utfylle elevenes innspill om hvordan utearealene brukes.

7.6. Arealstørrelse

Nilsen (2014) viser til at uten størrelsesnormer er det vanskeligere å ta vare på gode kvaliteter i utearealet. Av den grunn er Thorén et al., (2019) sine anbefalinger for størrelse på utearealene et godt grunnlag for å tilrettelegge for god utforming av utearealene. Dersom man stiller minstekrav til størrelse, fører det til at man må fylle arealet deretter. Ideelt sett, kan man tenke seg at større areal fører til mer innhold, som igjen fører til mer bruk. Gjennom casene våre ser vi også denne tendensen. Her ser vi at casen med mest areal, Jessheim vgs (39 m² per elev), er den skolen med best areal og mest innhold. Mens skolen med minst areal, Drømtorp vgs (8 m² per elev), er den skolen med dårligst areal og minst innhold. Dette viser til behovet for å formulere størrelsesanbefalinger også i videregående skoler. Nilsen (2014) viser til at ca. 90% av landskapsarkitekter i studien ønsket klare retningslinjer som gir minimumsstørrelse for utendørs lekeareal per barn i barnehagen. Det kan tenkes at landskapsarkitektene hadde ønsket liknende retningslinjer for videregående skolars uteareal. Det å innføre arealnormer på overordnet nivå vil også gi oppdragsgiver noe håndfast å kreve av utbygger. Spørsmålet blir hvordan man skal finne frem til disse.

Vi ønsker å se nærmere på hva slags størrelse det bør være på utearealet ved en videregående skole ved å trekke frem Jessheim vgs som eksempel. Denne skolen følger som nevnt anbefalingene stilt i Thorén et al., (2019), og har et areal på 39 m² per elev. Dette bidrar trolig til at arealet har blitt fylt med mye innhold og varierte aktiviteter. Likevel er en del av dette innholdet, spesielt aktivitetstilbudet, plassert ved hallen, og som vi har avdekket under prosjektet er dette arealet så å si ikke i bruk. Dette arealet fremstår adskilt, både på grunn av avstanden fra resten av arealet og fordi det oppleves som et eget rom. Trekker man fra denne delen av utearealet, får man et areal på 26 m² per elev. Dette er vist i figur 7.8.

Figur 7.8:
Arealstørrelse i utearealet ved
Jessheim vgs med og uten "aktivitetshub".

Dette er faktisk samme antall kvadratmeter per elev som det er på Roald Amundsen vgs, men det er stor forskjell i hvordan arealene er utformet og hvordan de brukes. Gjenstående areal på Jessheim vgs er i stor grad brukt av både elever og ansatte, og fremstår som en god sosialiserings- og aktivitetsarena som er utviklet for elevene. På den andre siden er utearealet på Roald Amundsen vgs mindre brukt, og mye av arealet er utilgjengelig og ikke opparbeidet for bruk. Dette viser til sammenhengen mellom arealstørrelse, innhold og utforming. Som Thorén et al., (2019) også bemerker, er ikke arealstørrelse eneste løsning i retning mot gode uteareal ved skoler:

“Arealnormer bidrar til å hindre det verste, men fremmer ikke det beste” (Thorén et al., 2019, s. 9).

Jessheim vgs sitt uteareal er et godt eksempel på at mellom 25 og 30 m² per elev kan være en fin arealstørrelse for videregående skoler, og at dette åpner for mye og variert innhold. Dette er likevel avhengig av god utforming og tilpasset innhold, samt at det er nok kapasitet (diskutert i 7.3.2.). Landskapsarkitekter har her en viktig rolle i å prosjektere inn dette, og gjennom størrelsesanbefalinger får de mer spillerom til å fylle utearealet med spennende innhold. På slik måte kan anbefalinger til arealstørrelser føre til et levende uteareal som åpner for sosialisering og aktivitet utendørs i skolehverdagen for **alle** elevene ved skolen.

Denne refleksjonen om arealstørrelse til utearealene representerer en generell tilnærming til størrelse. Vi har ikke hensyntatt ulike plasseringer av anleggene, for eksempel i tett bebyggelse i forhold til i spredt bebyggelse, og har kun datagrunnlag fra de tre case-skolene. Vi har forsøkt å velge skoler som kan representere situasjonen for de fleste videregående skoler i landet (se 4.2.2), og basert på dette mener vi det er fornuftig å anbefale arealstørrelse på 25-30 m² per elev.

Viktige punkter for anbefalingene:

- Mellom 25-30 kvm per elev virker som en god generell størrelsesanbefaling for uteareal ved videregående skoler
- Størrelsesanbefalingen er et godt grunnlag, men den er ikke tilstrekkelig for å skape et godt uteareal. Innhold, utforming og størrelse må planlegges helhetlig
- Landskapsarkitekter har en viktig rolle i å prosjektere gode utearealer med godt innhold og utforming

8

Anbefalinger

Anbefalinger

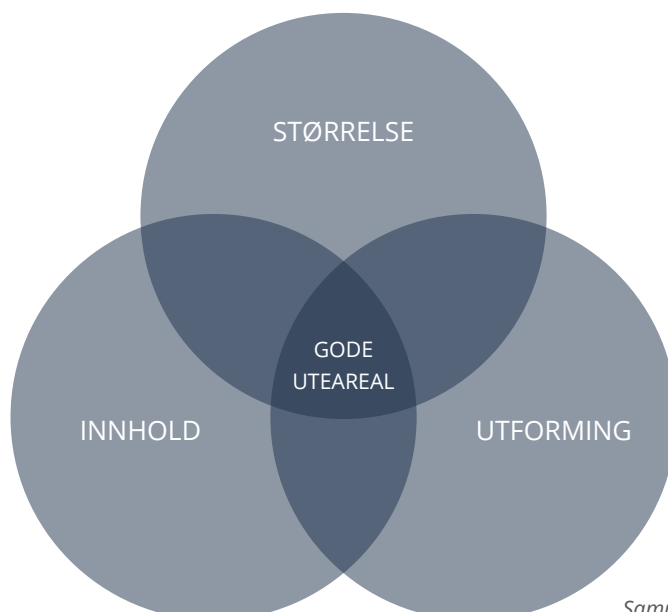
Gjennom arbeidet vårt med denne oppgaven, ønsker vi å konkludere med noen konkrete anbefalinger. Dette er noe vi håper kan brukes i alle faser av opprettelse av nye skoler eller oppgradering/utbygging av eksisterende skoler. Slik kan vi bidra til å ivareta elevenes behov til utendørs samvær og aktivitet, og skape et godt arbeidsmiljø for hele landets videregåendelever.

1 STØRRELSE

Det stilles følgende anbefaling for minimumsstørrelse på utearealet:
25-30 kvm per elev.

Dette er basert på Thorén et al. (2019) sine anbefalinger, og prosjektets funn. Det vises til at det bør være samsvar med denne størrelsen og påfølgende innhold og utforming av arealene.

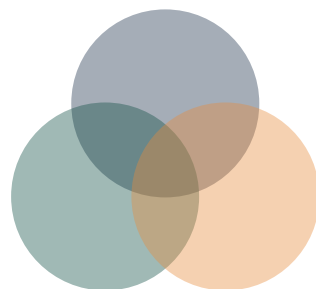
Det anbefales også å ha fokus på innhold og kapasitet på og plassering av dette. For eksempel er antall sitteplasser i forhold til antall elever også viktig, og det er ønskelig å fylle arealet med godt innhold, og sørge for god plassering av dette.

Figur 8.1:
Sammenheng mellom størrelse,
innhold og utforming i utearealene.

2 SONEINNDELING

Det anbefales å utforme utearealene med hensyn til god soneinndeling, som tilbyr variasjon i skjerming og innhold. Slik kan man tilrettelegge for elevenes individuelle behov, og skape et uteareal for alle. Dette gjøres gjennom å skape god sammenheng og helhetlig utforming, og tilby et bredt utvalg av innhold i de ulike sonene. Det anbefales å tilrettelegge for aktivitetssoner, rolige soner og fleksible soner.

Aktivitetssoner

Det bør lages flere soner for aktivitet, som er plassert slik at de ikke forstyrrer de rolige sonene. Det bør derfor også tilbys sitteplasser inne i eller ved aktivitetssonene, slik at man kan sitte og se på selv om man ikke ønsker å delta i aktiviteten selv. Aktivitetssonene bør være tydelig avgrenset, og ha stor nok størrelse til at elevene kan utfolde seg fullverdig. Det må tas hensyn til at videregående elever har mye energi, styrke og ferdigheter og dermed trenger plass til å bruke dette ubegrenset.

Aktivitetssonene kan også variere i innhold og størrelse, ut fra tilbudet man ønsker å innføre. For eksempel kan en sone for styrketrening (f.eks. tuftepark) deles opp i flere små soner som man kan gå imellom. Dette kan bidra til at flere kan utføre aktiviteten, i tillegg til at det tilbyr skjerming fra andre elever.

Rolige soner

Det bør lages flere rolige soner som tilrettelegger for sosialisering og avslapning. Disse sonene bør prioriteres under utforming av utearealene, og bør utgjøre meste-parten av sonene. Her bør det plasseres varierte sitteplasser med og uten bord, som er tilpasset store og små grupper, samt enkeltpersoner. Disse sonene bør også variere i størrelse, plassering og skjermingsgrad. Det anbefales at noen av disse plasseres under tak slik at de kan brukes uavhengig av vær. Disse sonene bør også ha variasjon i skygge- og solforhold, og dette bør søkes å løses med vegetasjon.

Fleksible soner

Det bør tilrettelegges for fleksible soner, som åpner for variert bruk. Dette er soner hvor elevene kan gjøre alt fra å spille ensprett, samles i større grupper eller ha piknik. Det er med andre ord opp til elevene hvordan de ønsker å bruke området. Disse sonene kan også brukes av skolen til å arrangere avslutninger eller fungere som møteplass ved evakuering. I disse sonene bør det også åpnes for flerbruk og skape muligheter for at elevene kan sette sitt eget preg på området. Disse sonene åpner for at alle elever ved skolen kan bruke utearealene etter eget ønske.

3 INNHOLD I SONENE

Sosialisering

I utearealene anbefales det å tilrettelegge for at elevene har ulike sosialiseringsarenaer, med varierende størrelse, utforming og innhold. Det er viktig for denne aldersgruppen å være sosiale i hverdagen. Dette er også noe som bidrar til positiv personlighetsutvikling. Derfor er det viktig å tilby områder som inviterer til sosialt samvær, og det er vist at elevene foretrekker å sitte sammen i grupper. I tillegg ønsker elevene å ha mulighet til å spise lunsj utendørs. Det bør tilbys et bredt tilbud av sitteplasser, og det anbefales å blande sammen ulikt møblement for å skape variasjon. Det er også fordelaktig med både fastmontert og ikke fastmontert møblement, slik at elevene kan tilpasse plassering til eget bruk. Herunder anbefales følgende innhold i form av sitteplasser som resultat av prosjektet:

- Amfi
- Sittegrupper
- Benker med bord
- Benker uten bord
- Sittekanter
- Gressflater

Figur 8.2:
Sosialisering.

Denne listen er ikke uttømmende, og er basert på innspill fra intervjuer i forbindelse med denne oppgaven.

I tillegg anbefales det å utforme inngangspartier og gangveier på en god måte som inviterer til at elevene kan benytte seg av disse områdene for sosialisering. Dette er en viktig møteplass i skolehverdagen, og god utforming av inngangspartiene kan føre til økt sosialisering og samhold.

Det bør etableres brede gangveier ved naturlige ferdselsårer som kan brukes av flere grupper av gangen. I tillegg bør disse veiene knyttes opp til de ulike sonene.

Aktivitet

Det anbefales å tilrettelegge for at elevene har mulighet til å gjøre ulike former for aktivitet tilpasset aldersgruppens behov og utvikling. Aldersgruppen velger ofte aktiviteter som byr på sosialisering, derfor er det viktig at aktivitetene tilrettelegges for også åpner for at flere kan ta del i aktiviteten. Elevene bør i hovedsak ha tilgang på arealer de kan bruke etter eget behov og ønske, og dette kan blant annet løses gjennom åpne plasser. Likevel kan elevene ha godt av aktivitets-”triggere” og det anbefales at man lager plasser som elevene forstår er ment for aktivitet. Det anbefales at det tilrettelegges for disse aktivitetene:

- Ballspill uten apparater (f.eks. enspretten)
- Basketball
- Styrketrening (f.eks. i Tuftepark)
- Volleyball
- Frisbeegolf
- Sjakkspill
- Piknik
- Gå på skøyter

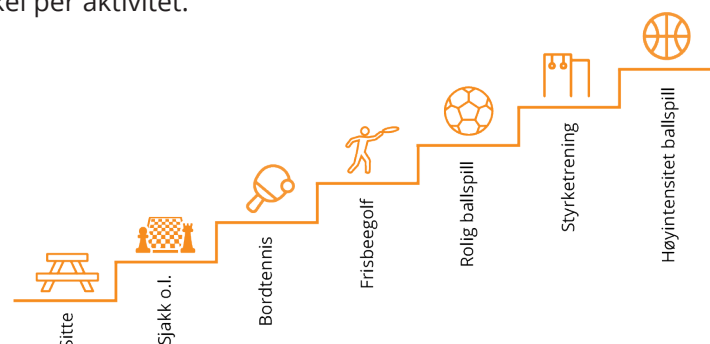
Tilgang på utstyr

Elevene trenger også tilgang på løst utstyr for å utføre de fleste aktivitetene.

Dette er utstyr som blant annet fotball, basketball, piknikteppe og frisbee. Dette bør være lett tilgjengelig i nærheten av utearealet, og helst i nærheten av en hovedinngang i tilknytning til utearealet. Det anbefales også å finne en løsning på utlån som forenkler tilgangen, samtidig som utstyret er utilgjengelig for andre personer enn elevene/ansatte ved skolen. Et eksempel på dette kan være at elevrådet har styring på utstyret og kan kontaktes for utlån. En slik løsning fører også til at elevene føler mer ansvar for utstyret, og at utstyret dermed bevares.

Denne listen er ikke uttømmende, og er basert på innspill fra intervjuer i forbindelse med denne oppgaven.

Det er viktig å sørge for at aktivitetstilbudet gir muligheter for elevene til å delta i aktiviteter med varierende grad av utfordring. Det bør tilrettelegges for lavterskel aktivitetstilbud som krever mindre fysiske ferdigheter og intensitet. Samtidig bør det tilrettelegges for aktivitet som utfordrer elevenes fysiske ferdigheter og dermed fører til videreutvikling av disse. Dette illustreres her i en trapp (figur 8.3.) som visualiserer opplevd terskel per aktivitet.

Figur 8.3:
Illustrasjon av ulike
aktiviteters terskel for
deltakelse.

4 UTFORMING

Estetikk

Det bør fokuseres på å skape et uteareal med helhetlig utforming og godt design. Dette bør komplementere bygningens utforming for å skape sammenheng og helhet. Et pent uteareal som inviterer til bruk er viktig for at elevene kommer seg ut i skolehverdagen. Det oppfordres til at utformingen er tilpasset aldersgruppen, og fremstår spennende og moderne. Møblement bør være solid og vedlikeholdsfritt, slik at hele arealet oppleves funksjonelt over lang tid. Det er også viktig å ha i mente at elevene foretrekker funksjon over form, og at møblementet primært skal dekke behov for sosialisering. Utearealet bør være fargerikt og levende, slik at det stimulerer til bruk. Det kan med fordel innføres muligheter for at elevene kan sette sitt eget preg på området når det kommer til utseende (f.eks. en bar vegg som kan males på av elevene).

Vegetasjon og terrengform

Variasjon i vegetasjon er viktig å innføre i utearealene for å skape innbydende arealer. God vegetasjon kan også bidra til å myke opp bygningsfasader, og skape romlighet. Vegetasjon bør være førstevalg ved skjerming av ulike soner, fordi dette byr på ulik grad av permeabilitet og innsyn. Det er viktig at vegetasjonen er robust og allergivennlig, og at det arbeides godt i alle ulike vegetasjonssjikt for å sørge for helhetlig utforming. I tillegg bør det være god sesongvariasjon i vegetasjonsbruken, og benyttes blant annet vintergrønne arter. Det kan med fordel innføres nyttevekster som epletrær eller blåbærbusker, eventuelt i vekstkasser, som kan brukes av elevene. Vegetasjonen skal også være godt tilpasset områdets naturlige vegetasjon og dermed bidra til å styrke det biologiske mangfoldet. Ivaretagelse av eksisterende vegetasjon er ønsket, men bør ikke gå på bekostning av god utforming og godt innhold.

Det anbefales også å bruke terrengforming til å skape et spennende uterom, gjerne i kombinasjon med vegetasjon og sitteplasser. Dette bidrar til å gi variasjon og et naturlig preg på utearealene, samtidig som det kan bidra til soneinndeling og å skape romfølelse.

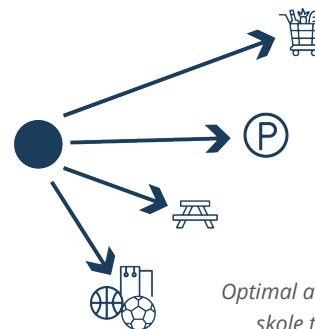

Figur 8.4:
Kollasj av
vegetasjonsbruk.

Plassering

Noe som er essensielt i utformingen av utearealene er god plassering av innhold og soner. Det bør være kort avstand fra skolebygget til møteplasser, slik at det ikke oppleves som en tidstyv å gå frem og tilbake. Adkomsten bør også være universelt utformet og godt opparbeidet, slik at det er enkelt å bevege seg til og fra. I tillegg er det viktig at aktivitetssonene er godt synlig i utearealene, slik at elevene har oversikt over tilbudet. Aktivitetssonene kan med fordel deles opp, slik at de ikke forstyrrer hverandre. De bør også plasseres på så måte at de ikke forstyrrer rolige soner eller utgjør en fare for omliggende arealer. For eksempel bør elevene kunne spille basketball uten å være redd for å treffe parkerte biler.

Bygningen bør ha flere innganger, slik at elevene har flere adkomster til skolen. Dette fører også til at adkomst til utearealet fra skolen forbedres, og at utearealet tilgjengeliggjøres for elevene. Inngangene bør spille godt sammen med utearealet, og de ulike sonene bør være tilknyttet en inngang. Flere innganger ivaretar personer med behov for skjerming, og derfor bør det anlegges gode adkomstveier til hver inngang som kan brukes av alle.

Figur 8.5:
Optimal avstand fra skole til innhold.

Det bør prioriteres å tilgjengeliggjøre utearealet og skolebygget via sykkel eller kollektivtransport. Dette innebærer at sykkelstativ bør plasseres og utformes på en fornuftig måte som fremmer bruk.

Trygghet

Utearealene bør plasseres skjermet fra trafikk og andre forstyrrende områder som kan utgjøre fare for elevene. Det bør tilrettelegges for trygg ferdsel på området, som innebærer å sørge for sklisikkert underlag på vinterstid. Utearealene skal gi elevene en trykghetsfølelse, slik at de ønsker å benytte seg av innholdet. Det bør også være enkelt å vedlikeholde arealene slik at trygghet og sikkerhet opprettholdes.

5 TILLEGGSAREAL

Tilleggsareal bør **kun** benyttes som et tilskudd til et godt opparbeidet uteareal. Dette for å sørge for at elevene får et eget uteareal til disposisjon som de kan bruke etter egne ønsker og behov.

9

Avslutning

Avslutning

Målet med denne masteroppgaven var å fremme behovet for, og stille konkrete anbefalinger til uteareal ved videregående skoler. Vi har vist til at dette behovet bunner i mangel på kunnskap om denne aldersgruppen, og hvorfor elevene både trenger og ønsker å være ute. Skolehverdagen er lang og tung, og ved flere skoler blir dette forsterket gjennom dårlige utearealer. Mer kunnskap om elevenes behov er nødvendig for å vise viktigheten av at utearealene får mer fokus på nasjonalt nivå. Mer utendørs opphold og aktivitet kan bidra til å øke elevenes helse og trivsel, og i tillegg føre til bedre skoleprestasjoner og muligheter videre i livet. Som vist, har elevene lyst til å være ute i løpet av skoledagen, men de er avhengig av bedre tilpassede uteareal som inviterer dem ut.

Vi har samlet elevenes behov og ønsker til utearealene i anbefalingene våre. Å benytte seg av disse i alle faser i skoleutbyggingsprosesser vil føre til bedre ivaretagelse av elevenes interesser. Vi ønsker at anbefalingene innføres i prosesser over hele landet. Videregående elever trenger noen som engasjerer seg for deres beste, og vi mener bruk av anbefalingene vil være et steg i riktig retning.

Kritikk til eget arbeid

Dette temaet er meget omfattende, noe som betyr at det krever mye data for å konkludere på alle punkter som angår utearealene. Vår oppgave er et forsøk på å sette et enormt kunnskapsgap, men vi har hatt begrensninger og har derfor vært nødt til å velge noen fokusområder.

Først og fremst har tidsbegrensninger ført til at vi ikke har sett på sesongvariasjon i bruk gjennom flere observasjoner. I tillegg ble intervjuene gjennomført på vinterstid, hvilket kan bety at elevene og de ansatte muligens ikke husker godt nok hvordan utendørsaktivitet foregår. Oppgaven har også kun sett på tre skoler, noe vi anser som for få til å danne seg fullstendig oversikt over situasjonsbildet i landet. Disse skolene har også vært innenfor et veldig begrenset område, og det kunne vært fordelaktig å se på hvordan det er i andre deler av landet. Det ble heller ikke utført en kvantitativ studie, og dette kunne vært både verifiserende og utfyllende av arbeidet. Disse begrensningene gjør at anbefalingene våre ikke er uttømmende, og det trengs mer grunnlag for å trekke en mer fullverdig konklusjon om hva elevene trenger.

Involveringen vår av elevrådet mener vi ikke fungerte like optimalt som først forventet. Dette kan det være flere grunner til. For det første fikk elevrådet dårlig informasjon på forhånd om hva de skulle delta på. Dette var på grunn av skoleledelsen, men vi kunne hatt bedre kommunikasjon med ledelsen ved skolene for å unngå dette. Likevel kan det tenkes at dette ville vært et problem uansett. Under intervju med elevrådsrepresentantene burde vi også ha sørget bedre for at elevene forstod at de skulle snakke på vegne av resten av elevene ved skolen. Elevrådsrepresentantene fremstod heller ikke veldig komfortable med hverandre, og ønsket gruppedynamikk var ikke helt til stede. Det kan tenkes at vi ideelt sett burde hatt gruppeintervjuer med et par vennegjenger ved hver skole. Likevel er vi meget fornøyd med innspillene vi fikk og grunnlaget vi har for å stille anbefalingene.

Under arbeidet med oppgaven har vi rettet fokuset mot innhold, og til dels bort fra arealstørrelse. Vi ønsket å snakke direkte med elevene om deres behov i utearealene, og vi mener de selv har mer å si på innhold enn de har forståelse for arealstørrelse. I tillegg mener vi at for å komme med godt begrunnede arealstørrelsesanbefalinger, trengs det annen metode, mer tid og mer data. Vi har likevel forsøkt å reflektere rundt temaet ved å vise til Jessheim vgs og hvordan dette stemmer relativt godt overens med Thorén et al. (2019) sine anbefalinger. I denne oppgaven har vi dermed ikke fokusert på alle de ulike variablene som kan spille inn på arealstørrelsen til utearealene, som for eksempel lokasjon i eller utenfor by, alder på anlegget og videre.

Denne oppgaven har rettet seg mot en overordnet tilnærming, og har dermed ikke fått mulighet til å gå i detalj på ulike tema som for eksempel kjønnsforskjeller for de ulike aktivitetene, adkomst til skolen fra ulike steder og transportmidler eller valg av vegetasjon og materialer.

9.1. Veien videre

Denne oppgaven er kun en liten brikke i det å løse et stort problem. Det trengs fortsatt mye forskning og fokus på dette temaet.

Først og fremst trenger fagfeltet å fastsette anbefalinger til arealstørrelse ved videregående skoler basert på et godt datagrunnlag. Det trengs også forskning på kapasitet på innhold i utearealene, for eksempel antall sitteplasser eller antall aktivitetstilbud per elev. Som pekt på i oppgaven, mener vi at å tallfeste kapasitetsbehov vil føre til bedre uteareal i likhet med å innføre arealstørrelsesnormer. I tillegg kunne det vært interessant å se nærmere på hvor mye sykkelparkering som faktisk trengs ved videregående skoler, med tanke på at opptak til videregående opplæring er på fylkesnivå og reiseveien har stor variasjon fra elev til elev.

Videre oppfordrer vi til at noen gjennomfører et større og mer utfyllende prosjekt som kan videreutvikle anbefalingene stilt i denne oppgaven. Det bør inkluderes flere skoler og fylker for å få et godt grunnlag som er representativt for alle landets videregående elever. I tillegg foreslår vi at man også undersøker behovene til elever ved tilrettelagt avdeling, samt hvordan ulike utdanningstilbud påvirker utearealene. Det kan også tenkes at en studie som undersøker bruk av et uteareal ved en skole før og etter oppgradering/utbygging, kan gi et interessant perspektiv på problemstillingen.

Litteraturliste

Aarsæther, N., Falleth, E., Nyseth, T. & Kristiansen, R. (2018). *Plan og samfunn: System, praksis og teori*. 1. utg. Oslo: Cappelen Damm.

Akershus fylkeskommune. (2012). *36771 ny Jessheim videregående skole BYGGPROGRAM*. Tilgjengelig fra: <https://www.mercell.com/m/file/getfile.ashx?id=38046484> (lest 14.03.2023).

Asplan Viak. (u.å.). *Jessheim videregående skole*. Tilgjengelig fra: <https://www.asplanviak.no/prosjekter/jessheim-videregaaende-skole/> (lest 28.02.2023).

Bakken, A. & Strandbu, Å. (2023). *Idrettsdeltakelse blant ungdom – før, under og etter koronapandemien*. Rapport fra Velferdsforskningsinstituttet NOVA 4/2023. Tilgjengelig fra: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/3063817/NOVA-Rapport-4-2023.pdf?sequence=6> (lest 19.04.2023).

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2013). *Konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne*. Vedtatt av De Forente nasjoner 13. desember 2006; Ratifisert av Norge 03. juni 2013. Tilgjengelig fra: <https://www.fn.no/content/download/3253/932995?version=112> (lest 14.02.2023).

Barne- og familiedepartementet. (2003). *FNs konvensjon om barnets rettigheter*. Vedtatt av De Forente nasjoner 20. november 1989; Ratifisert av Norge 08. januar 1991. Tilgjengelig fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf (lest 24.01.2023).

Barne- og familiedepartementet. (2022). *FNs konvensjon om barnets rettigheter*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/innsiktsartikler/fns-barnekonvensjon/fns-konvensjon-om-barnets-rettigheter/id2511390/> (lest 24.01.2023).

Bell, E., Bryman, A. & Harley, B. (2019). *Business Research Methods*. 5. utg. New York: Oxford University Press.

Byggteknisk forskrift (TEK17). (2017). *Forskrift om tekniske krav til byggverk av 19. juni 2017 nr. 840*. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-06-19-840?q=tek17> (lest 13.03.2023).

Caspersen, C. J., Merritt, R. K. & Stephens, T. (1994). International activity patterns: a methodological perspective. I: Dishman R. K. (red.) *Advances in Exercise Adherence*, s. 73-110. Champaign, IL: Human Kinetics.

Chawla, L., Keena, K., Pevec, I. & Stanley, E. (2014). Green schoolyards as havens from stress and resources for resilience in childhood and adolescence. *Health and Place*, 28: 1-13. doi: 10.1016/j.healthplace.2014.03.001

Direktoratet for byggkvalitet. (2014). *HO-2/2012 Tilsyn*. Tilgjengelig fra: https://dibk.no/globalassets/byggeregler/temaveiledning_tilsyn.pdf (lest 18.04.2023).

Drømtorp videregående skole. (2020). *Skolens historie*. Tilgjengelig fra: <https://viken.no/dromtorp-vgs/om-skolen/organisasjon-og-ledelse/skolens-historie/> (lest 28.02.2023).

Dunkel, C.S., Harbke, C. (2016). A Review of Measures of Erikson's Stages of Psychosocial Development: Evidence for a General Factor. *Journal of Adult Development*, 24: 58-76. doi: <https://doi.org/10.1007/s10804-016-9247-4>.

Eklund, L. (2023). *Tekniska krav och anvisningar, Mark- och utemiljö, Förskola, Skola och Gymnasium - Huvuddokument*. Tilgjengelig fra: https://goteborg.se/wps/wcm/connect/3a08f0ab-8caf-415b-aa38-63baec657428/RA-1908-v.14.0+Huvuddokument+-+F%C3%B6rskola%2C+Skola+och+Gymnasium_2023.docx?MOD=AJPERES&CONVERT_TO=url&CACHEID=ROOTWORKSPACE-3a08f0ab-8caf-415b-aa38-63baec657428-otRd13p (lest 28.04.2023).

Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. NY: Norton.

Fjærtøft, I., Kjønneksen, L. & Støa, E. M. (2018). *Barn - unge og fysisk aktivitet. Operasjonalisering av anbefalingene om fysisk aktivitet og stillesitting for barn og unge i alderen 0-18 år*. Skriftserien fra Universitetet i Sørøst-Norge, 12. ISBN: 978-82-7860-345-1.

Flyvbjerg, B. (2006). *Five Misunderstandings About Case-Study Research*. *Qualitative Inquiry*, 12 (2): 219-245. DOI: 10.1177/1077800405284363 .

FN. (2023). *FNs bærekraftsmål*. Tilgjengelig fra: <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal> (lest 17.03.2023).

Folkehelseinstituttet. (2020). *Hvordan planlegge for gode oppvekstvilkår i kommunen?* Tilgjengelig fra: <https://www.fhi.no/fp/oppvekstprofiler/hvordan-planlegge-for-gode-oppvekstvilkar/> (lest 26.04.2023).

Folkehelseloven. (2011). *Lov om folkehelsearbeid av 24. juni 2011 nr. 29*. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29?q=folkehelse> (lest 13.03.2023).

Forskr om miljørettet helsevern i skoler mv. (1995). *Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. av 01. desember 1995 nr. 928*. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1995-12-01-928?q=miljorettet%20helsevern> (lest 23.01.2023).

Gardner, B. & Lally, P. (2012). Does intrinsic motivation strengthen physical activity habit? Modeling relationships between self-determination, past behaviour, and habit strength. *Journal of Behavioural Medicine* (36)5: 488-497. doi: 10.1007/s10865-012-9442-0 .

Gibson, J. J. (2014). *The Ecological Approach to Visual Perception: Classic Edition*. 1. utg. New York: Psychology Press. ISBN: 978-1-84872-577-5 .

Grinde, B. & Patil, G. G. (2009). Biophilia: Does Visual Contact with Nature Impact on Health and Well-Being? *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 6(9): 2332-2343; doi:10.3390/ijerph6092332 .

Grunnloven. (1814). *Kongeriket Norges Grunnlov av 17.mai 1814*. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17> (lest 01.02.2023).

Helsedirektoratet. (2014). *Miljø og helse i skolen. Veileder til forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler*. Rapport fra Helsedirektoratet 03/2014. Tilgjengelig fra: <https://dibk.no/globalassets/innemiljo/publikasjoner/miljo-og-helse-i-skolen.-veileder-til-forskrift-om-miljorettet-helsevern-i-barnehager-og-skoler.-is-2073.pdf> (lest 23.01.2023).

Helvik, J. S. & Buan, E. B. (2020). *Ungdommens byplan i Moss Sentrum*. Masteroppgave. Ås: Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. Tilgjengelig fra: <https://nmbu.brage.unit.no/nmbu-xmlui/handle/11250/2726506> (lest 16.01.2023).

Hjelle, O. P. (2018). *Sterk hjerne med aktiv kropp*. 1.utg. Oslo: Kagge Forlag.

Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. 2. utg. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Jansson, M., Abdulah, M. & Eriksson, A. (2018). Secondary school students' perspectives and use of three school grounds of varying size, content and design. *Urban Forestry & Urban Greening*, 30: 115-123. doi: <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2018.01.015> .

Kolle, E., Stokke, J. S., Hansen, B. H. & Anderssen, S. (2012). *Fysisk aktivitet blant 6-, 9- og 15-åringer i Norge: Resultater fra en kartlegging*. Rapport fra Helsedirektoratet 06/2012. Tilgjengelig fra: https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/fysisk-aktivitet-kartleggingsrapporter/Fysisk%20aktivitet%20blant%20%206%209%20og%2015-aringer%20i%20Norge%20resultater%20fra%20en%20kartlegging%20i%202011.pdf/_attachment/inline/8a110d64-4221-4086-a319-cc16f1867d56:4118d409a4719a5a64971a719eea9b3a7203f80a/Fysisk%20aktivitet%20blant%20%206%209%20og%2015-aringer%20i%20Norge%20resultater%20fra%20en%20kartlegging%20i%202011.pdf (lest 15.02.2023).

Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2021). *Barn og unge i plan og byggesak: Hvordan sikre og skape gode oppvekstvilkår for barn og unge gjennom planlegging og byggesaksbehandling*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/7690ae07c3174f10be67de617a8e60a5/no/pdfs/veileder-om-barn-og-unges-interesser-i-planlegging.pdf> (lest 14.02.2023).

Kweon, B., Ellis, C., D., Lee, J. & Jacobs, K. (2017). The link between school environments and student academic performance. *Urban Forestry & Urban Greening*, 23: 35-43. doi: 10.1016/j.ufug.2017.02.002 .

Mikhailova, O. (2022). *Leveranse 1 2022 Gruppearbeid*. In O. Mikhailova, AOS340: Qualitative research methods. Ås: Norges miljø- og biovitenskapelige universitet.

NESH. (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*. Tilgjengelig fra <https://www.forskningsetikk.no/globalassets/dokumenter/4-publikasjoner-som-pdf/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora> (lest 24.01.2023).

NIBIO. (u.å.a). *Gårdskart: Grunneiendom-3033-135/560/0*. Tilgjengelig fra: gardskart.nibio.no/landbrukseiendom/3033/135/560/0?gardskartlayer=ar5kl7 (lest 28.02.2023).

NIBIO. (u.å.b). *Gårdskart: Grunneiendom-3033-135/560/1*. Tilgjengelig fra: <https://gardskart.nibio.no/landbrukseiendom/3033/135/560/1?gardskartlayer=ar5kl7> (lest 28.02.2023).

NIBIO. (u.å.c). *Gårdskart: Grunneiendom-3020-249/611/0*. Tilgjengelig fra: <https://gardskart.nibio.no/landbrukseiendom/3020/249/611/0?gardskartlayer=ar5kl7> (lest 28.02.2023).

NIBIO. (u.å.d). *Gårdskart: Grunneiendom-3020-141/39/0*. Tilgjengelig fra: <https://gardskart.nibio.no/landbrukseiendom/3020/141/39/0?gardskartlayer=ar5kl7> (lest 28.02.2023).

Nilsen, A. H. (2014). *Changes in play area size in kindergartens: tensions in the role of the landscape architect*. Doktorgradsavhandling. Ås: Norwegian University of Life Sciences.

Nordre Follo kommune. (2019). *Kommuneplan 2019-2030: Arealplan Ski*. Tilgjengelig fra: https://plnstoragejbyz5.blob.core.windows.net/nordrefollo3020/0213KPLAN2019/Dokumenter/KPLAN2019_plankart.pdf?sv=2021-12-02&se=2023-05-03T10%3A23%3A05Z&sr=b&sp=r&sig=UtArRfPFxXs%2BcinV%2BnxusA7mz3B82ECeP0sn8lvcPbc%3D (lest 23.02.2023).

NOU 2019: 25. *Med rett til å mestre: Struktur og innhold i videregående opplæring*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-25/id2682947/?ch=10> (lest 29.03.2023).

Oppegård kommune. (2010). *Detaljregulering for Oppegård Videregående Skole*. Tilgjengelig fra: <https://www.arealplaner.no/nordrefollo3020/arealplaner/173> (lest 23.02.2023).

Opplæringslova. (1998). *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa av 17. juli 1998 nr. 61*. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61?q=opplæringslova> (lest 23.01.2023).

Paulsen, T. M., Grønli, G. N. & Hårberg, G. B. (2018). *Kognitiv utvikling*. NDLA. Tilgjengelig fra: <https://ndla.no/article/6497> (lest 10.03.2023).

Plan- og bygningsloven. (2008). *Lov om planlegging og byggesaksbehandling av 27. juni 2008 nr. 71*. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71?q=plan%20og%20byggningsloven> (lest 31.01.2023).

Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging. (1995). *Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging av 20. september 1995 nr. 4146*. Tilgjengelig fra: https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1995-09-20-4146/KAPITTEL_2-1 (lest 04.05.2023).

Rishaug, V. S. (2017, 1. februar). Et aktivt utemiljø for unge jenter. *Arkitektur-N*. Tilgjengelig fra: <https://old.arkitektur-n.no/temaer/jenter-og-uterom> (lest 10.05.2023).

Roald Amundsen videregående skole. (2020). *Skolens historie*. Tilgjengelig fra: <https://viken.no/roaldamundsen-vgs/om-skolen/organisasjon-og-ledelse/skolens-historie/> (lest 28.02.2023).

Rutkauskaitė, R., Gísladóttir, T., Pihu, M., Kjønniksen, L., Lounassalo, I., Huovinen, T., Gruodyte-Racienė, R., Visagurskienė, K., Olafsson, O., Kull, M., et al. (2021). Schoolyard Affordances for Physical Activity: A Pilot Study in 6 Nordic–Baltic Countries. *Sustainability*, 13: 11640. doi: 10.3390/su132111640 .

Ryan, R. M. & Deci, E. L. (2000). Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being. *American Psychologist*, 55(1): 68-78. doi: 10.1037/0003-066X.55.1.68 .

Ski kommune. (1986). *Forslag til reguleringsbestemmelser Ski Næringspark - Ski*. Tilgjengelig fra: https://plnstoragejbyz5.blob.core.windows.net/nordrefollo3020/152/Dokumenter/152_bestemmelser_UTGATT.pdf?sv=2021-12-02&se=2023-05-03T10%3A11%3A53Z&sr=b&sp=r&sig=2c8njYbDOQI2nBgjYlgkCIEnaKWBbFUgmkN386S59Q%3D (lest 23.02.2023).

Ski kommune. (2012). *Reguleringsbestemmelser for Ski næringspark, Ski*. Tilgjengelig fra: <https://www.arealplaner.no/nordrefollo3020/arealplaner/91> (lest 23.02.2023).

Stake, R. E. (1995). *The Art Of Case Study Research*. California: Sage Publications.

Thorén, K. H. (2003). *Skolens utearealer - om behovet for arealnormer og virkemidler*. Rapport fra Sosial- og Helsedirektoratet 11/2003. Tilgjengelig fra: https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/skolens-utearealer-om-behovet-for-arealnormer-og-virkemidler/Skolens%20utearealer%20-%20om%20behovet%20for%20arealnormer%20og%20virkemidler.pdf/_/attachment/inline/6498590a-bc28-47f1-bc17-74a43792f74b:19ab2bdd74e317c91e9fce36d163c399cbd3f162/Skolens%20utearealer%20-%20om%20behovet%20for%20arealnormer%20og%20virkemidler.pdf (lest 13.03.2023).

Thorén, K. H., Nordbø, E. C. A., Nordh, H. og Ottesen, I. Ø. (2019). *Uteområder i barnehager og skoler: Hvordan sikre kvalitet i utformingen*. Ås: Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. ISBN: 978-82-575-1659-8 .

Thune, T., Reisegg, Ø. & Askheim, S. (2022). *Skole og utdanning i Norge*. Tilgjengelig fra: https://snl.no/Skole_og_utdanning_i_Norge (lest 12.04.2023).

Thune-Holm, E. B. (2018). *Sport, fotball og folkehøgskole - Sosialisering, gruppeprosesser og elevkulturendringer i den norske folkehøgskolen*. Masteroppgave. Trondheim: Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. Tilgjengelig fra: <http://hdl.handle.net/11250/2565351> (lest 13.04.2023).

Ullensaker kommune. (2012). *Forslag til reguleringsbestemmelser til detaljreguleringsplan for gnr/bnr 135/560 m.fl. Jessheim Videregående skole*. Tilgjengelig fra: <https://webhotel3.gisline.no/GisLinePlanarkiv/3033/312/Dokumenter/312b.pdf> (lest 24.02.2023).

Vegdirektoratet. (2017). *Håndbok V127 - Krysningssteder for gående*. Tilgjengelig fra: <https://www.vegvesen.no/globalassets/fag/handboker/hb-v127-kryssingssteder-for-gaende.pdf> (lest 24.04.2023).

Viken Fylkeskommune. (2021). *Strategi for helsefremmende skoler*. Tilgjengelig fra: https://viken.no/_f/p1/i4d9ea8c7-41ca-4de3-9adf-d97a1d59ae0c/strategi-for-helsefremmende-skoler.PDF (lest 13.04.2023).

Viken Fylkeskommune. (2023a). *Fakta og tall om Viken*. Tilgjengelig fra: <https://viken.no/om-fylkeskommunen/fakta-og-kart-over-viken/fakta-og-nokkeltall-om-viken/fakta-om-viken/fakta-og-tall-om-viken/> (lest 28.02.2023).

Viken Fylkeskommune. (2023b). *Statistikk for skole og opplæring*. Tilgjengelig fra: <https://viken.no/tjenester/skole-og-opplaring/kvalitet-i-skolen/statistikk/> (lest 28.02.2023).

Westgaard, C. S. (2020). *Fysisk aktivitet på videregående skole: Hvordan kan skolens uteområder bidra til å fremme fysisk aktivitet og redusere stillesitting?* Masteroppgave. Bø: Universitetet i Sørøst-Norge. Tilgjengelig fra: <https://openarchive.usn.no/usn-xmlui/handle/11250/2721099> (lest 10.01.2023).

Figurliste

Figur 1.1: *Oversikt over oppgavens oppbygning.*

Figur 1.2: *Egenprodusert illustrasjon av utvalgte bærekraftsmål.* Figuren er basert på grafikk for FNs bærekraftsmål (FN, 2023). Tilgjengelig fra: <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal> (hentet: 18.04.2023).

Figur 1.3: *Barn og unge.* Egenprodusert.

Figur 1.4: *Illustrasjon av begrepene "tomt", "uteareal" og "tilleggsareal".* Egenprodusert. Bakgrunnskart hentet fra Norgeskart, EU89 UTM33 (Norgeskart, u.å.). Tilgjengelig fra: <https://norgeskart.no/#!?project=norgeskart&layers=1003&zoom=15&lat=6650516.96&lon=274067.06&sok=mailand&markerLat=6650535.470937402&markerLon=273879.96147033747&p=searchOptionsPanel> (hentet: 18.04.2023).

Figur 2.1: *Illustrasjon med sammenstilling av de ulike teorier om utvikling.* Egenprodusert. Figuren er basert på teoriene til Fjørtoft et al., (2018), Erikson, E. H. (1968) og Piaget (referert til i Paulsen et al., 2018).

Figur 3.1: *Affordance theory.* Egenprodusert.

Figur 4.1: *Illustrasjon over befarte skoler.* Egenprodusert. Bakgrunnskart hentet fra Kartdata ©2023 Google. Tilgjengelig fra: <https://www.google.com/maps/@59.8899119,10.9966021,9.44z/data=!5m1!1e4> (hentet 07.05.2023).

Figur 4.2: *Illustrasjon av oppgavens case-struktur.* Egenprodusert.

Figur 4.3: *Metodetriangulering.* Egenprodusert.

Figur 4.4: *Plassering under observasjon på Drømtorp vgs.* Egenprodusert.

Figur 4.5: *Plassering under observasjon på Roald Amundsen vgs.* Egenprodusert.

Figur 4.6: *Plassering under observasjon på Jessheim vgs.* Egenprodusert.

Figur 5.1: *Viken fylkeskommunes plassering i Norge.* Egenprodusert.

Figur 5.2: *Viken fylkeskommune med byer og case-skoler.* Egenprodusert. Bakgrunnskart hentet fra Kartdata ©2023 Google, GeoBasis-DE/BKG (©2009). Tilgjengelig fra: <https://www.google.com/maps/@60.0530399,9.5096418,7.73z> (hentet 07.05.2023).

Figur 5.3: *Foto av Jessheim vgs.* Egenprodusert.

Figur 5.4: *Ortofoto av Jessheim vgs.* Bakgrunnskart hentet fra Norgebilder, ETRS/UTM sone 33N (Norgebilder, u.å.). Tilgjengelig fra: <https://norgebilder.no/?x=287020&y=6673865&level=15&utm=33&projects=&layers=&plannedOmlop=0&plannedGeovekst=0> (hentet 14.03.2023).

Figur 5.5: *Kollasj med befaringsbilder av Jessheim vgs.* Egenprodusert.

Figur 5.6: *Foto av Roald Amundsen vgs.* Egenprodusert.

Figur 5.7: *Ortofoto av Roald Amundsen vgs.* Bakgrunnskart hentet fra Norgebilder, ETRS/UTM sone 33N (Norgebilder, u.å.). Tilgjengelig fra: <https://norgebilder.no/?x=265142&y=6635943&level=15&utm=33&projects=&layers=&plannedOmlop=0&plannedGeovekst=0> (hentet 14.03.2023).

Figur 5.8: *Kollasj med befaringsbilder av Roald Amundsen vgs.* Egenprodusert.

Figur 5.9: *Foto av Drømtorp vgs.* Egenprodusert.

Figur 5.10: *Ortofoto av Drømtorp vgs.* Bakgrunnskart hentet fra Norgebilder, ETRS/UTM sone 33N (Norgebilder, u.å.). Tilgjengelig fra: <https://norgebilder.no/?x=267668&y=6627019&level=16&utm=33&projects=&layers=&plannedOmlop=0&plannedGeovekst=0> (hentet 14.03.2023).

Figur 5.11: *Kollasj med befaringsbilder av Drømtorp vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.1: *Illustrasjonsplan av Jessheim vgs. med utsnitt av arealstørrelse.* Egenprodusert.

Figur 6.2: *Analyse av tilgjengelighet ved Jessheim vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.3: *Soneinndeling ved Jessheim vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.4: *Innhold ved Jessheim vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.5: *Foto av utformingsuttrykk på Jessheim vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.6: *Utforming ved Jessheim vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.7: *Vegetasjon ved Jessheim vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.8: *Møteplasser ved Jessheim vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.9: *Kollasj med foto av møteplasser ved Jessheim vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.10: *Trygghet ved Jessheim vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.11: *Illustrasjonsplan av Roald Amundsen vgs. med utsnitt av arealstørrelse.* Egenprodusert.

Figur 6.12: *Analyse av tilgjengelighet ved Roald Amundsen vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.13: *Soneinndeling ved Roald Amundsen vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.14: *Innhold ved Roald Amundsen vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.15: *Foto av ulike utformingsuttrykk ved Roald Amundsen vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.16: *Utforming ved Roald Amundsen vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.17: *Vegetasjon ved Roald Amundsen vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.18: *Møteplasser ved Roald Amundsen vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.19: *Kollasj med foto av møteplasser ved Roald Amundsen vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.20: *Trygghet ved Roald Amundsen vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.21: *Illustrasjonsplan av Drømtorp vgs. med utsnitt av arealstørrelse.* Egenprodusert.

Figur 6.22: *Analyse av tilgjengelighet ved Drømtorp vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.23: *Soneinndeling ved Drømtorp vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.24: *Innhold ved Drømtorp vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.25: *Foto av ulike utformingsuttrykk ved Drømtorp vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.26: *Utforming ved Drømtorp vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.27: *Vegetasjon ved Drømtorp vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.28: *Møteplasser ved Drømtorp vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.29: *Kollasj med foto av møteplasser ved Drømtorp vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.30: *Trygghet ved Drømtorp vgs.* Egenprodusert.

Figur 6.31: *Fremgangsmåte i Viken fylkeskommune ved skoleutbygging.* Egenprodusert.

Figur 7.1: *Sammenligning av soneinndeling ved case-skolene.* Egenprodusert.

Figur 7.2: Kollasj av foto av eksempler på ulike soner ved Jessheim vgs. Egenprodusert.

Figur 7.3: Sammenligning av innhold ved case-skolene. Egenprodusert.

Figur 7.4: Sammenligning av utformingsuttrykk ved case-skolene. Egenprodusert.

Figur 7.5: Sammenligning av møteplasser ved case-skolene. Egenprodusert.

Figur 7.6: Fotografi av ødelagt benk ved Drømtorp vgs. Egenprodusert.

Figur 7.7: Gåavstand til innhold ved Jessheim vgs sammenliknet med optimal avstand. Egenprodusert.

Figur 7.8: Arealstørrelse i utearealet ved Jessheim vgs med og uten "aktivitetshub". Egenprodusert.

Figur 8.1: Sammenheng mellom størrelse, innhold og utforming i utearealene. Egenprodusert.

Figur 8.2: Sosialisering. Egenprodusert.

Figur 8.3: Illustrasjon av ulike aktiviteters terskel for deltakelse. Egenprodusert.

Figur 8.4: Kollasj av vegetasjonsbruk. Egenprodusert.

Figur 8.5: Optimal avstand fra skole til innhold. Egenprodusert.

Tabeller:

Tabell 4.1: Metodetriangulering knyttet til forskningsspørsmål.

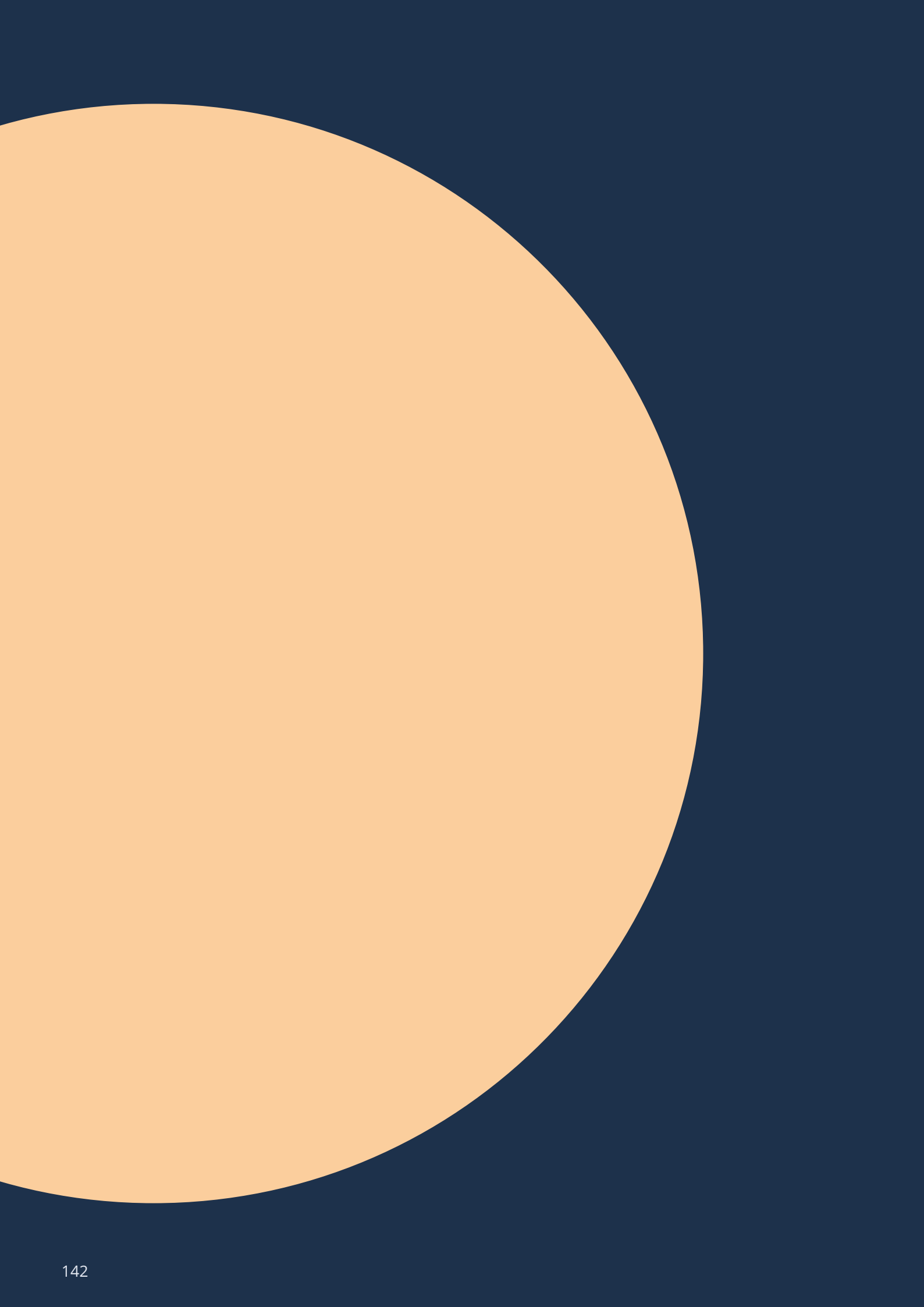
Tabell 6.1: Elevenes bruk og oppfatning av utearealene ved Jessheim vgs.

Tabell 6.2: Elevenes bruk og oppfatning av utearealene ved Roald Amundsen vgs.

Tabell 6.3: Elevenes bruk og oppfatning av utearealene ved Drømtorp vgs.

Tabell 6.4: Elevenes ønsker og behov til uteareal ved videregående skoler.

Vedlegg

Vedlegg 1: Litteratursøk

Metode for innhenting av litteratur til litteraturstudie

I forbindelse med utforsking av regler, krav og anbefalinger til skolens uteareal, ble tidligere forskning i form av veiledere og rapporter lest som relevante studier. Dette er i hovedsak Thorén et al. (2019) sin "Uteområder i barnehager og skoler - Hvordan sikre kvalitet i utformingen". Vi har tatt utgangspunkt i funnene i denne rapporten. Videre søk i forbindelse med oppstart av oppgaven gjennom Google førte til funn av en relevant masteroppgave: "Fysisk aktivitet på videregående skole - Hvordan kan skolens uteområder bidra til å fremme fysisk aktivitet og redusere stillesitting?" av Westgaard (2020). Denne masteroppgaven er inkludert som tidligere forskning.

Litteratursøk:

For å finne annen relevant litteratur om temaet, ble det utført et systematisk fritekstsøk med boolske operatorer i databasene Web of Science, Oria og Brage. Emneordene brukt i litteratursøket er til dels hentet fra Thorén et al. (2019) sitt litteraturstudie, men er blitt tilpasset videregående skole, aldersgruppen og snevret inn på nordiske forhold. Emneordene er systematisert i følgende kategorier:

- **Uteområde:** bl.a. utemiljø, grøntareal og ulike utendørselementer
- **Kontekst:** videregående skole
- **Helseutfall:** bl.a. utvikling, fysisk aktivitet og sosiale egenskaper
- **Populasjon:** ungdom og elever
- **Geografisk avgrensning:** Norden og Skandinavia

Alle emneordene som ble brukt i litteratursøket er vist i tabellen på neste side.

Litteratursøket ga resultat på 305 resultater, hvorav kun én studie ble inkludert og lest i sin helhet. Dette er Rutkauskaitė et al.(2021) sin artikkel "Schoolyard Affordances for Physical Activity: A Pilot Study in 6 Nordic-Baltic Countries". Resten av litteraturen i søket ble luket ut på grunn av at disse forsket på feil aldersgruppe, irrelevant kontekst og andre tema som ikke anses som relevant nok for å inkluderes i denne oppgaven.

Kategori 1	Kategori 2	Kategori 3	Kategori 4	Kategori 5
Uteområde	Kontekst	Helseutfall	Populasjon	Geografisk avgrensning
Built environment Physical environment Environment design Environment element Neutral environment Neutral landscape Green space Greenspace Outdoor space Area size Sports facility Sport equipment Affordance Terrain Topography Vegetation Pingpong Table tennis Basketball Disc golf Activities Outdoor activity Sitting areas Activity zone Quiet zone Zoning	School School yard High school Upper secondary school Tenth grade Eleventh grade Twelfth grade Thirteenth grade	Participate Activity Physical activity Physical education Physical behaviour Exercise Walking Biking Cycling Sport Jogging Running Skateboarding Ball game Skiing Skating Playing Recreation Outdoor activity Outdoor physical activity Outdoor recreation Recreational activity Social activity Leisure activity Being with friends Non-organized activity Organized activity Self-organized activity Structured exercise Structured sport Structured activity Absence from school Nonattendance Motor skill Motor ability Motor activity Motor behaviour Coordination Bullying Mental health Self reported health Self-percieved health Well-being Happiness Quality of life Self-esteem Cognitive function Pro-social behaviour Cope Concentration Mental health problem Psychological distress Hyperactivity problem Conduct problem Emotional problem Achievement Personal development Social ability Network Sedentary	Children Adolescent Youth Girl Boy High schooler Teenager Pupils Student Young people Teen Teens	Scandinavia Nordic countries Norway Sweden Denmark Finland Iceland Northern Europe Nordic

Vedlegg 2: Befaringsskjema

Kriterier	Antall elever	m2 uteareal	m2 uteareal/elever	Lokale forhold	Tilgjengelighet	Soneinndeling	Sosiale møteplasser	Variierende funksjoner	Vegetasjon/topografi
Beskrivelse av kriteriene	Antall elever ved den enkelte skole, basert på Viken sine egne tall	Total kvadratmeter uteareal som tilhører skolen, (tørrengfyllt tall basert på kommunekart.no)	Totalt antall kvadratmeter uteareal fordelt på antall elever. Burde ligge på rundt 50m2 for å samsvare med regionale anbefalinger.	Hornden er de lokale forholdene på stedet når man oppholder seg der? For eksempel vind, støy, forurensning osv.	Hornden er tilgjengeligheten til skolen og utearealet, og hvordan er tilgjengeligheten innad i utearealet? For eksempel universell utforming, kollektivtrafikk, dekke, åpenhet osv. Kan alle komme seg til alle sonene og områdene?	Hornden er utearealet utformet med tanke på ulike soner med ulike tilbud? Er det aktivitetssoner, rolige soner, sosialiseringssoner? Er det noen områder som er mer skjermet enn andre? Er det noen områder som er veldig åpne?	Er det områder i utearealet som fungerer som gode sosiale møteplasser? Dette gjelder både i skoletiden og etter skoletid. Hva slags møteplasser er det?	Har utearealet flere ulike funksjoner og kan disse også jobbes etter behov?	Hva slags utforming er det på utearealet i forhold til bruk av vegetasjon og tørrengfyllt? Hvordan ser dette ut?
Skoler									
Vestby vgs	712	11917	17	Tog. Det er noe buss. Ikke støy (kanskje mer støy når toget det går). Litt vind.	Tog. Det er noe buss. Ja, det er alternative ruter der hvor det er trapp. Ellers asfaltert og ikke særlig brevede terreng. Talertrasson var like universelt utformet, veldig flott rampe.	Ikke veldig god. Aktivitet der nede, og litt mer chill oppe, men der var det også bordtennisbord. Ser ikke ut som de har lagt opp til soneinndeling under planlegging av uteareal.	Ja. Men ikke noe jeg ville bruke på kveldstid.	Nei, du spiller basket på basketbanen og spiller ved bordene. Lite banding av aktiviteter + sitteplasser.	Lite innbydende vegetasjon. Dårlig innstøt. Trær i øststøt etc. Ikke gjennomtenkt bruk av vegetasjon. Så ikke ut som vegetasjon innlekk i overveienhåndtering.
Frogn vgs	653	29617	45	Ikke så mye støy eller vind. Mye natur rundt. Ligger skjermt fra det meste.	Busstorbendelse. Veldig tilgjengelig med bil. Vanskelig for funksjonshemmede, virker ikke universelt utformet overalt.	Dårlig, men litt fordi det nede virker som en rolig sone og det oppe virker som en aktiv sone. Det er soneinndeling, men det er en billig løsning. Litt for separate soner.	Ja forsviddt. Steder å sitte. Steder å spille volleyball, basket og bordtennis. Men også et skole tigger så usentralt brukes det nok ikke særlig etter skolens åpningstider.	Veldig tilpasset målgruppen, utersom Frogn er en idrettskole. Anfelt kan brukes til forskjellige ting. En rar sone med stolpene midt i.	Vegetasjon i hovedsak rundt, naturlig skog. Ingen aktiv bruk av vegetasjon som romskaper. Mye asfalterte flater på selve uteområdet.
Ås vgs	1205	30978	26	Støy fra veien og tog. Vinker skjermt fra vær.	God tilgjengelighet, tog og buss rett ved. God oppgang for sykkel og gange. Universelt utformet. Parkeringsplass, men ikke like "sentral" og tynger ikke ned området. Mange innganger til bygget.	Litt, men hovedsakelig soner for livsoppgjørsaktiviteter. Ikke like mye aktivitet. Det jobbes fortsatt med området rundt Achallen, kanskje det er lagt opp til aktivitetssoner der senere?	Ja, gode møteplasser med variert størrelse og form. Få aktivitetssoner.	Bordtennisbord, sitteplasser, solbenker. Nytevekster.	God og variert vegetasjon, brukes som dekor og som funksjon. Bruker vegetasjon som formgivende element. Topografi godt håndtert og brukt for å skape rom.
Drømtorp vgs	579	7088	12	Stille, ingen stor vei i nærheten, ikke mye forurensning, men en del søppel rundt omkring. Industriefelt, så kan være en del lufttrafikk og støvstøv kanskje?	Busstorbendelse til ski. 20 min å gå til sentrum. Bli enkle tilgjengelighet. Flatt, rullestolrampe inn i bygningen. Flere innganger til bygningen.	Ingen særlige soner. Benker i gresset, basketballbane. Bordtennisbord. Det meste virker litt tilfeldig plassert.	Noen få, men ikke gode sosiale møteplasser. Blir ikke tristet til å henge der.	Nja, litt. Basket og bordtennis. Sitteplasser.	Bruk ved parkeringsplass, relativt fns. Store fine stier, anslagslig alltid vært der. Skog som rammer inn området. Greit gress. Flatt.
Rosald Århusund	421	15000	36	Lite støy, litt vind men ikke mye. Tas opp av vegetasjon. Lite forurensning.	Buss. Mye sykkelparkering, men lite attraktiv løsning. Apert område, usikker på hvor universelt utformet det er.	Ja, helt ok soneinndeling. En aktiv sone og flere sittegrupper.	Ja, litt.	Nja, basket, bordtennis, sittegrupper, scene.	Naturlig vegetasjon, ser ut som naturtomt. Det var fint. Topografi også ganske, litt litt med variasjon. Ikke mange vgs som ser såne ut. Noen litt for bratte bakker.
Malland vgs	871	7953	9	Støy fra motorveier, spesielt på sønden av skolen. En del vind.	Nærmeste bussstoppe. Gangvei ved siden av. Litt mye tørrengfyllt, men det virket ok. Ikke vanskelig å oppholde seg eller bevege seg der.	Nei. Mye aktive soner i tilleggsarealene. Litt rolige soner ved bibliotek. Aktiv sone ved inngangene.	Litt steder for skravling, men bare et bord. Ikke mange steder for grupper. Veldig aktivitetsbasert i tilleggsarealene også. Litt chilling på gresset og i området med mot innsjøen. De fleste av disse er i tilleggsarealene.	Noen barbusker. Men ellers veldig lite.	Litt greit på baksidene, med barbusker osv. Var ikke bare grøtt der. Trærne var veldig gode. Men på framsiden var det ganske grøtt og høyt, her kunne man hatt mer vegetasjon. Store tørrengfyllte.
Lørenskog vgs	820	19578	24	Mye støy og vind. Åpent areal.	Buss ca. hvert 15 minutt. Tog langt inn. Universelt utformet. Mye asfalt. Kort til legevakt, da. Gang og sykkelvei godt lagt opp til skolen. Virker som det er flere innganger til bygget.	Det var det like. Utearealet er mer som én stor sone. Noen få "soner", som ikke egentlig virker planlagt.	Bordtennisbord og benker. Men det virker ikke som det oppfordres til å møtes på fridsiden der.	Kan ikke bruke sitteplasser til noe annet enn å sitte på føtt. Så lite variasjon.	Greit med vegetasjon på området. Ikke mangelfulle. Ikke bare grøtt der. Ingen wow-faktor likevel.
Jessheim vgs	1520	85000	56	Merket litt vind, men ikke så mye. Rolig omgivelser. Ingen forurensning. Syntlig og lett tilgjengelige søppelbatter. Skjermt fra støy fra vei.	Gode kollektivtorkendelser, universelt utformet, sykkelparkering var godt utbredt, enkelt å forstå bygget med innganger osv. Litt å forstå at det hører til skolen. Ligger tilgjengelig fra parken.	Kjempetra. Tydelig forskjell mellom aktive soner og rolige soner. Stor åpen plass, men også skjermede små plasser.	Masse. For alle personligheter. Rolige steder og mer aktive steder. Varierte møteplasser. Fint å bruke i skoletid og etter. En fyr som brukte tullepark utenfor skolens åpningstid.	Ja, mye forskjellig. Basket, fridagstid, bordtennis, sitteplasser med og uten bord. "Lesekroker", sykkelparkering.	Veldig bra. Mye variierende vegetasjon. God bruk av vegetasjon.

Overvannshåndtering	Tilleggsareal	Skjattet/vedlikehold	Aktiviteter	Tydelig design	Trygghet	Rierbruk	Andre kommentarer
Hornden er overvann håndtert på området? Er det brukt lokal overvannshåndtering eller naturbasert overvannshåndtering? Tilfører dette stedet noe mer?	Har slags tilleggssareal er tilgjengelig fra skolen?	Hornden er utearealer og dets innhold vedlikeholdet? Er vegetasjon godt skjattet godt?	Har/ikke aktivitetstilbud er det på stedet? Er det flere av samme ting?	Hornden er utearealer utformet i forhold til design? Fungere det godt? Er det sammenheng mellom uteareal og bygning?	Er det trygt å ferdes i utearealene ved skolen? Er det trygt å ferdes i nærheten av skolen, for eksempel over en vei? Er utearealer skjernet fra forlge ting?	Kan utearealer og innholdet brukes på ulike måter, ut fra brukernes ønsker og behov? Er det fleksibilitet i utformingen og innholdet?	Andre kommentarer
Ikke veldig fremtrende sluk, la ikke så godt merke til noe. Vei ikke om vegetasjon er brukt til overvann.	Fotballbane, herav kanskje til husholger, men brukes nok ikke av barn i skoletid i årstett.	Heit ok. Ikke merkbart bra eller dårlig.	Basket, klatrevegg, bordtennis, Fotball på tilleggssareal. Sitteplasser.	Nei. Annet var en ting. Benkene var et helt annet sted. Benkene oppe på annet var annerledes og stod ikke i stil med resten. Litt lappeteppe?	Ja. Det er skjernet fra trafikk, ikke noe urovekkende trygghetsmessig. Fremstår trygt.	Annt. Stor åpen plass kan brukes til mye, f.eks. basketballbane kan også brukes til snøballing.	Vareleveringsreia var for tilgjengelig, det var samles overgang. Ingenting som tilsa at man ikke skal gå inn der. Burde kanskje vært avskilt, så man skjerner at ikke alle skal gå inn der. Lurene på skolen passer kanskje ikke helt sammen? Man kan undre seg over at kanskje det er mest gater der, og at de kanskje ikke er like mye ute? Men de blir ikke oppfordret til å være ute.
Dårlig. Trygt og lite vegetasjon. Billig løsning. Gammel løsning, ingen lokal overvannshåndtering.	Fotballbane og skog.	Klippt gress, ikke så mye å skjette der, det er mest naturing veiet. Billig løsning.	Bordtennis, volleyball, basket, sitteplasser. Fotball.	Nja. Men det er fordi de ikke har noe design. De har prøvd oppe, med trær etc, men sikkert om dette kan kalles design eller er mer tilfeldig?	Ja. Ligger skjernet fra vei, ikke så mange smug og sånn. Trygt nok.	Annt. Flere store områder som kan brukes til ulike ting osv.	
Lokal overvannshåndtering, men med noen sluk rundt omkring.	Hallen. Skanjonsområdet / sentrum?	Virker godt vedlikeholdt og skjattet, men er et veldig nytt anlegg.	Bordtennis, chilling, sosialisering.	Ja, sammenhengende design. Spiller godt mer bygningen (spesielt de nye) og hele skoleområdet generelt.	Ja, men veien kan kanskje være problematisk? Inne på området virker det trygt og godt.	Benker: sitte, ligge, sole seg osv. Ogå litt formgivning med benker. Nyttavekster.	
Masse sluk rundt omkring. Mye harde faser.	Skogen, idrettshall. Brusautomaten.	Ganske godt skjattet, men ikke spesielt krevende. Ødelagte og slitte benker.	Bordtennis og basket. Ikke mye.	Nei. Virker tilfeldig.	Ja, rolig område og ligger bak skolen så ligger skjernet fra trafikken.	Ikke særlig. Kan sikkert bruke basketballen til andre ting.	
Tenkte ikke på dette, så tyder på lokal overvannshåndtering og et vannet renner ned i skogen kanskje?	Skog, idrettshall og fotballbane.	Ikke veldig godt vedlikeholdt, gresset var kanskje klippet, men eller ikke så mye vedlikeholdt.	Bordtennis, basket, sittegrupper, scene?	Nei, veldig mye forskjellig. Tyder på at det har kommet litt og litt. Litt lappeteppe.	Fremstår trygt, skjernet fra veien osv.	Scene/platting kan brukes til mye forskjellig og basketballen kan brukes. Benkene var litt uret?	
Det var ikke noe veldig bemerkelsesverdig.	Bra tilleggssareal. I hovedsak tiltrykket kjennhallen, Volleyballbane, Iiten fotballbane, Tuffepark + litt mer lekututtpark. Gresslette, Badebrygge Huske. Parkfelleise på baksiden. Viser til helhetlig planlegging.	Litt manglende. Busker som har litt vokse mye, f.eks. over benker.	Bra (men kun i tilleggssarealer).	Skulle ønske det var mer samspill mellom vgt areal og det som harte til hallen (tilleggssarealer). Men merket at det var grønt og trist var det vgt sitt areal.	Utrom nøykethjernet så føles det trygt. Mye biler langs veien på nedsiden, og biler kjørte på gangvei. Oppe ved hallen føles det trygt. Men hvis man faller ned fra f.eks. pumptrack, faller man ned på veien? Men bedre at det er bygt opp og separert på den måten enn at det er separert med masse gjerder. Følelsen av å være overdvakt på lekkeplassen/pumptracken selvom man egentlig ikke er det, pgn. designet på lampene.	Det var hørbudier, det er ja bra. Utrom det var det en litt rar vurdertone.	Dårlig areal til vgt, men bra tilleggssareal. Virker som hele området med de andre skolene er overordnet/helhetlig planlagt. Kort avstand til sentrum, McDonalds til lunsj +3
Så ikke så mye på det, ikke noe synlig? Masse gress i kantene som kan lufte. Ligger også høyt oppe, så kanskje ikke så mye overvann.	Idrettshall og kunstgress bane, men disse ligger ganske adskilt fra skolen.	Vedlikeholdes jevnlig virker det som.	Bordtennis, Sitteplasser.	Ja det ville vi sagt. Gjennomgående gult, ikke bare kjøpt benker her og der. Sammenheng mellom uteareal og bygningen.	Ligger adskilt. Skien ned i skogen går til en vei, men med adskilt gangvei. Noen steder rundt som føles litt utrygt på grunn av veldig mørk skog tett opp til. Ikke lyst på oppholde seg der på kvelden.	Ingen ferbruksmuligheter.	Snøtt, avskilt, kjørt. De prøvde, men de fikk det ikke til.
Vi så ikke så mye på det, men det så ut som det var løst godt. Grønne tak osv. Ikke sportbart hvordan det er løst, kan oppe landskapsarbeid.	Idrettsplass rett ved, men har umngått at dette er uteoppholdsarealer til vgt. I tillegg er bra. Gressletter som virker som parkareal?	Veldig bra. Vi så gartneren. Fint bevar.	Mye forskjellig. Tuffepark, bordtennis, thesabeigitt, basket osv.	Ja, veldig tydelig. Føler de spilte godt overens med bygningen, til tross for massiv bygning. Men omgivelsene fungerte godt med bygningen, ser sammenhengene godt.	Skjernet fra trafikk. Litt rom det ikke var f.eks. gangveier ved kvelen. Oversiktlig og virker godt belyst.	Mye good i Bra tilrettelegging for varierte aktiviteter. Ikke så mange tilpassingsmuligheter virker det som.	Arkitekttegnet. Veldig bra. Positivt overrasket.

Vil du delta i forskningsprosjektet

”Veileder for uteoppholdsareal ved videregående skoler”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å komme med anbefalinger og/eller stille kvalitetskrav til uteoppholdsarealer ved videregående skoler. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Prosjektet er en masteroppgave som har som mål å utvikle nye anbefalinger til utforming av videregående skolars uteareal. Som grunnlag for disse, skal det undersøkes hva elevene ønsker, liker, ikke liker og trenger m.m. ved skolens uterom. Dette kan være alt fra møblement til aktiviteter, noe som kan belyse mangfoldet av behov blant denne målgruppen. Gjennom oppgaven understrekes behovet for mer spesifiserte krav og anbefalinger, og det skal utvikles en veileder som kan tilby fagfeltet bedre innsikt og retningslinjer i planleggingen av nye skoleanlegg.

Hovedproblemstillingen som masteroppgaven vil ta for seg er:

”Basert på elevers ønsker og behov, hvilke krav og anbefalinger bør stilles til videregående skolars uteoppholdsareal?”

Herunder stilles også følgende forskningsspørsmål:

”Hva slags fysiske forhold er det ved dagens uteareal ved videregående skoler?”

”Hvilke krav og anbefalinger finnes i dag til utforming av uteareal ved videregående skoler, og hvordan påvirker dette dagens praksis?”

”Hvordan brukes og oppfattes skolegården av elevene?”

”Hva slags ønsker og behov har elevene når det gjelder uteoppholdsareal?”

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Fakultet for landskap og samfunn ved Norges miljø-og biovitenskapelige universitet (NMBU) er ansvarlig for prosjektet. Prosjektets forfattere er Helene P. Endsjø og Mina M. Sagelvmo, med Anne-Karine Halvorsen Thorén som hovedveileder.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Prosjektet søker å finne elevenes behov og ønsker, samt dagens praksis rundt videregående skoler. Vi ønsker å snakke med deg som representant for en relevant aktør som sitter på nyttig informasjon i forbindelse med prosjektet. Vi har fått kontakt med deg gjennom administrasjonen/sentralbordet hos ditt arbeidssted.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer dette å være med i et intervju. Dette intervjuet vil ta ca. en halv time. Under intervjuet vil det komme spørsmål om skole, utearealet og elevenes bruk samt hvordan dere jobber med dette arealet.

Under intervjuet vil det bli tatt notater og lydopptak av samtalen. Lydopptaket vil bli transkribert og deretter slettet. Notater og transkripsjon vil i høyest mulig grad anonymiseres ved at personer vil bli gitt aliaser. På grunn av din tilhørighet til aktøren, vil det likevel være sannsynlighet for at du kan kobles til dine utsagn som person eller ansatt ved arbeidsplassen din. Hvis aktuelt, vil dine utsagn bli tilsendt deg for godkjenning før publisering.

I tillegg vil personopplysninger som navn bli kodet og lagret på et eget kryptert dokument adskilt fra øvrige data.

Personopplysninger om dere som vil bli behandlet av oss under prosjektet består av navn, arbeidssted, stilling, kjønn, e-post, telefonnummer, samt alle uttalelser som fremkommer under intervju.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Dersom du ønsker å trekke deg, kan dette gjøres muntlig, skriftlig eller elektronisk.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Navn og kontaktopplysninger vil vi erstatte med en kode som lagres på en kryptert navneliste adskilt fra øvrige data. Personene som vil ha tilgang til opplysningene vil være Helene P. Endsjø, Mina M. Sagelvmo og Anne-Karine Halvorsen Thorén.

Lydopptak vil bli gjort i samsvar med NMBU sine retningslinjer gjennom tjenesten Nettskjema-diktafon. Opptakene krypteres og lagres trygt på NMBU sine servere. Transkripsjon vil også lagres sikkert på NMBU sine servere.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes senest 20.juni 2023. Etter prosjektslutt vil datamaterialet med dine personopplysninger anonymiseres. Dette skal gjøres ved at lydopptak blir transkribert, deretter slettet, og der mulig, vil deltakere bli gitt aliaser. Eventuell annen informasjon som kan identifisere deg vil også bli anonymisert og fjernet. Anonymiserte opplysninger vil ikke bli slettet, men kunne lagres på ubestemt tid for å kunne gjenbrukes til annen forskning.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. Vi kan med andre ord kun bruke dine personopplysninger dersom du selv velger å delta.

På oppdrag fra Fakultet for landskap og samfunn ved Norges miljø-og biovitenskapelige universitet (NMBU) har Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandørs personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Norges miljø- og biovitenskapelige universitet ved
Helene P. Endsjø (helene.prestesater.endsjo@nmbu.no / 46835349) og
Mina M. Sagelvmo (mina.margreta.sagelvmo@nmbu.no / 97477720).
- Norges miljø- og biovitenskapelige universitet ved Anne-Karine Halvorsen Thorén
(kine.thoren@nmbu.no / 67 23 12 95).
- Vårt personvernombud: Hanne Pernille Gulbrandsen
(personvernombudet@nmbu.no / 40281558)

Hvis du har spørsmål knyttet til vurderingen av prosjektet som er gjort av Sikts personverntjenester ta kontakt på:

- Epost: personverntjenester@sikt.no, eller telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Anne-Karine Halvorsen Thorén

(Veileder)

Helene P. Endsjø & Mina M. Sagelvmo

(Studenter)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet “Veileder for uteoppholdsareal ved videregående skoler”, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til følgende:

- ☐ å delta i intervju
- ☐ at det vil bli tatt lydopptak av intervjuet som transkriberes og anonymiseres i ettertid
- ☐ at opplysninger om meg publiseres slik at jeg kan gjenkjennes som representant for min arbeidsgiver som relevant aktør. Aktuelle utsagn og innspill vil jeg få mulighet til å godkjenne før publisering og prosjektslutt.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, 20.juni 2023. Etter prosjektslutt vil alle opplysninger være anonymisert i størst mulig grad.

Navn:

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vil du delta i forskningsprosjektet

”Veileder for uteoppholdsareal ved videregående skoler”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å komme med anbefalinger og/eller stille kvalitetskrav til uteoppholdsarealer ved videregående skoler. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Prosjektet er en masteroppgave som har som mål å utvikle nye anbefalinger til utforming av videregående skolars uteareal. Som grunnlag for disse, skal det undersøkes hva elevene ønsker, liker, ikke liker og trenger m.m. ved skolens uterom. Dette kan være alt fra møblement til aktiviteter, noe som kan belyse mangfoldet av behov blant denne målgruppen. Gjennom oppgaven understrekes behovet for mer spesifiserte krav og anbefalinger, og det skal utvikles en veileder som kan tilby fagfeltet bedre innsikt og retningslinjer i planleggingen av nye skoleanlegg.

Hovedproblemstillingen som masteroppgaven vil ta for seg er:

”Basert på elevers ønsker og behov, hvilke krav og anbefalinger bør stilles til videregående skolars uteoppholdsareal?”

Herunder stilles også følgende forskningsspørsmål:

”Hva slags fysiske forhold er det ved dagens uteareal ved videregående skoler?”

”Hvilke krav og anbefalinger finnes i dag til utforming av uteareal ved videregående skoler, og hvordan påvirker dette dagens praksis?”

”Hvordan brukes og oppfattes skolegården av elevene?”

”Hva slags ønsker og behov har elevene når det gjelder uteoppholdsareal?”

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Fakultet for landskap og samfunn ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) er ansvarlig for prosjektet. Prosjektets forfattere er Helene P. Endsjø og Mina M. Sagelvmo, med Anne-Karine Halvorsen Thorén som hovedveileder.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Prosjektet søker å finne elevenes behov og ønsker gjennom å intervjuere elever. Vi ønsker å snakke med dere som elevrådsrepresentanter ettersom dere representerer alle elevene ved denne skolen, og sitter på nyttig informasjon. Vi har fått kontakt med dere gjennom skolens administrasjon.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer dette å være med i et gruppeintervju sammen med andre elevrådsrepresentanter. Dette intervjuet vil ta ca. en time. Under intervjuet vil det komme

spørsmål om skolen din, utearealet og deres bruk og hvordan dere skulle ønske at det var utenfor skolen.

Under intervjuet vil det bli tatt notater og lydopptak av samtalen. Lydopptaket vil bli transkribert og deretter slettet. Notater og transkripsjon vil anonymiseres ved at personer vil bli gitt aliaser. I tillegg vil personopplysninger som navn bli kodet og lagret på et eget kryptert dokument adskilt fra øvrige data. I oppgaven vil alle deltagere og deres innspill bli anonymisert med aliaser.

Personopplysninger om dere som vil bli behandlet av oss under prosjektet består av navn, alder, skoletilhørighet, kjønn, e-post, telefonnummer, samt alle uttalelser som fremkommer under intervju.

Det er mulighet for deg og dine foresatte å be om å se gjennom intervjuguide på forhånd av intervjuet hvis ønskelig.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Dersom du ønsker å trekke deg, kan dette gjøres muntlig, skriftlig eller elektronisk.

Skolen eller fylkeskommunen vil ikke få tilgang til dine uttalelser under intervjuet, og dette vil derfor ikke kunne påvirke deg. Prosjektet og din deltakelse i dette er ikke i forbindelse med undervisning.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Navn og kontaktopplysninger vil vi erstatte med en kode som lagres på en kryptert navneliste adskilt fra øvrige data. Personene som vil ha tilgang til opplysningene vil være Helene P. Endsjø, Mina M. Sagelvmo og Anne-Karine Halvorsen Thorén.

Lydopptak vil bli gjort i samsvar med NMBU sine retningslinjer gjennom tjenesten Nettskjema-diktafon. Opptakene krypteres og lagres trygt på NMBU sine servere. Transkripsjon vil også lagres sikkert på NMBU sine servere.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes senest 20.juni 2023. Etter prosjektslutt vil datamaterialet med dine personopplysninger anonymiseres. Dette skal gjøres ved at lydopptak blir transkribert, deretter slettet, og deltakere vil bli gitt aliaser. Eventuell annen informasjon som kan identifisere deg vil også bli anonymisert og fjernet. Anonymiserte opplysninger vil ikke bli slettet, men kunne lagres på ubestemt tid for å kunne gjenbrukes til annen forskning.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. Vi kan med andre ord kun bruke dine personopplysninger dersom du selv velger å delta.

På oppdrag fra Fakultet for landskap og samfunn ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) har Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandørs personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Norges miljø- og biovitenskapelige universitet ved
Helene P. Endsjø (helene.prestesater.endsjo@nmbu.no / 46835349) og
Mina M. Sagelvmo (mina.margreta.sagelvmo@nmbu.no / 97477720).
- Norges miljø- og biovitenskapelige universitet ved Anne-Karine Halvorsen Thorén
(kine.thoren@nmbu.no / 67 23 12 95).
- Vårt personvernombud: Hanne Pernille Gulbrandsen
(personvernombudet@nmbu.no / 40281558)

Hvis du har spørsmål knyttet til vurderingen av prosjektet som er gjort av Sikts personverntjenester ta kontakt på:

- Epost: personverntjenester@sikt.no, eller telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Anne-Karine Halvorsen Thorén

(Veileder)

Helene P. Endsjø & Mina M. Sagelvmo

(Studenter)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet “Veileder for uteoppholdsareal ved videregående skoler”, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til følgende:

- ☐ å delta i intervju
- ☐ at det vil bli tatt lydopptak av intervjuet som transkriberes og anonymiseres i ettertid

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, 20.juni 2023. Etter prosjektslutt vil alle opplysninger være anonymisert.

Navn:

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

[Meldeskjema](#) / [Veileder for uteoppholdsareal ved videregående skoler](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer

156077

Vurderingstype

Standard

Dato

25.01.2023

Prosjekttittel

Veileder for uteoppholdsareal ved videregående skoler

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – NMBU / Fakultet for landskap og samfunn / Institutt for landskapsarkitektur

Prosjektansvarlig

Anne-Karine Halvorsen Thorén

Student

Mina Margreta Sagelvmo

Prosjektperiode

01.01.2023 - 20.06.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 20.06.2023.

[Meldeskjema](#) **Kommentar**

OM VURDERINGEN

Sikt har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Vi har vurdert at du har lovlig grunnlag til å behandle personopplysningene, men husk at det er institusjonen du er ansatt/student ved som avgjør hvilke databehandlere du kan bruke og hvordan du må lagre og sikre data i ditt prosjekt. Husk å bruke leverandører som din institusjon har avtale med (f.eks. ved skylagring, nettspørreskjema, videosamtale el.

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Se våre nettsider om hvilke endringer du må melde: <https://sikt.no/melde-endringer-i-meldeskjema>

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 6: Intervjuguide elevråd

INTERVJUGUIDE ELEVRÅDSREPRESENTANTER

Innledning:

Først og fremst tusen takk for at dere stiller opp på dette. Formålet med disse intervjuene er å undersøke hva dere synes om utearealene til skolen deres, og hva dere har behov for.

All informasjon dere deler vil bli anonymisert, ved at deres fulle navn ikke vil bli brukt. I stedet vil det bli laget aliaser. Det vil si at vi vil gi dere falske navn som brukes i oppgaven. Dette gjør at ingen informasjon dere deler kan kobles til dere, og vi håper dere da føler dere kan snakke helt åpent og ærlig.

For å ivareta personvern under alle faser i prosjektet, er det viktig at dere ikke nevner noen navn når dere snakker. Vi er ikke ute etter hva enkeltelever gjør, heller elever ved skolen generelt.

Vi ber dere også om å forsøke å unngå å prate i munnen på hverandre for å passe på at vi får med oss alt på lydopptaket. Hvis dere blir veldig engasjert så er det bedre å vise et hint til oss om at dere har en kommentar.

Intervjuet vil som nevnt handle om deres ønsker og behov ved uteoppholdsarealet til skolen deres. Det vil bli stilt spørsmål knyttet til dette, for å få dere til å reflektere rundt tema. Vi ønsker at dere først og fremst kommer med innspill på vegne av hele skolen.

Planlagt tid for intervjuet er en time, med forbehold om at det kan ta lengre eller kortere tid ut ifra hvor mye dere har på hjertet.

Oppvarmingsspørsmål:

O.1. Hvordan kom dere dere til skolen i dag?

O.2. Hvilken linje går dere på?

Hovedkategori 1: Helhetlig bilde av skolen

Det første temaet vi vil fokusere på er hvordan hele skolen deres er. Gjennom denne hovedkategorien ønsker vi å få et helhetlig bilde av skolen deres på et overordnet nivå. Det betyr at hovedfokuset ikke er på utearealene, så gjerne svar uavhengig av dette.

1.1. Hva er best med skolen din?

1.2. Hva er det dårligste med skolen din?

1.3. Hvordan ser en helt vanlig skoledag ut på [skolenavn]?

- *Hjelpespørsmål eksempel: "Hvor spiser dere lunsjen deres?" hvis de ikke nevner dette selv.*

Hovedkategori 2: Uteareal nåsituasjon

Det neste temaet vi vil fokusere på er hvordan utearealene deres er i dag og hvordan dere bruker dette. Gjennom disse spørsmålene ønsker vi å utforske hvordan tilstanden er ved utearealet og hvordan dere opplever dette som elever.

2.1. Hva gjør dere ute på skolen, og hva finnes der? Gjerne sett post-it på kartet.

2.1.1. Hvor ville dere avgrenset skolens areal? Tegn på kartet. Både soner og hele skoleområdet (det areal skolen disponerer).

2.1.2. Bruker dere noe av arealet utenfor dette området? Hvordan og hvorfor?

2.2. Når bruker dere utearealene ved skolen?

2.3. Hva er best ved utearealene til skolen deres?

2.4. Hva er dårligst ved utearealene til skolen?

(Hvis skolen har tilrettelagt avdeling):

2.5. Bruker elever ved tilrettelagt avdeling også utearealet i samme grad som alle andre? Er utearealet like tilgjengelig for alle? Hvorfor / hvorfor ikke?

2.6. Hvordan er utearealene vedlikeholdt?

2.7. Hvordan opplever dere tryggheten ved utearealene?

- *Spørre om f.eks. belysning, trafikkssikkerhet, vinterføre, farlige elementer eller steder, utryggesoner.*

2.8. Hva er deres helhetlige vurdering av utearealene ved skolen?

2.9. Er dere fornøyd med utearealet ved skolen?

Hovedkategori 3: Behovsanalyse

Det neste temaet vi vil fokusere på er hva slags behov dere som elever har til utearealet ved skolen. Gjennom disse spørsmålene ønsker vi å utforske hvilke ting dere mener ville bidratt til et bedre uteareal som kan føre til mer bruk.

3.1. Hva savner dere å kunne gjøre utendørs på skolen?

- *kommentar: Her kan dere tenke helt fritt rundt hva dere liker å gjøre ute ellers og hva dere skulle ønske dere kunne gjort.*
- *Hjelpespørsmål eksempel: Hva slags ting kunne bidratt til at dere fikk gjort disse tingene?*

3.2. Er det noe dere synes er unødvendig ved utearealene til skolen?

3.3. Hva slags ønsker og behov til uteareal har dere som videregående elever?

- *Hjelpespørsmål: Hva slags aktiviteter kunne dere tenke dere å gjøre ute på skolen?*

3.3.1. Er ønskene og behovene dere har nå annerledes enn ønskene og behovene dere hadde på ungdomsskolen?

3.3.2. Hvordan har overgangen fra ungdomsskole til videregående påvirket utendørsvanene dine?

3.3.3. Hvis dere hadde samme uteareal som dere hadde på ungdomsskolen, ville dere brukt utearealet mer?

3.3.4. Det finnes i dag egne veiledere for utforming av uteareal ved barne- og ungdomsskoler. Mener dere at det trengs en egen veileder for videregående skoler?

3.4. Hvordan mener dere at uteareal som dekker behovene deres ville bidratt til skolehverdagen deres?

3.5. Hvordan ønsker dere å bli inkludert i utformingen av utearealene deres?

3.5.1. Ville utearealet blitt mer brukt om elevene hadde vært mer inkludert i planlegging og utforming av det?

Avslutning:

A.1. Har dere noen flere tanker rundt utearealene som dere vil legge til?

Tusen takk for gode innspill, og takk for at dere stilte opp. Dette er et godt bidrag til oppgaven og planfaget. Dersom dere ønsker å legge til noe mer i ettertid, er det bare å ta kontakt på mail eller melding, som dere fikk på infoskrivet.

Vedlegg 7: Intervjuguide rektor/ass. rektor o.l.

INTERVJUGUIDE REKTORER/ASSISTERENDE REKTOR

Innledning:

Først og fremst tusen takk for at du stiller opp på dette. Formålet med disse intervjuene er å undersøke hva dere synes om utearealene til skolen, og hva elevene har behov for.

Deres innspill vil bli forsøkt anonymisert, men enkelte utsagn vil kanskje kunne knyttes opp til deg som representant for skolen. Dette vil bli sendt til deg for godkjenning før innlevering og publisering av oppgaven, for å sørge for at informasjonen er tolket og presentert riktig og er representative for dine meninger.

Intervjuet vil som nevnt handle om elevenes bruk av uteoppholdsarealet til skolen deres. Det vil bli stilt spørsmål knyttet til dette, for å få din refleksjon rundt temaet.

Planlagt tidsbruk for intervjuet er en halv time, med forbehold om at det kan ta lengre eller kortere tid ut ifra hvor mye dere har på hjertet.

Oppvarmingsspørsmål:

O.1. Hvor lenge har du jobbet ved denne skolen?

O.2. Hvilke linjer har dere på denne skolen?

Hovedkategori 1: Helhetlig bilde av skolen

Det første temaet vi vil fokusere på er hvordan hele skolen er. Gjennom denne hovedkategorien ønsker vi å få et helhetlig bilde av skolen på et overordnet nivå, altså ikke med hovedfokus på utearealene, så gjerne svar uavhengig av dette om det er det som faller dere inn.

1.1. Kan du beskrive skolen du jobber ved?

1.2. Hva er noen gode og svake sider ved skolen?

1.3. Hvordan er det psykososiale miljøet på skolen, og hvordan jobber dere med dette?

Hovedkategori 2: Uteareal nåsituasjon

Det neste temaet vi vil fokusere på er hvordan utearealene ved skolen er i dag og hvordan elevene bruker dette. Gjennom disse spørsmålene ønsker vi å utforske hvordan tilstanden er ved utearealet.

2.1. Hva gjør elevene ute på skolen, og hva finnes der? Gjerne tegn på kartet.

2.1.1. Hvor ville du avgrenset skolens areal? Tegn på kartet.

2.2. Har skolen noen strategi for pedagogisk bruk av utearealene?

2.3. Når bruker elevene utearealene?

2.4. Hva mener du er sterke og svake sider ved utearealene?

(Hvis skolen har tilrettelagt avdeling):

2.5. Bruker elever ved tilrettelagt avdeling også utearealet i samme grad som alle andre? Er utearealet like tilgjengelig for alle? Hvorfor / hvorfor ikke?

2.6. Hvordan er utearealene vedlikeholdt?

2.7. Hvordan oppleves tryggheten ved utearealene?

2.8. Hva er din helhetlige vurdering av utearealene ved skolen?

Hovedkategori 3: Behovsanalyse

Det neste temaet vi vil fokusere på er hva slags behov elevene har til utearealet ved skolen. Gjennom disse spørsmålene ønsker vi å utforske hvilke ting du mener ville bidratt til et bedre uteareal som kan føre til mer bruk.

3.1. Hvordan mener du at elevenes behov er ivaretatt ved utearealene?

3.1.1. Er elevenes behov på videregående annerledes enn behovene de hadde på ungdomsskolen i forbindelse med uteareal?

3.2. Hva tror du elevene savner eller ønsker å ha i utearealene?

3.2.1. Har de ansatte noen behov eller ønsker til utearealene?

3.3. Hvordan kan uteareal bidra til elevenes skolehverdag?

3.4. Hvordan mener du at elevene bør inkluderes i utforming av utearealene?

Avslutning:

A.1. Har du noen flere tanker rundt utearealene som du vil legge til?

Tusen takk for gode innspill, og takk for at du stilte opp. Dette er et godt bidrag til planleggingsfaget. Dersom du ønsker å legge til noe mer i ettertid, er det bare å ta kontakt på mail eller melding, som du fikk på infoskrivet.

Vedlegg 8: Intervjuguide helsesykepleier

INTERVJUGUIDE HELSESYKEPLEIER

Innledning:

Først og fremst tusen takk for at du stiller opp på dette. Formålet med disse intervjuene er å undersøke hva dere synes om utearealene til skolen, og hva elevene har behov for.

Deres innspill vil bli forsøkt anonymisert, men enkelte utsagn vil kanskje kunne knyttes opp til deg som representant for skolen. Dette vil bli sendt til deg for godkjenning før innlevering og publisering av oppgaven, for å sørge for at informasjonen er tolket og presentert riktig og er representative for dine meninger.

Intervjuet vil som nevnt handle om elevenes bruk av uteoppholdsarealet til skolen deres. Det vil bli stilt spørsmål knyttet til dette, for å få din refleksjon rundt temaet.

Planlagt tidsbruk for intervjuet er en halv time, med forbehold om at det kan ta lengre eller kortere tid ut ifra hvor mye dere har på hjertet.

Oppvarmingsspørsmål:

O.1. Hvilke dager i uka er du ved denne skolen?

O.2. Jobber du ved noen andre videregående skoler eller en helsestasjon? Jobber du primært med ungdom eller andre grupper også?

Hovedkategori 1: Helhetlig bilde av skolen

Det første temaet vi vil fokusere på er hvordan hele skolen er. Gjennom denne hovedkategorien ønsker vi å få et helhetlig bilde av skolen på et overordnet nivå, altså ikke med hovedfokus på utearealene, så gjerne svar uavhengig av dette om det er det som faller deg inn.

1.1. Kan du beskrive denne skolen?

1.2. Hva er noen gode og svake sider ved skolen?

1.3. Hvordan er det psykososiale miljøet på skolen, og hvordan jobber dere med dette?

Hovedkategori 2: Uteareal nåsituasjon

Det neste temaet vi vil fokusere på er hvordan utearealene ved skolen er i dag og hvordan elevene bruker dette. Gjennom disse spørsmålene ønsker vi å utforske hvordan tilstanden er ved utearealet.

2.1. Hva gjør elevene ute på skolen, og hva finnes der? Gjerne tegn på kartet.

2.2. Når bruker elevene utearealene?

2.3. Hva mener du, i et helsefaglig perspektiv, er sterke og svake sider ved utearealene?

(Hvis skolen har tilrettelagt avdeling):

2.4. Bruker elever ved tilrettelagt avdeling også utearealet i samme grad som alle andre? Er utearealet like tilgjengelig for alle? Hvorfor / hvorfor ikke?

2.5. Hvordan er utearealene vedlikeholdt?

2.6. Hvordan oppleves tryggheten ved utearealene?

Hovedkategori 3: Behovsanalyse

Det neste temaet vi vil fokusere på er hva slags behov elevene har til utearealet ved skolen. Gjennom disse spørsmålene ønsker vi å utforske hvilke ting du mener ville bidratt til et bedre uteareal som kan føre til mer bruk.

3.1. Hvordan mener du at elevenes behov er ivaretatt ved utearealene?

3.1.1. Er elevenes behov på videregående annerledes enn behovene de hadde på ungdomsskolen i forbindelse med uteareal?

3.2. Hva tror du elevene savner å kunne gjøre / ønsker å ha i utearealene?

3.3. Hvordan kan uteareal bidra til elevenes skolehverdag, sett i et helsefaglig perspektiv?

3.4. Hvordan mener du at elevene bør inkluderes i utforming av utearealene?

Avslutning:

A.1. Har du noen flere tanker rundt utearealene som du vil legge til?

Tusen takk for gode innspill, og takk for at du stilte opp. Dette er et godt bidrag til oppgaven og planfaget. Dersom du ønsker å legge til noe mer i ettertid, er det bare å ta kontakt på mail eller melding, som du fikk på infoskrivet.

Vedlegg 9: Intervjuguide miljøarbeider

INTERVJUGUIDE MILJØARBEIDER

Innledning:

Først og fremst tusen takk for at du stiller opp på dette. Formålet med disse intervjuene er å undersøke hva dere synes om utearealene til skolen, og hva elevene har behov for.

Deres innspill vil bli forsøkt anonymisert, men enkelte utsagn vil kanskje kunne knyttes opp til deg som representant for skolen. Dette vil bli sendt til deg for godkjenning før innlevering og publisering av oppgaven, for å sørge for at informasjonen er tolket og presentert riktig og er representative for dine meninger.

Intervjuet vil som nevnt handle om elevenes bruk av uteoppholdsarealet til skolen deres. Det vil bli stilt spørsmål knyttet til dette, for å få din refleksjon rundt temaet.

Planlagt tidsbruk for intervjuet er en halv time, med forbehold om at det kan ta lengre eller kortere tid ut ifra hvor mye dere har på hjertet.

Oppvarmingsspørsmål:

O.1. Hva består arbeidsoppgavene dine av?

O.2. Hva liker du best ved jobben din?

Hovedkategori 1: Helhetlig bilde av skolen

Det første temaet vi vil fokusere på er hvordan hele skolen er. Gjennom denne hovedkategorien ønsker vi å få et helhetlig bilde av skolen på et overordnet nivå, altså ikke med hovedfokus på utearealene, så gjerne svar uavhengig av dette om det er det som faller dere inn.

1.1. Kan du beskrive denne skolen?

1.2. Hva er noen gode og svake sider ved skolen?

1.3. Hvordan er det psykososiale miljøet på skolen, og hvordan jobber dere med dette?

Hovedkategori 2: Uteareal nåsituasjon

Det neste temaet vi vil fokusere på er hvordan utearealene ved skolen er i dag og hvordan elevene bruker dette. Gjennom disse spørsmålene ønsker vi å utforske hvordan tilstanden er ved utearealet.

2.1. Hva gjør elevene ute på skolen, og hva finnes der? Gjerne vis på kartet.

2.2. Når bruker elevene utearealene?

2.3. Hvordan bruker du utearealet i arbeidet ditt med miljø på skolen?

2.4. Hva mener du er sterke og svake sider ved utearealene?

(Hvis skolen har tilrettelagt avdeling):

2.5. Bruker elever ved tilrettelagt avdeling også utearealet i samme grad som alle andre? Er utearealet like tilgjengelig for alle? Hvorfor / hvorfor ikke?

2.6. Hvordan er utearealene vedlikeholdt?

2.7. Hvordan oppleves tryggheten ved utearealene?

Hovedkategori 3: Behovsanalyse

Det neste temaet vi vil fokusere på er hva slags behov elevene har til utearealet ved skolen. Gjennom disse spørsmålene ønsker vi å utforske hvilke ting du mener ville bidratt til et bedre uteareal som kan føre til mer bruk.

3.1. Hvordan mener du at elevenes behov er ivaretatt ved utearealene?

3.1.1. Er elevenes behov på videregående annerledes enn behovene de hadde på ungdomsskolen i forbindelse med uteareal?

3.2. Hva tror du elevene savner å kunne gjøre / ønsker å ha i utearealene?

3.3. Hvordan kan uteareal bidra til elevenes skolehverdag?

3.4. Hvordan mener du at bedre uteareal kan virke inn på det psykososiale miljøet på skolen?

3.5. Hvordan mener du at elevene bør inkluderes i utforming av utearealene?

Avslutning:

A.1. Har du noen flere tanker rundt utearealene som du vil legge til?

Tusen takk for gode innspill, og takk for at du stilte opp. Dette er et godt bidrag til planleggingsfaget. Dersom du ønsker å legge til noe mer i ettertid, er det bare å ta kontakt på mail eller melding, som du fikk på infoskrivet.

Vedlegg 10: Intervjuguide fylkeskommunen

INTERVJUGUIDE FYLKESKOMMUNEN

Innledning:

Først og fremst tusen takk for at du/dere stiller opp på dette. Formålet med disse intervjuene er å undersøke hva dere har arbeidet med ved utforming av uteareal ved videregående skoler.

Deres innspill vil bli forsøkt anonymisert, men enkelte utsagn vil kanskje kunne knyttes opp til deg som representant for Viken fylkeskommune. Dette vil i så fall bli sendt til deg for godkjenning før innlevering og publisering av oppgaven, for å sørge for at informasjonen er tolket og presentert riktig og er representative for dine meninger.

Intervjuet vil som nevnt handle om elevenes behov ved uteoppholdsarealet til skolen deres. Det vil bli stilt spørsmål knyttet til dette, for å få deres refleksjon rundt temaet.

Planlagt tidsbruk for intervjuet er en time, med forbehold om at det kan ta lengre eller kortere tid ut ifra hvor mye dere har på hjertet.

Oppvarmingsspørsmål:

O.1. Hvor lenge har du jobbet i fylkeskommunen?

O.2. Hvilke arbeidsoppgaver er dine primære fokusområder?

Hovedkategori 1: Skoleutforming

Det første temaet vi vil fokusere på er hvordan skoleutforming foregår på et overordnet nivå. Det vil si at det ikke er hovedfokus på uteareal, men på helheten ved fylkeskommunens arbeid med videregående skoler.

1.1. Hva er fylkeskommunens rolle når det gjelder skoleutforming?

1.2. Hva er gangen i opprettelsen av nye videregående skoler i Viken fylkeskommune?

1.3. Hva vektlegger fylkeskommunen når dere planlegger videregående skoler?

- *Hjelpespørsmål: Hvordan håndterer dere lokalisering av skolene?*
- *Hjelpespørsmål: Kommunene har skolebehovsplaner, har fylkeskommunen også noe liknende?*

Hovedkategori 2: Uteareal ved videregående skoler

Det neste temaet vi vil fokusere på er uteareal ved videregående skoler i Viken fylkeskommune, og hvordan dere jobber med dette. Vi kommer også til å be om konkrete eksempler.

2.1. Hvor mye fokus har dere på uteareal under planlegging av ny eller rehabilitering av videregående skoler?

2.2. Hvorfor er uteareal ved skoler viktig?

2.2.1. Hva er eksempler på godt innhold ved videregående skolars uteareal?

2.3. Har Viken noen planer for pedagogisk bruk av uteareal ved videregående skoler?

2.4. Hvordan jobber dere med vedlikehold og trygghet ved utearealer ved videregående skoler?

2.5. Hvilken skole i Viken ville du sagt er et godt eksempel på et godt opparbeidet uteareal? Hvorfor?

2.5.1. Hvilke suksessfaktorer ser dere ved prosjektet?

2.5.2. Hvilke sider ved prosjektet synes dere har forbedringspotensial?

Hovedkategori 3: Dagens praksis

Det neste temaet vi vil fokusere på er hvordan praksisen rundt videregående skolars uteareal fungerer i fylkeskommunen som styringsorgan. Her ønsker vi blant annet refleksjon rundt prosessen og dagens krav og anbefalinger.

3.1. Har Viken noen styringsverktøy i form av krav, maler og anbefalinger som brukes i forbindelse med utomhusplaner til videregående skoler?

3.1.1. Har dere krav om hvem som skal utarbeide denne? Når kommer disse (for eksempel landskapsarkitekter) inn i prosessen?

- *Hjelpespørsmål: Hvordan innhenter dere konsulenter for utarbeidelse av planer for nye skolebygg/anlegg?*
- *Hjelpespørsmål: Hvordan organiserer dere samarbeidet mellom landskapsarkitekt og byggarkitekt?*

3.1.2. Har dere krav til størrelse, tomteforhold og andre egenskaper og kvaliteter ved utearealet?

3.2. Hva synes dere om hvordan uteareal ved videregående skoler utformes i dag? Hvordan påvirkes dette av dagens krav og anbefalinger?

3.2.1. Hvordan mener du man kan eller bør tilpasse dagens krav og anbefalinger for å tilrettelegge for bedre utforming og mer fokus på målgruppen, videregående elever?

3.3. Er det noen ansatte som arbeider spesifikt med uteareal og psykososialt miljø ved skolene?

3.3.1. Har dere noen retningslinjer/føringer på miljøarbeidere ved skolene og deres rolle?

3.4. Hva oppnår man gjennom en prosess med grundig medvirkning og involvering av brukerne?

- *Hjelpespørsmål: Er dette vektlagt under planlegging av nye videregående skoler?*
- *Hjelpespørsmål: Har dere kontakt med nærmiljøet i slike prosesser også (i forhold til nærmiljøanlegg)?*

3.4.1. Hvordan kan elevene involveres bedre angående utearealene ved skolen sin?

3.5. Hvordan mener dere dagens praksis rundt videregående skoler påvirker elevenes skolehverdag?

Avslutning:

A.1. Har du noen flere tanker rundt utearealene som du vil legge til?

Tusen takk for gode innspill, og takk for at du/dere stilte opp. Dette er et godt bidrag til oppgaven. Dersom du ønsker å legge til noe mer i ettertid, er det bare å ta kontakt på mail eller melding, som du fikk på infoskrivet.

Vedlegg 11: Intervjuguide landskapsarkitekt

INTERVJUGUIDE LANDSKAPSARKITEKT

Innledning:

Først og fremst tusen takk for at du stiller opp på dette. Formålet med dette intervjuet er å undersøke hva dere har arbeidet med ved utforming av uteareal ved videregående skoler.

Deres innspill vil bli forsøkt anonymisert, men enkelte utsagn vil kanskje kunne knyttes opp til deg som representant for prosjektet Jessheim videregående skole. Dette vil bli sendt til deg for godkjenning før innlevering og publisering av oppgaven, for å sørge for at informasjonen er tolket og presentert riktig og er representative for dine meninger.

Intervjuet vil som nevnt handle om elevenes behov ved uteoppholdsarealet til skolen deres. Det vil bli stilt spørsmål knyttet til dette, for å få din refleksjon rundt temaet.

Planlagt tidsbruk for intervjuet er en time, med forbehold om at det kan ta lengre eller kortere tid ut ifra hvor mye du har på hjertet.

Oppvarmingsspørsmål:

O.1. Hvor lenge har du jobbet som landskapsarkitekt?

O.2. Hva syns du er mest givende å jobbe med innenfor fagfeltet ditt?

O.3. Hva var din rolle i prosjektet med Jessheim videregående skole?

Hovedkategori 1: Skoleutforming

Det første temaet vi vil fokusere på er hvordan skoleutforming foregår på et overordnet nivå. Det vil si at det ikke er hovedfokus på uteareal, men på helheten ved arbeidet med videregående skoler.

1.1. Hva er landskapsarkitektens rolle når det gjelder skoleutforming? Når i prosessen kommer landskapsarkitektene inn?

1.2. Hvordan er det å jobbe med videregående skoler i forhold til barne- og ungdomsskoler?

1.3. Hva slags skoler har du/dere mest erfaring med å utforme?

Hovedkategori 2: Uteareal ved videregående skoler

Det neste temaet vi vil fokusere på er uteareal ved videregående skoler, og hvordan dere jobber med dette.

2.1. Hva slags betydning har uteareal ved en skole?

2.1.1. Hvordan er dette på videregående i forhold til barne- og ungdomsskole?

2.2. Hvordan går dere frem for å tilpasse et uteareal ved skole best til ulike bruk og forskjellige brukergrupper?

2.3. Hva mener du er eksempler på gode kvaliteter ved videregående skolars uteareal?

Hovedkategori 3: Uteareal ved Jessheim videregående skole

Det neste temaet vi vil fokusere på er utearealet ved Jessheim videregående skole, og hvordan dere jobbet med dette som landskapsarkitekter.

3.1. Hvordan gikk dere frem under arbeidet med Jessheim videregående skole?

3.1.1. Hvordan var tomte å jobbe med, når det gjelder størrelse, terrengform og andre kvaliteter?

3.2. Brukte dere noen former for medvirkning. Hvis ja, hvilke?

3.2.1. Hva lærte dere fra medvirkningen og hvordan bidro dette til prosjektet?

3.3. Hvilke suksessfaktorer ser dere ved prosjektet?

3.4. Hvilke sider ved prosjektet synes dere har forbedringspotensial?

Hovedkategori 4: Dagens praksis

Det neste temaet vi vil fokusere på er hvordan praksisen rundt videregående skolars uteareal fungerer. Her ønsker vi refleksjon rundt blant annet prosessen og dagens krav og anbefalinger, og hvordan dette er å jobbe med for landskapsarkitekter.

4.1. Hva syns du/dere om hvordan uteareal ved videregående skoler utformes i dag? Hvordan påvirkes dette av dagens krav og anbefalinger?

4.1.1. Hva slags styringsverktøy har man ved utforming av videregående skolars uteareal, og hvordan brukes dette?

4.1.2. Hvordan mener du/dere man kan/bør tilpasse dagens krav og anbefalinger for å tilrettelegge for bedre utforming og mer fokus på målgruppen, videregående elever?

4.1.3. Er det andre styringsverktøy som også kan bidra til å bedre praksisen?

4.2. Hvordan er Viken fylkeskommune som oppdragsgiver?

4.3. Hvordan er det å være landskapsarkitekt i slike prosesser?

4.2.1. Har landskapsarkitekten noe å si på tomtevalg, plassering av bygg og andre kvaliteter ved prosjektet?

4.2.2. Hva er deres tanker om størrelse på arealet i forbindelse med videregående skoler i forhold til barne- og ungdomsskoler?

4.4. Hva oppnår man gjennom en prosess med mye medvirkning og involvering av brukerne?

4.5. Hvordan mener dere dagens praksis rundt videregående skoler påvirker elevenes hverdag?

Avslutning:

A.1. Har du noen flere tanker rundt utearealene som du vil legge til?

Tusen takk for gode innspill, og takk for at du/dere stilte opp. Dette er et godt bidrag til oppgaven. Dersom du ønsker å legge til noe mer i ettertid, er det bare å ta kontakt på mail eller melding, som du fikk på infoskrivet.

Vedlegg 12: Observasjonsskjema

OBSERVASJONSSKJEMA: BRUK AV SKOLENS UTEAREAL

Skole:

Dato:

Antall elever ute (10 min. etter lunsj begynte):

Gutter:	Jenter:

Forhold:

Sol	
Vind	
Temperatur	
Nedbør	
Annet	

A. MATERIELL, UTSTYR & FASILITETER

Kategori:	Antall:	Type:
Sitteplasser		
Aktivitets-fasiliteter		
Løst utstyr		
Vegetasjon		
Åpne arealer		
Sykkel-parkering		
Annen parkering		

Annet		

B. AKTIVITETER

B.1. Idrettspreget aktivitet

Kategori: **Antall elever:**   **Kommentarer (inkl. kjønn):**

Basketball		
Ping-pong		
Frisbee-golf		
Fotball		
Løping		
Skateboard		
Volleyball		
Badminton		
Klatring		

Styrketrening		
Gå tur		
Sykle		
Dans		
Yoga		
Lek		
Annet		

B.2. Rolig aktivitet

Kategori: **Antall elever:**   **Kommentarer (inkl. kjønn):**

Spising		
Sosialisering		

Være på mobilen		
Lese		
Sole seg		
Piknik		
Lekser		
Høre på musikk		
Slappe av		
Tegning		
Fotografering		
Naturundring		
Annet		

C. SOSIALE SONER

Kategori:	ant.	Bruk:	Kommentarer:
Benker u/ bord			
Benker m/ bord			
Paviljong			
Vindskjermet vegg/krok med sol			
Steiner, murer eller trapper			
Gress			
Amfi			
Sti			
Skog			
Aktivitets- soner			

Annet			

D. KOMMENTARER

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Noregs miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Postboks 5003
NO-1432 Ås
Norway